Taistelua valosta – Nuoret ja politiikan tulevaisuus

"Nuorten arvomaailma, kansalaistoimijuus ja puoluenäkemykset"-hankkeen loppuraportti

Pauliina Maukonen ja Kaisa Oinas-Panuma

Maaseudun Sivistysliiton Ajatuspaja Alkion julkaisuja 2/2020

Ajatuspaja Alkio

MAASEUDUN SIVISTYSLIITTO

Taistelua valosta – Nuoret ja politiikan tulevaisuus

1. JOHDANTO ... 4
1.1 NYKYPÄIVÄ KOHTAA ALKIOLAISEN IHMISKÄSITYKSEN ... 5
1.1.1 Onko alkiolainen ihmiskäsitys vastaus osallisuuden ongelmaan ja yhteiskuntamme demokratiavajeeseen? ... 6
1.1.2 Taistelua valosta ... 6
1.2 KYSELYTUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA TAUSTATIEDOT ... 8
2. NUORTEN ARVOT ... 14
2.1 NUORTEN NÄKEMYKSIÄ SUOMALAISESTA YHTEISKUNNASTA ... 17
2.1.1 Peruspalvelut kuuluvat kaikille ... 17
2.1.2 Verot eivät maistu kaikille ... 19
2.1.3 Nuoret naiset näkevät maahanmuuton myönteisenä ... 20
2.2 NUORTEN NÄKEMYKSIÄ HUOLENPIDOSTA JA MENESTYMISESTÄ ... 22
2.2.1 Oikeus omistaa ja menestyä kuuluu kaikille ... 22
2.2.2 Nuoret kannattavat aktiivimallia ... 23
2.2.3 Nuoret ovat "köyhän asialla" – valtio tarjoaa turvaa ... 25
2.2.4 Talous vireäksi – talouskasvu on hyvinvoinnin edellytys ... 27
2.2.5 Kaikki ihmiset ovat samanarvoisia ... 29
2.3 NUORTEN NÄKEMYKSIÄ POLIITTISESTA TOIMINTAKULTTUURISTA ... 31
2.3.1 Kaiken perusta on kyky tehdä yhteistyötä ... 31
2.3.2 Nuoret eivät suvaitse vihapuhetta ... 32
2.4 NUORTEN NÄKEMYKSIÄ OMASTA VASTUUSTA ... 35
2.4.1 Sanoista teoiksi ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ... 35
2.4.2 Keskustan ja perussuomalaisten kannattajat hillitsisivät kaupungistumiskehitystä ... 38
2.4.3 Lähimmäisestä huolen pitäminen on oikeus, mutta se ei voi olla velvollisuus ... 40
3. NUORI KANSALAISTOIMIJANA ... 42
3.1 AKTIIVINEN KANSALAISUUS PERUSTUU OSALLISUUTEEN ... 43
3.1.1 Alkiolaisuus on osallisuutta ... 43
3.1.2 Keskustaa kannattavat nuoret ovat yhteiskunnallisesti aktiivisempia ... 45
3.1.3 Osallistuminen kasaantuu ... 45
3.2 PITÄKÄÄ KÄSISSÄNNE EDISTYKSEN LIPPUA – NUORTEN KANSALAISPÄTEVYYS ... 46
3.2.1 Koulutus lisää politiikkatuntemusta ... 47
3.2.2 Ystävät ja yhteisöllinen media muokkaavat nuorten mielipiteitä ... 49
3.3 NUORTEN LUOTTAMUS POLIITTISEEN JÄRJESTELMÄÄN ... 52
3.3.1 Nuoret eivät luota puolueisiin eivätkä päätöksentekijöihin ... 53
3.3.2 On puhuttava samaa kieltä ... 54
3.3.3 Nuoret toivovat yhteiskuntaa parantavia muutoksia ... 55
3.4 NUORTEN OSALLISTUMINEN JA VAIKUTTAMISEN TAVAT ... 56
3.4.1 Vaikuttamisen pitää olla helppoa! ... 57
3.4.2 Aatteet ja arvot ajavat nuoria osallistumaan ... 61
3.4.3 Arvostelun pelko on este osallistumiselle ... 63

4. NUORTEN PUOLUENÄKEMYKSET JA PUOLUEARVOT 65
4.1 NUORTEN PUOLUEKANNATUS 70
4.1.1 Nuoret miehet ovat oikealla ja nuoret naiset vasemmalla 70
4.1.2 Asuinpaikka ei ratkaise puoluevalintaa 72
4.2 NUORTEN NÄKEMYKSIÄ PUOLUEISTA 73
4.2.1 Perussuomalaisissa kiinnostaa politiikan tekemisen tapa 73
4.2.2 Vihreät on nuorten yleispuolue 74
4.2.3 SDP:n suosio on yhden naisen harteilla 75
4.2.4 Kokoomus on osaava, mutta vanhoillinen 75
4.2.5 Keskusta kamppailee nuorten mielikuvia vastaan 76
4.3 MITÄ NUORET ODOTTAVAT PUOLUEILTA? 77
4.3.1 Suomen ongelmat on hoidettava ensin 77
4.3.2 Kaikilla puolueilla on itsetutkiskelun paikka 77
4.3.3 Globaalit haasteet ovat läsnä nuorten arjessa 78
4.3.4 Nuorilla on toive osallistavammasta demokratiasta 78
4.3.5 Nuoret esiin politiikassa 78
4.3.6 Nuoret haluavat nopeaa, vaikuttavaa ja suoraa toimintaa 79
5. JOHTOPÄÄTÖKSET 81
5.1 KYMMENEN KOHDAN HUONEENTAULU PÄÄTÖKSENTEKIJÖILLE 83
6. LÄHTEET 86

JOHDANTO

LUKU 1

1.1 Nykypäivä kohtaa alkiolaisen ihmiskäsityksen

Nuoret ovat yhteiskunnan kehityksen ja uudistumisen edellytys. Tästä syystä nuoret ovat myös demokratian ja poliittisen järjestelmän jatkuvuuden kannalta tärkeä tutkimuskohde. Ja tästä syystä myös me vastaperustetussa Ajatuspaja Alkiossa käärimme hihat ja tartuimme ensimmäisenä toimintavuotenamme teemaan nuoret ja kansanvalta.

1900-luvun alussa harmiteltiin sitä, että lapsista ei ollut aikaa kasvattaa ihmisiä, vaan tunnollisia, kuuliaisia ja työtä tekeviä kansalaisia. 2020-luvun haaste näyttää täysin päinvastaiselta. PISA-palkittu peruskoulujärjestelmämme oppivelvollisuuksineen ja opetussuunnitelmineen tuottaa kyllä moninaisilla vahvuuksilla varustettuja yksilöitä, mutta kansalaisuus ja suhde yhteiskuntaan jäävät monen osin heikoiksi tai ovat jopa kokonaan hukassa.

Liian monella nuorella on vaikeuksia löytää positiivisia osallisuuden kokemuksia osana laajempaa yhteisöä tai osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan, saatikka vaikuttaa päätöksentekoon. Puoluetoiminta ei houkuttele. Liian moni nuori syrjäytyy.

Poliittinen ilmatila Suomessa muistuttaa tällä hetkellä taistelutannerta, jossa suvaitsevaisuutta ja ihmisyyttä korostavat arvot törmäävät toistuvasti taantumuksellisiin tai oikeistopopulistisiin arvoihin. Vihapuhe, keskustelun negatiivinen sävy ja tahallinen toisin- tai väärinymmärtäminen tappavat asiakeskeisen argumentoinnin silmänräpäyksessä.

Elämme niin kutsuttua totuuden jälkeistä aikaa, jossa faktat on korvattu mielipiteillä ja tunteilla. Nuoret on työnnetty tai he ovat jättäytyneet sivuun kiihkeimmistä sosiaalisen median keskusteluista. Agenda ei ole heidän.

Tämä on johtanut siihen, että kansa on loitontunut politiikan teosta. Erityisesti nuoret ja puolueet politiikan edustajina ovat eriytyneet toisistaan. Nuorten ja puolueiden välistä kuilua ovat kasvattaneet puolueiden vanhoilliset toimintatavat ja nuorten kaipaama helppo, niin kutsuttu sohvavaikuttaminen, johon tarvitaan vain löyhää ja hetkellistä sitoutumista.

On syntynyt demokratiavaje. Demokratiavaje on korjattava, koska kansanvalta tarvitsee toimiakseen aktiivisia kansalaisia myös tulevaisuudessa. Tämän päivän 15—29-vuotiaat nuoret ovat tulevaisuutemme päättäjiä. Heidän käsissään ovat niin sosiaalinen, taloudellinen, ekologinen kuin poliittinen kestävyys.

Tästä syystä tartuimme Ajatuspaja Alkiossa toimeen selvittääksemme nuorten näkemyksiä kansalaisyhteiskunnasta, puolueista sekä nuorten arvoista ja omasta kansalaistoimijuudesta. Miten muuttaa kansalaisyhteiskuntamme rakenteita, poliittista päätöksentekoa ja puolueiden toimintaa, jotta meillä olisi aktiivisia kansalaisia ja päätöksentekijöitä myös tulevaisuudessa? Miten lisätä nuorten osallisuutta?

Elo—syyskuun 2020 taitteessa toteutettu kyselytutkimuksemme osoitti, että nuoret eivät osallistu yhteiskunnalliseen päätöksentekoon eivätkä toimintaan, koska he eivät halua olla julkisesti esillä eivätkä muiden arvosteltavina. Yhteiskunnalliset asiat tuntuvat myös liian monimutkaisilta ja vaikeilta. Tätä mieltä olivat erityisesti nuoret naiset.

Millä foorumilla, millä perusteilla ja kenen toimesta yhteisistä asioista tulevaisuudessa päätetään, jos kolme neljäsosaa nuorista asemoi itsensä jo tässä vaiheessa ulos yhteiskunnallisesta toiminnasta ja päätöksenteosta? Onko edessä siirtymä edustuksellisesta demokratiasta suoraan, peukutuksiin perustuvaan huutoäänestykseen vaiko toimitusministeristöihin, joissa suurinta valtaa käyttävät virkamiehet?
Vai muutammeko politiikan toimintakulttuuria? Rajaammeko sananvapautta ja kansalaisoikeuksia? Entä tasa-arvokysymykset edustuksellisessa demokratiassa? Miten saada nuorten naisten ääni kuuluviin? Muun muassa näihin kysymyksiin pyrimme tällä raportillamme vastaamaan.

1.1.1. Onko alkiolainen ihmiskäsitys vastaus osallisuuden ongelmaan ja yhteiskuntamme demokratiavajeeseen?

Emme alkiolaisena ajatuspajana esitä edustuksellisesta demokratiasta luopumista emmekä siirtymistä suoraan demokratiaan. Esitämme sen sijaan demokratian monimuotoistamista, jossa kansalainen nostetaan tähänastista paremmin päätöksenteon keskiöön.

Tämä tarkoittaa tekemisen demokratiaa (Kuisma 2019, 229), jossa pelkän kannanottamisen, kuten äänestyspäätöksen, sijaan kansalainen otetaan mukaan tekemiseen ja osalliseksi vaikuttamisprosessiin. Kansalaisia, vieläpä erityisen tärkeitä, ovat myös nuoret. Tekemisen demokratia perustuu alkiolaiselle käsitykselle kansalaisesta ja ihmisestä. Avainasemassa ovat puolueet ja muut kansalaisjärjestöt.

Santeri Alkion mukaan demokratia tarvitsee kansalaisia, jotka omien havaintojensa ja itsenäisen ajattelunsa kautta edistävät yhteisyyden, kansakunnan, ihmiskunnan ja ihmisyyden etua. Alkiolaiseen määritelmään kansalaisuudesta ei riitä se 1900-luvun alun näkemys, että ihmisen tulee kyetä työllä elättämään itsensä. Alkion ajattelussa ihmisen tulee kantaa vastuuta itsensä lisäksi myös muista, omasta kehityksestään ja sivistyksestä; kaikinpuolisesta edistymisestä yksilöinä ja yhdessä.

Kansalaisen tulee olla itseohjautuva eli päättää samanaikaisesti sekä omista asioistaan, että jakaa yhteiskunnan arvot ja toimia niiden toteutumisen puolesta. Tavoitteena on olla paras mahdollinen versio, tai kuten nykykielellä sanottaisiin "vol. 3.7", itsestä.

Alkiolainen ihmiskäsitys korostaa humanismia eli ihmisten suhdetta ja yhteyttä muihin. Kukaan ei saa yksin aikaan mitään yhteiskunnallista. Nykypäivänä puhumme osallisuudesta ja yhteenkuuluvuuden tunteesta. Monen nuoren kohdalla puhumme myös osattomuudesta, kuten tutkimusraporttimme osoittaa.

Kyselytutkimuksestamme selviää, että nuorilla on ennen kaikkea humanismin nälkä. Nuoret toivovat puolueilta selkeämpää viestintää ja arvoja, yhteyttä nuoriin. Nuoret rakentavat yhteiskuntaa ja muodostavat siitä mielipiteensä keskustelemalla ystävien kanssa yhdessä. Nuoret haluavat edistää itselleen läheisiä ja tärkeinä pitämiään asioita. Usein ne ovat myös fyysisesti lähellä, kuten esimerkiksi oman kotikunnan asiat. Poliittisesti nuoret haluavat huolehtia sosiaalisesta ja ekologisesta kestävyydestä ottamalla huomioon mm. vähemmistöryhmät, heikoimmat ja luonnon kantokyvyn suhteessa ihmisten toimintaan. Sosiaalisen median vihapuheesta taas pitäisi nuorten mielestä rangaista enemmän.

Alkiolaiseen ihmiskäsitykseen perustuva poliittinen humanismi voi olla vastaus nuorten humanismin nälkään. Alkiolainen ihmiskäsitys tarjoaa kaikille inhimillisille yhteiskunnallisille ilmiöille oikeuden olemassaoloon. Se on suvaitsevaisuuden oppi, joka kunnioittaa ihmisiä ja heidän ajatteluaan.

Politiikassa alkiolaisuus tarkoittaa sitä, ettei suoralta kädeltä tuomita, vaan kuunnellaan, keskustellaan ja koetetaan ymmärtää kaikkia niitä pyrkimyksiä, joita valtiollisen elämän piirissä ilmenee. Vastustajaa ei solvata henkilönä. Erimielisyyksissä on kyse asioista, ei ihmisistä. Alkiolaisuus on paljon enemmän kuin vain Santeri Alkiosta tunnetun Keskustan harjoittama politiikka.

"Ihmisyyden kannalta katsoen on meillä aina ollut syytä etsiä ystävyyttä, veljeyttä ja sopusointua."

1.1.2 Taistelua valosta

Ajatuspaja Alkion tutkimushankkeessa "Nuorten arvomaailma, kansalaistoimijuus ja puoluenäkemykset" pureudutaan nuorten eli 15—29-vuotiaiden kokemuksiin osallisuudesta. Samoin paneudutaan yhteiskunnallisen eriytymisen syihin, poliittiseen luottamukseen, poliittisen toiminnan murrokseen ja uusiin osallistumisen tapoihin. Kyselytutkimuksen avulla halusimme selvittää nuorten arvomaailmaa ja näkemyksiä muun muassa kansalaisyhteiskunnan ja valtion välisestä suhteesta, kansalaisuudesta ja puolueista.

LUKU 1

Tutkimushankkeemme jakautui kolmeen kokonaisuuteen:

1. NUORTEN ARVOMAAILMA

Tutkimusaiheet: Nuorten arvomaailma, johon kuuluvat mm. yhteisöllisyys, sivistys, kansanvalta, valtio, ympäristö, sukupolvikysymykset, oma vastuu, "kunnon kansalainen" käsitteenä

2. NUORI KANSALAISTOIMIJANA

Tutkimusaiheet: luottamus, osallisuus, osallistuminen, osallistumisen tavat, motiivit ja esteet poliittiselle osallistumiselle

3. NUORTEN POLITIIKKA- JA PUOLUEKÄSITYKSET

Tutkimusaiheet: Eduskuntapuolueiden julkikuvat, aate ja vaikuttavuus

Kädessäsi on kyselytutkimuksemme raportti "Taistelua valosta – nuoret ja politiikan tulevaisuus", joka noudattaa samaa kolmijakoa. Raportti tekee kunniaa alkiolaisuuden oppi-isälle Santeri Alkiolle, joka käytti ilmaisua "sota valosta" puhuessaan sivistyksestä ja edistyksestä.

Sillä siitä tässäkin raportissa on kyse. Jotta yhteiskunta olisi huomenna nykyistä parempi ja jotta kansanvaltaisuus säilyttäisi asemansa, tarvitaan edistyksellistä päätöksentekoa ja suuri, sivistynyt sydän.

Kyselytutkimus ja tämä raportti ovat osa Ajatuspaja Alkion ensimmäisen vuoden toimintaa. Ajatuspaja Alkion toiminnan keskiössä vuonna 2020 ovat toimintasuunnitelman mukaan tasa-arvoisen poliittisen toiminnan mahdollisuuksien edistäminen, nuorten äänestysaktiivisuuden nostaminen, heidän yhteiskunnallisen osallistumisensa mahdollisuuksien parantaminen ja demokratiataitojen kehittäminen.

Tähän tarvitaan tutkittua tietoa, monipuolista asiantuntijuutta ja osallisuutta, keskustelua sekä ehdotuksia ongelmien korjaamiseksi. Tutkimusraporttiin koottu tieto on peräisin Aula Research Oy:llä teettämästämme laajasta (n=1028) kyselystä 15—29-vuotiaille suomalaisnuorille. Kyselyn tuloksia on käyty läpi eri toimijoiden kanssa useassa avoimessa webinaarissa, jotka on Covid-pandemian vuoksi järjestetty Teams-yhteydellä. Webinaareista saadut kehittämisehdotukset nuorten osallisuuden tai demokratiataitojen parantamiseksi on kirjoitettu mukaan tutkimusraporttiin. Kiitämme kaikkia kyselytutkimukseemme vastanneita nuoria sekä webinaareihin ja keskusteluihin osallistuneita.

Toivomme, että keskustelu nuorten yhteiskunnallisesta osallisuudesta jatkuu tutkimusraporttimme myötä ja tuottaa konkreettisia keinoja edistää nuorten osallisuutta. Yhteinen tavoitteemme on toimiva kansanvalta – siispä valoa kohti!

Muuramessa ja Kuhmossa 2.12.2020

Pauliina Maukonen ja Kaisa Oinas-Panuma
raportin kirjoittajat

"Ne ovat näettekös teot, jotka poistavat vieraantumisen, luokkarajat ja puolueriidat."

1.2 Kyselytutkimuksen toteutus ja taustatiedot

Kyselyymme nuorten arvoista, kansalaistoimijuudesta sekä puoluenäkemyksistä vastasi yhteensä 1028 Manner-Suomessa asuvaa nuorta. Kysely toteutettiin aikavälillä 18. elokuuta – 4. syyskuuta 2020 sähköisenä kyselynä niin, että vastaajiksi tallennettiin vain kaikkiin kysymyksiin vastanneet henkilöt. Otos edustaa 15—29-vuotiaita suomalaisia iän ja sukupuolen mukaan painotettuina ja alueiden mukaan kiintiöityinä. Kyselyn toteutti Ajatuspaja Alkion toimeksiannosta Aula Research Oy.

Kyselyyn vastanneista 36 % oli miehiä ja 63 % naisia, mutta painotuksen jälkeen sukupuolijako tasaantui ollen 51 % miehiä ja 49 % naisia. Valtaosa vastaajista oli Uudenmaan maakunnasta, Pirkanmaalta, Varsinais-Suomesta tai Pohjois-Pohjanmaalta. Yli puolet vastaajista asui yli 100 000 asukkaan kunnassa. Pienimmissä, alle 10 000 asukkaan kunnissa asui 8 % vastaajista.

Painotuksen ja kiintiöinnin avulla otos vastaa väestöllistä edustavuutta paremmin mm. nuorten asuinpaikan osalta. Luvut on tilastoissa ja grafiikassa pyöristetty täysiksi prosenteiksi.

Vastaajien maakunta:

Millaisella alueella asut?

Vastanneiden taustamuuttujissa ikärakenne esitettiin nuorisotutkimuksista tuttuna jaotteluna: 15—17-vuotiaat, 18—20-vuotiaat, 21—23-vuotiaat, 24—26-vuotiaat ja 27—29-vuotiaat. Valtaosalla vastaajista oli joko ylioppilastutkinto (25 %) tai ammatillinen koulutus (27 %), kun taas vähiten oli mukana opistotutkinnon opiskelleita vastaajia (2 %) tai henkilöitä, joilla ei ollut tutkintoa ollenkaan (1 %). Yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa sanoi olevansa 14 % vastaajista. Peruskoulu oli ylin siihen mennessä suoritettu koulutus 17 %:lla vastaajista.

Koulutustason lisäksi kysyimme vastaajien ammattiasemaa. Nuorissa oli oletetusti eniten opiskelijoita (41 %) ja työssä käyviä (37 %). Työttömiä tai lomautettuja oli 12 %, yrittäjiä 3 % ja koululaisia 2 %. Muuluokkaan itsensä sijoitti 5 % vastaajista.

Tiedämme, että koulutustausta ja sosioekonominen asema vaikuttavat yhteiskunnalliseen aktiivisuuteen eniten. Myös ikä lisää herkkyyttä ja aktiivisuutta seurata yhteiskunnallisia ja poliittisia asioita.

Niin ikään vanhempien taustalla on merkitystä lapsen yhteiskunnalliselle asenteelle. Tuore tutkimus on osoittanut myös isovanhempien merkittävän vaikutuksen lapsenlapsen äänestyskäyttäytymiseen; vaikka nuoren omat vanhemmat olisivat aktiivisia äänestäjiä, on todennäköistä, että nuori jättää äänestämättä, jos isovanhemmat eivät ole tällä saralla aktiivisia (Gidengil & Lahtinen & Wass ja Erola 16.11.2020). Ilmiö perustuu ennen kaikkea sosiaaliseen samastumiseen.

Perhetaustan merkitys on nähtävissä vastaajaprofiileissamme, vaikka emme vanhempien saatikka isovanhempien taustoja kyselyssämme selvittäneet. Yhteiskunnalliseen kyselyyn, jossa kysytään nuorilta muun muassa heidän puoluenäkemyksiään ja tapojaan vaikuttaa, on matalampi kynnys ja suurempi todennäköisyys vastata, jos takana on koulutusta, ikää tai kokemusta yhteiskunnallisesta aktiivisuudesta.

Kysyimme vastaajilta, ovatko he äänestäneet viime eduskuntavaalissa (2019). 60 % ilmoitti äänestäneensä, minkä voidaan katsoa olevan hyvä tulos, koska viidennes kyselyyn vastanneista ei ollut vaalien aikaan ikänsä takia vielä edes äänioikeutettuja.

Kysyimme myös äänestysaikomuksia kevään 2021 kuntavaaleissa. Varmasti äänestämään aikoi reilu kolmannes vastaajista, ja todennäköisesti uurnille ajatteli lähteä joka neljäs kyselyyn vastannut. Vain 6 % ajatteli kieltäytyvänsä ehdottomasti äänestämästä, ja 13 % ilmoitti olevansa alaikäisiä. Tosin äänestyshalu on vahva tässäkin ryhmässä, sillä peräti 84 % alaikäisistä ilmoitti varmasti, todennäköisesti tai mahdollisesti äänestävänsä, jos vain äänioikeus olisi. Tällaiset kysymykset sisältävät aina "tilastollisen harhan": aikomuksen ja toteutuksen välistä suhdetta on todellisuudessa vaikea arvioida.

Äänestitkö viime eduskuntavaaleissa 2019?

Kaikki vastaajat (n=1028)

Aiotko äänestää huhtikuun kuntavaaleissa 2021?

Jos saisit äänestää huhtikuun kuntavaaleissa, äänestäisitkö?

Kaikki alaikäiset vastaajat

Äänestysaktiivisuuden ja -halukkuuden lisäksi selvitimme taustatieto-osiossa sukupuolen, iän, asuinpaikan, koulutustason ja ammatillisen aseman lisäksi vastaajan puoluetaustaa mielipidemittauksista tutulla kysymyksellä: "Jos eduskuntavaalit olisivat nyt, minkä puolueen ehdokasta äänestäisit?" Peräti 22 % vastaajista ei osannut sanoa, mitä puoluetta äänestäisi. Nuorten suosituimmaksi puolueeksi nousi perussuomalaiset 19 %:n kannatuksella. Vihreät oli nuorille toiseksi suosituin puolue ja SDP kolmas. 5 % ilmoitti, ettei äänestäisi lainkaan, jos vaalit pidettäisiin nyt.

Jos eduskuntavaalit olisivat nyt, minkä puolueen ehdokasta äänestäisit?

Naisten osuus oli poikkeuksellisen suuri "en osaa sanoa"-luokassa: Reilu neljännes kyselyyn vastanneista 15—29-vuotiaista naisista ei osaa nimetä puoluetta, jota äänestäisi. Epävarmoja oli paljon myös 15—17-vuotiaiden ryhmässä, mikä on ymmärrettävää, koska asia ei ole heille vielä ajankohtainen.

Jos eduskuntavaalit olisivat nyt, minkä puolueen ehdokasta äänestäisit?	**Kaikki vastaajat (n=1028)**	**Miehet**	**Naiset**	**15-17-vuotiaat**	**18-20-vuotiaat**	**21-23-vuotiaat**	**24-26-vuotiaat**	**27-29-vuotiaat**
Perussuomalaiset	19%	29%	10%	11%	15%	16%	15%	20%
Vihreät	15%	8%	24%	11%	21%	24%	19%	14%
Sosiaalidemokraattinen puolue SDP	12%	12%	13%	15%	12%	8%	14%	13%
Kokoomus	11%	14%	8%	11%	12%	9%	8%	10%
Keskusta	6%	6%	4%	7%	6%	6%	4%	4%
Vasemmistoliitto	5%	3%	7%	2%	3%	5%	8%	8%
Kristillisdemokraatit	2%	2%	1%	2%	2%	1%	1%	1%
Liike Nyt	2%	2%	1%	0%	2%	1%	3%	1%
Ruotsalainen kansanpuolue RKP	1%	1%	2%	0%	1%	3%	2%	1%
En äänestäisi lainkaan	5%	5%	3%	6%	4%	4%	4%	4%
En osaa sanoa	22%	16%	26%	34%	21%	22%	20%	23%

LUKU 1

Koulutus on yksi selkeimmistä vedenjakajista suhteessa yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Tiedämme, että korkeasti koulutetut nuoret ovat muita aktiivisempia äänestäjiä ja järjestöosallistujia. Esimerkiksi Sitran selvityksen mukaan peräti 80 prosenttia 25—34-vuotiaista korkeakoulututkinnon suorittaneista nuorista äänesti vuoden 2015 eduskuntavaaleissa. Samanikäisistä peruskoulun käyneistä äänesti vain 31 prosenttia (Hyssälä & Backman 2018, 12). Tiedämme myös, että yliopistotason koulutus lisää todennäköisyyttä äänestää kokoomusta tai vihreitä, kun taas perus- tai ammatillisen tason koulutus ohjaa nuorta äänestämään perussuomalaisia tai SDP:tä.

Korkean koulutuksen vaikutusta yksilön arvoihin voidaan selittää sosiaalistumisella, minkä voidaan nähdä tapahtuvan opetuksen, opetushenkilökunnan ja opiskelijoiden sekä opiskelijoiden keskinäisen kommunikoinnin kautta (esim. Stubager 2008). Sosiaalistumisen ryhmämekanismista johtuvat myös osittain ammattialakohtaiset erot poliittisissa arvoissa. Esimerkiksi talous- ja oikeustieteilijät ovat useimmiten kallellaan kokoomukseen, kun taas yhteiskuntatieteilijät suuntautuvat vihreisiin tai vasemmistopuolueisiin.

Kyselytutkimuksemme tuloksia muun muassa asuinpaikan ja koulutustaustan sekä puoluekannan välisestä suhteesta esitellään tarkemmin luvussa neljä.

"Ihminen ryhmittyy niiden joukkoon, joiden keskuudessa tuntee enimmin mielipiteiden ja harrastusten yhdensuuntaisuutta."

2. NUORTEN ARVOT

2. Nuorten arvot

Kun puhutaan arvoista, tarkoitetaan asioita, joita yksilö tai ihmisryhmä pitää tärkeinä. Myös yhteiskunnalla voi olla omia, sen jäsenten kesken yleisesti jaettuja arvoja, kuten sivistys tai yhteisöllisyys. Moni liittää sanapariin "länsimainen yhteiskunta" heti ihmisoikeudet, demokratian ja sivistyksen. Nämähän ovat ne vahvat arvot, joihin ilmauksella viitataan.

Arvot voidaan nähdä jopa ihmisten psykologisina ja henkilökohtaisina ominaisuuksina, jotka ohjaavat ja perustelevat yksilön tekemiä valintoja ja jotka kehittyvät elämänkokemuksen karttuessa. Ihminen ei ole koskaan valmis. Arvot muuttuvat hitaasti.

Arvojen mukaan voidaan laittaa asioita tärkeysjärjestykseen. Ne voi nähdä myös toivottavina päämäärinä esimerkiksi elämää suunniteltaessa (Helkama, 2015, 8–16.). Koska arvot ohjaavat yksilön toimintaa, ne ovat kiinnostavia ja tutkimuksen arvoisia.

Nuorten arvomaailmaa on tutkittu paljon erilaisten barometrien avulla. Barometrit paljastavat, jos nuorten arvoissa tapahtuu muutoksia pidemmällä tähtäimellä.

Politiikka on perustunut ja periaatteessa edelleen perustuu arvoille. Moni pitkään politiikassa ollut kuvailee sitä "intohimolajiksi" tai "työksi, jota tehdään sydämellä". Moni muistaa vuoden 2019 kevään eduskuntavaaleista, miten moni pitkään politiikassa mukana ollut vahva vaikuttaja jäi pois. Poisjääntiä perusteltiin sillä, että "politiikka on muuttunut", "politiikasta on tullut raadollisempaa", "vihapuhetta ja arvostelua ei enää jaksa" tai "tärkeät asiat jäävät epäolennaisten jalkoihin". On perusteltua kysyä, ovatko arvot menettäneet jalansijaansa politiikassa?

Arvot voivat olla myös jopa identiteettikysymys, tai jotain, jonka ympärille identiteetti rakentuu. Identiteetin voi nähdä olevan "kaikkea sitä, millaiseksi ihminen mieltää itsensä". Identiteetti vastaa ensisijaisesti kysymykseen "kuka minä olen". Arvot voivat myös yhdistää ihmisiä: esimerkiksi saman puolueen jäsenet voivat identifioitua samaan ryhmään.

Arvot eivät itsessään ole koko identiteetti. Identiteetti on näkemys itsestä, ja tähän näkemykseen arvot vaikuttavat. Jos esimerkiksi henkilön X arvoihin kuuluu sivistys, tämä arvo näkyy hänen identiteetissään: ihminen voi nähdä itsensä sivistyneenä, sivistyksen edistäjänä tai vaikka sivistysmyönteisenä.

Yhteiskunnallisessa elämässä ja politiikassa ei kuitenkaan riitä se, että henkilö julistautuu esimerkiksi sivistyspoliitikoksi. Julistuksen lisäksi tarvitaan näyttöjä ja tekoja. Äänestäjä ratkaisee, onko näyttöjä tarpeeksi.

Tutkimuksessamme halusimme tutustua myös nuorten arvomaailmaan: Mitkä ovat nuorille tärkeitä asioita, millaiset asiat jakavat tai erottavat heitä? Onko jotakin, minkä takana nuoret seisovat kautta linjan?

"Kuka minä olen? Millainen ihminen tässä tallustaa? Mikä on minulle tärkeää? Miten tämä näkyy siinä, miten äänestän? Mitä minun päätökseni kertoo minulle ja muille minusta?"

Esitimme nuorille 13 väittämää. Tulokset olivat seuraavat:

2.1. Nuorten näkemyksiä suomalaisesta yhteiskunnasta

2.1.1 Peruspalvelut kuuluvat kaikille

Peruspalvelut (esim. koulu- ja terveydenhuolto) on turvattava myös harvaan asutuilla alueilla

Kaikki vastaajat (n=1028)

Valtaosa nuorista oli sitä mieltä, että peruspalvelut tulee turvata myös harvaan asutuilla alueilla. Peräti 78 % vastaajista oli joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa. Peruspalveluilla tarkoitimme kysymyksessä lähinnä kunnan toimialaan kuuluvia palveluita, kuten koulua ja terveydenhoitoa.

Kyselytutkimuksemme on tehty koronapandemian aikana. Keväällä 2020 moni vastaajista kävi koulua tai opiskeli etäopetuksessa, opiskeli kotipaikkakunnalla kaukana oppilaitoksestaan tai oli etätöissä. Varsinkin terveydenhoitopalvelujen riittävyydestä ja saavutettavuudesta puhuttiin paljon myös syksyllä. Tämä on saattanut vaikuttaa vastaajien mielipiteisiin.

Naisvastaajat kannattivat väitettä "peruspalvelut on turvattava myös harvaan asutuilla alueilla" selvästi useammin kuin miesvastaajat. Väitteeseen positiivisesti suhtautuvien osuus kasvoi aineistossa nuorimmista aina 26-vuotiaisiin asti.

Jos tarkastelemme kysymystä puoluekannan valossa, nousevat vasemmistoliiton kannattajat tuloksista selkeimmin esiin. Heistä väitteen kanssa oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä peräti 89 %. Yksikään ei ollut väitteen kanssa täysin eri mieltä.

Myös vihreitä ja keskustaa kannattavat nuoret suhtautuivat myönteisesti ajatukseen koko maan kattavasta peruspalvelurakenteesta. On huomattava, että tämä oli väittämä, josta nuoret olivat ylipäätään kaikkein vahvimmin yhtä mieltä. Kokoomuksen ja – hieman yllättäen – myös keskustan kannattajilta löytyi eniten vastakkaistakin näkemystä.

"Mukavaa, että nuoriso haluaa elää ja antaa myös toisten elää siellä, missä kukin haluaa – peruspalvelut kuntoon koko maassa!"

Peruspalvelut (esim. koulu- ja terveydenhuolto) on turvattava myös harvaan asutuilla alueilla

Kaikki vastaajat (n=1028)
Puoluekanta

Peruspalveluiden tarjoaminen kautta maan on nuorten toive. Tämä mahdollistaa työnteon, monipaikkaisen elämän ja yrittämisen edellytykset kaikkialla Suomessa. Maaseutua ei ole tuomittu elämään yksin maasta, kuten jo Santeri Alkio kirjoitti.

"Maaseutu ei ole tuomittu elämään yksin maasta. Jo terveet elämänehdot vaativat tuotannon monipuolistuttamista, aina silmällä pitäen sitä, että kukin saa harjoittaa taipumuksiensa mukaista työtä."

2.1.2 Verot eivät maistu kaikille

Ihmisellä on oikeus valita asuinpaikkansa ja saada peruspalveluita, vaikka se nostaisi kaikkien suomalaisten verotusta

Kaikki vastaajat (n=1028)

Nuorten myötämielisyys koko maan kattaville peruspalveluille kuitenkin hieman heikkenee, kun lisäsimme kysymykseen mukaan palvelujen kustannuspuolen. Kysyimme halukkuutta turvata peruspalvelut koko maassa nostamalla kaikkien verotusta. Tämä väite sai kannattajikseen edelleen yli puolet vastaajista.

Suomalaiset nuoret ovat siis sisäistäneet hyvin hyvinvointivaltion rahoitusmallin ja haluavat pitää siitä kiinni. Koko maan kattavilla peruspalveluilla on nuorille selkeä poliittinen arvo. Jonkinlaista ylisukupolvista tulkintaakin tästä voisi tehdä: harvaan asuttujen alueiden väestö ikääntyy kaupunkeja nopeammin ja tulee tarvitsemaan palveluita myös tulevaisuudessa.

15 % vastaajista oli kuitenkin väitettä vastaan. Sukupuolia verrattaessa naisvastaajat olivat väitteelle joitain prosenttiyksiköitä suotuisampia kuin miehet, mutta toisaalta naisten joukossa oli enemmän myös En osaa sanoa -vastaajia. Jos kysymystä tarkastelee ikäryhmittäin, positiivisuus verorahoilla maksettavia peruspalveluita kohtaan lisääntyy ikääntymisen myötä. Tämä liittyy yleensä siihen, että ikääntyminen ja perheellistyminen kasvattavat palveluiden tarvetta. Vanhimmassa ikäluokassa tosin kasvaa myös niiden osuus, jotka ovat väitteestä täysin eri mieltä.

Puoluekantoja tarkasteltaessa voidaan havaita, että peruspalveluista eniten samaa mieltä ovat vasemmistoliiton kannattajat sekä keskustalaiset. Mutta jos tarkasteluun lisätään jokseenkin samaa mieltä olevien osuus, samanmielisissä ohi kiilaavat SDP:n ja vihreiden kannattajat. Tulos on hyvin tyypillinen vahvaa hyvinvointivaltiota ja sen veroperustaista rahoitusta kannattavien puolueiden edustajille. Keskusta sijaitsee poliittisessa keskustassa eli on selvästi oikeammalla kuin vasemmistoliitto, SDP tai vihreät. Kuitenkin keskusta kuuluu sosiaalisissa kysymyksissä julkisia palveluita ja hyvinvointiyhteiskuntaa kannattaviin puolueisiin.

Yllätys ei ole sekään, että vähiten kannatusta väite saa kokoomuksen kannattajien keskuudessa. Heistä väitteen kanssa oli täysin tai jokseenkin eri mieltä peräti 31 %.

Ihmisellä on oikeus valita asuinpaikkansa ja saada peruspalveluita, vaikka se nostaisi kaikkien suomalaisten verotusta

Koulutustausta tuo tuloksiin odotetun laatuisia eroavaisuuksia. Täysin samaa mieltä olivat useimmiten ammatillisen koulutuksen käyneet (22 %). Yliopiston käyneet taas olivat eniten asiaa vastaan (17 % jokseenkin ja 3 % täysin eri mieltä). Toisaalta yliopistotutkinnon suorittaneista 17 % oli samanaikaisesti täysin samaa mieltä väitteen kanssa.

2.1.3 Nuoret naiset näkevät maahanmuuton myönteisenä

Nuoret suhtautuvat maahanmuuttoon pääsääntöisesti myönteisesti, mikä tiedetään muista tutkimuksista. Kyselytutkimuksemme mukaan 38 % vastaajista oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että maahanmuutto hyödyttää suomalaista yhteiskuntaa. 30 % vastaajista suhtautui maahanmuuttoon kriittisemmin.

Naisten suhtautuminen maahanmuuttoon oli meidänkin kyselyssämme positiivisempaa kuin miesten. Näyttäisi myös siltä, että iän myötä samantekevyys muuttuu negatiiviseksi mielipiteeksi positiivisten vastausosuuksien pysyessä liki ennallaan. Muutos tapahtuu 24–26-vuotiaiden ikäryhmässä.

Maahanmuutto hyödyttää suomalaista yhteiskuntaa

Kysymyksen polarisaatio näkyy erityisesti poliittista suuntautumista tarkasteltaessa. Vasemmistoliiton ja vihreiden kannattajat ovat samansuuruisin osuuksin täysin samaa mieltä maahanmuuton hyödyistä, kun taas perussuomalaisten kannattajista 43 % on täysin eri mieltä. Keskustaa äänestäneistä 36 % taas ei ollut samaa eikä eri mieltä väitteen kanssa. Tämä kertonee siitä, että keskustassa esiintyy sekä maahanmuuttoa voimakkaasti puoltavaa että sitä vastustavaa näkemystä. Kokonaiskuvaa on vaikea löytää, ja tämä tarjoaa samaistumiskohteen nuorille. Sen sijaan joka viides nuori, joka ei aio äänestää, ei osannut ottaa kantaa väitteeseen.

Maahanmuutto hyödyttää suomalaista yhteiskuntaa

Liika kansallismielisyys, sisäänpäin kääntyminen ja nationalismi eivät kuulu alkiolaisuuteen. Samaa mieltä olisivat todennäköisesti kyselytutkimuksemme mukaan koulutetut nuoret. Koulutus vaikuttaa nimittäin vahvistavan positiivista suhtautumista maahanmuuttoon: yliopiston käyneistä maahanmuuton näkee suomalaista yhteiskuntaa hyödyttävänä isompi joukko kuin ammatillisen koulutuksen käyneistä. Yleisesti ammattikorkeakoulu- tai opistotutkinnon ja ammatillisen koulutuksen käyneet suhtautuvat kielteisemmin väitteeseen kuin lukiolaiset, yliopiston käyneet tai vain peruskoulun suorittaneet.

Nuoret olivat yhteiskuntanäkemyksissään hyvin samanmielisiä. Isoja eroja ei ollut havaittavissa yksittäisistä arvoistakaan kysyttäessä. Nuorille on tärkeää, että jokaisen kansalaisen peruspalvelutarpeet täytetään. Yli puolet antaa jonkintasoisen tukensa sille, että palvelut rahoitetaan veroilla. Nuoret näkevät kansalaisten yhdenvertaisuuden äärimmäisen tärkeänä asiana. Samanmielisyydestä kertoo myös se, että maahanmuuton kaltaisen polarisoivan aiheen suurimmat jakolinjat löytyivätkin puolueittain: Perussuomalaiset ja äänestyskäyttäytymiseltään passiiviset ei-äänestävät ovat maahanmuuttokielteisempiä kuin muiden puolueiden kannattajat.

2.2. Nuorten näkemyksiä huolenpidosta ja menestymisestä

2.2.1 Oikeus omistaa ja menestyä kuuluu kaikille

Ihmisellä on oikeus omistaa ja menestyä taloudellisesti

Kaikki vastaajat (n=1028)

Nuoret ovat omaksuneet perinteisiä porvarillisia arvoja, mitä tulee menestymiseen ja omistamiseen. Kolme neljäsosaa vastaajista oli sitä mieltä, että ihmisillä on oikeus omistaa ja menestyä taloudellisesti. Naisvastaajat tukivat tätäkin väitettä useammin kuin miehet.

Tämä on eräällä tapaa hämmentävä tulos, kun tiedämme, että monissa muissa kysymyksissä nuorten arvot ovat poliittisen asteikon toisessa päässä. Toisaalta vastaukset kertovat suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan onnistumisesta. Me tarjoamme nuorille maksuttoman, laadukkaan peruskoulutuksen ja kannustamme nuoria erilaisin toimin hankkimaan vähintään yhden ammatin. Näin tarjoamme nuorille mahdollisuuden opintojen ja työn kautta menestymiseen ja sitä myötä myös omistamiseen – esimerkiksi omistusasuntoon.

On kuitenkin hyvä muistaa, että tämän ryhmän ulkopuolella on joukko nuoria, joilla ei ole opiskelupaikkaa, ei työtä eikä koulutusta, ja jotka ovat syrjäytymisvaarassa.

Ikäryhmien väliset erot eivät olleet kyselyssämme suuria. Väitteen kanssa olivat eniten samaa mieltä 21–23-vuotiaat nuoret. Eniten epävarmuutta löytyi nuorimpien eli 15–17-vuotiaiden keskuudesta, kun taas eniten "ei samaa eikä eri mieltä" oli 18–20-vuotiaiden ikäryhmässä (12 %). Tätä selittäisi se, miten ikäluokat itsenäistyvät ja siirtyvät työelämään tai jatkokoulutuksen pariin. Nuorimman vastaajaryhmän suhde taloudelliseen omistamiseen ei välttämättä ole vielä hahmottunut, koska sen edustajat ovat vasta aloittelemassa (kesä)työuriaan ja asuvat todennäköisimmin lapsuudenkodissaan.

Itse tehty työ kartuttaa varallisuutta, jonka merkitys selkiintyy itsenäisen elämän myötä.

"Älä unohda köyhän asiaa."

Ihmisellä on oikeus omistaa ja menestyä taloudellisesti

Jos vastauksia tarkastellaan puoluekannan mukaan, kukaan ei pääse tälläkään kertaa yllättymään. Selkeästi eniten täysin samaa mieltä olivat kokoomuksen kannattajat (71 %). Kokoomus tunnetaan yleisesti yksityisomistusta kannattavana puolueena, joka haluaa tukea menestymistä ns. mahdollisuuksien tasa-arvon keinoin. Vasemmistoliiton kannattajista kokoomuslaisten kanssa samaa mieltä oli vain 28 %.

Koulutustaustan tarkastelu tarjoaa mahdollisuuden muutamaan erotteluun. Eniten täysin ja jokseenkin samaa mieltä olivat ammattikorkeakoulu- tai opistotutkinnon suorittaneet. Vähiten suosiollisia menestymiselle ja omistamisen oikeudelle olivat nuoret, joilla ei ole yhtään tutkintoa tai jotka ovat suorittaneet vain peruskoulun. Toisaalta he voivat olla joukko, jolle ei ole vielä muodostunut kantaa asiaan.

2.2.2 Nuoret kannattavat "aktiivimallia"

Juha Sipilän hallituksen (2015—2019) kokeman epäsuosion suuri syntysyy oli aktiivimalli. Aktiivimallin tarkoitus oli hyvä: sen oli määrä lisätä työllisyyttä ja lyhentää työttömyysaikaa. Aktiivimalli on käytössä mm. Tanskassa, ja Suomessakin se ehti olla voimassa vuodet 2018 ja 2019. Antti Rinteen—Sanna Marinin hallituskaudella mallia miedonnettiin. Suomen mallissa työttömyysturvaa ei suoraan leikattu, vaan säästö kohdistui työttömän omavastuuaikaan, jota lyhennettiin 5 päivään. Tämän lisäksi työttömyysturvaa leikattiin tietyin väliajoin, jos henkilö ei aktiivisesti hakenut työtä tai kouluttautunut.

Aktiivimallia vastustivat ammattiliitot SAK etunenässä. Eniten aktiivimalli sai kritiikkiä siitä, että työttömät eivät olleet yhdenvertaisia aktiivimallin edessä. Työllistymiseen ja aktiivisuuteen vaikuttivat mm. työllistymispalveluiden saatavuus, asuinpaikka ja koulutusmahdollisuudet.

Aktiivimalli tulee jäämään suomalaiseen poliittiseen historiaan selkeänä, konkreettisena uudistuksena, joka ravisteli myös yhteiskuntajärjestelmämme rakenteita. Aktiivimalli toi keskusteluun kysymyksen, pitääkö yhteiskunnan kustantaa palveluita ja tarjota sosiaaliturvaa, vaikka ihminen ei itse osoittaisi aktiivisuutta työllistyäkseen.

Kysymys liittyy osaltaan myös perustulokeskusteluun: Onko syntyminen Suomeen ja suomalaiseksi sellainen asia, jota vastaan yhteiskunta tarjoaa mieluummin pysyväisluonteista rahaa kuin kohdistettua tukea ja turvaa erityistilanteissa? Perustulomallissa luotetaan ihmisen omaan harkintakykyyn ajankäyttönsä ja toimeentulonsa järjestämisessä. Aktiivimallin vastakohdaksikin näyttäytyvä perustulo on ollut jo kauan suuri tavoite universalismia kannattaville vasemmistopuolueille ja myös Keskustalle. Sitä kokeiltiin päämi-

nisteri Juha Sipilän hallituskaudella 2017-2018. Kokeilun perusteella perustuloa saaneet kokivat hyvinvointinsa paremmaksi ja he olivat tyytyväisempiä elämäänsä ja kokivat vähemmän psyykkistä kuormittuneisuutta, masennusta, alakuloa ja yksinäisyyttä. Perustuloa saaneet vastaajat kokivat myös toimeentulonsa ja taloudellisen hyvinvointinsa paremmaksi kuin vertailuryhmässä (Kelan kotisivut: https://www.kela.fi/perustulokokeilu).

Kysyimme nuorten suhtautumista sosiaaliturvan ja -tukien vastikkeellisuuteen: onko yhteiskunnalla lupa vaatia jotain tukien vastineeksi. Vajaa kaksi kolmasosa vastaajista oli väitteen kanssa samanmielinen. Voisi siis arvioida, että jonkinlaiselle aktiivimallille löytyisi tukea valtaosalta nuoria. Samat vastaajat eivät välttämättä kuitenkaan suoraan tukisi esimerkiksi vastikkeetonta perustuloa tai -turvaa.

Sosiaaliturvan ja -tukien vastineeksi yhteiskunnan pitää vaatia ihmiseltä aktiivisuutta (esim. hakea töitä tai kehittää itseään)

Kuten edellisestä kuvasta näkyy, 27—29-vuotiaissa on eniten niitä, jotka ovat täysin samaa mieltä sosiaaliturvan vastikkeellisuudesta. Kokonaisuutena ajatus saa suurinta tukea 21—23-vuotiailta. Vähiten kantaansa osasivat sanoa 15–17-vuotiaat, joilla omakohtaista kokemusta sosiaaliturvasta ja -tuesta on todennäköisesti vähiten tai se on kohdentunut heidän huoltajilleen. Ikäjakauma olisi linjassa sen kanssa, että vanhimmat vastaajat todennäköisimmin ovat jo työelämässä ja nettomaksajina.

Myönteisimmin suhtautuvat, todennäköisimmin korkeakoulussa opiskelevat 21–23-vuotiaat saavat itse opintorahansa opintopisteitä vastaan, mikä voi vaikuttaa siihen, että he mielellään vaatisivat muilta vastaavaa. Korkeakoulusta valmistuneet tai siellä opiskelevat olivat muita useammin täysin samaa mieltä väitteen kanssa. Ei puolesta eikä eri mieltä -vastanneiden osuus oli kaikissa luokissa hyvin lähellä viidennestä.

"Kyse on siitä, että jos rahaa annetaan, voidaanko jotain myös vaatia. Nuorten mielestä voi. Toisaalta perustulon saisi jokainen pelkästään siksi, että on olemassa."

Sosiaaliturvan ja -tukien vastineeksi yhteiskunnan pitää vaatia ihmiseltä aktiivisuutta (esim. hakea töitä tai kehittää itseään)

Sosiaaliturvan vastikkeellisuutta kannattivat ylivoimaisesti eniten kokoomuksen kannattajat. Täysin samaa mieltä väitteestä oli reilusti yli puolet. Kaiken kaikkiaan samanmielisiä oli kokoomuksen kannattajista yli kolme neljäsosaa.

Väitteen arvopohja on varsin talousoikeistolainen, joten tulos ei sinänsä yllätä. Toiseksi suopeimpia väitteelle olivat perussuomalaisten kannattajat. Tämä viestinee siitä, että perussuomalaisten nuorisokannatus on talouspoliittisesti enemmän oikealla kuin vasemmalla. Eniten väitettä vastustivat vasemmistoliiton kannattajat.

2.2.3 Nuoret ovat "köyhän" asialla – valtio tarjoaa turvaa

Valtion tulee turvata toimeentuloni, jos en itse pysty.
Kaikki vastaajat (n=1028)

Koska kysyimme sosiaaliturvan vastikkeellisuudesta, on hyvä tarkastella nuorten näkemyksiä myös valtiosta toimeentulon takaajana. Mitä nuoret ajattelevat väitteestä, että valtion tulee turvata toimeentulo niille, jotka eivät siihen itse kykene? Tämä väittämä sai tukea hieman useammalta kuin väittämä sosiaaliturvan vastikkeellisuudesta. Väittämän takana on niin ikään vahva pohjoismainen hyvinvointivaltioperinne, jossa valtio tulee ikään kuin takuumieheksi äkillisen sairauden, onnettomuuden, työttömyyden tai muun vakavan elämäntilanteen johdosta. Tämä näkyy myös siinä, että ei osaa sanoa -vastaajia oli suhteellisesti vähän. Hekin olivat ei-äänestävien joukossa.

Naisvastaajat olivat useimmin väitteen puolella. Väittämälle selkeästi myönteisimpiä olivat 24–26-vuotiaat vastaajat. Toimeentuloa valtiolta edellyttävä vastaaja asui todennäköisimmin pääkaupunkiseudulla tai yli 100 000 asukkaan kaupungissa – näiden vastaajien suhtautuminen väitteeseen oli positiivisin. Tämä kertonee elinkustannusten ja erityisesti asuinkustannusten eriytymisestä Suomessa. Suurissa kaupungeissa on vaikea tulla toimeen ja maksaa vuokransa, vaikka kävisi säännöllisesti palkkatyössä.

Valtion tulee turvata toimeentuloni, jos en itse pysty.
Kaikki vastaajat (n=1028)

"Kas kummaa – keskustaa äänestäville on eniten epäselvää, kenen pitäisi elättää, jos itse ei voi... Mitä-hän tästä pitäisi ajatella... Mitkäs ne vaihtoehdot nyt olivatkaan..."

Asennoituminen väitteeseen mukaili varsin hyvin poliittista kenttää. Kuitenkin keskustaa äänestäneet tukivat väitettä vähiten. Tämä on yllättävää – onhan keskustassa laajasti kannatettu Santeri Alkion ajatusta "köyhän asialla" olemisesta. Toisaalta keskustaa äänestäneille asia oli samantekevin: heistä ei puolesta, ei vastaan -kannalla oli vajaa kolmannes (29 %). Keskustan kannattajat olivat myös vahvimmin väitettä vastaan (yhteensä viidennes vastaajista).

Perussuomalaiset olivat vähemmän samanmielisiä väitteestä kuin kokoomuksen kannattajat, mikä voisi kieliä perussuomalaisia äänestävien olevan tässä otoksessa talouspoliittisesti vielä enemmän oikealla kuin kokoomuksen kannattajat – vaikka kokoomus asemoidaan suomalaisen poliittisen kentän oikealle reunalle. Toisaalta tulkintaa vaikeuttaa se, että perussuomalaisten joukossa oli enemmän ei samaa eikä eri mieltä -vastaajia kuin kokoomuksen kannattajissa.

Koulutus ei vaikuttanut tuovan suurta hajontaa vastauksiin. Ylioppilaat olivat eniten samanmielisiä. Heistä täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa oli 75 % vastaajista.

2.2.4 Talous vireäksi – talouskasvu on hyvinvoinnin edellytys

Talouskasvu on hyvinvoinnin edellytys
Kaikki vastaajat (n=1028)

Talouskasvu edustaa kyselytutkimuksemme nuorille hyvinvointia. Väittämän kanssa oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä yli puolet vastaajista.

Miehet ja naiset vastasivat kysymykseen eri tavoin. Miehet suhtautuivat väittämään naisia positiivisemmin, ja heillä oli myös useammin mielipide asiaan. 21 % miesvastaajista oli täysin samaa meiltä väitteestä, kun naisten osuus oli vain 13 %. Naisista joka kymmenes ei osannut sanoa kantaansa, kun miesten vastaava osuus oli vain 5 %. Myös naisten ei samaa eikä eri mieltä -vastaajien osuus oli suurempi kuin miehillä.

Jos vastauksia tarkastellaan ikäluokittain, havaitaan, että kysymys oli nuorimmille vastaajille haastava. Heistä 30 % ei ollut vastaan eikä puolesta, ja 18 % ei osannut sanoa ollenkaan kantaansa. Iän karttuessa positiivinen suhtautuminen kuitenkin kasvoi, ja EOS-vaihtoehdon osuus väheni kaikissa ikäluokissa vastustuksen pysyessä melko samana. Vanhemmille ikäluokille kannan muodostaminen vaikutti olevan helpompaa, ja kaikista myönteisimmin väitteeseen suhtautuivat 27–29-vuotiaat. Heistä 21 % oli täysin ja 36 % jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa.

"Yhteinen etu takaa myös yksityisen edun."

Puoluetaustan mukaisessa tulostarkastelussa selviää, että en äänestäisi lainkaan -vaihtoehdon valinneista 38 % ei ollut väittämän puolesta eikä vastaan. Peräti neljännes ei osannut määritellä kantaansa. Myönteisemmin väittämään suhtautuivat kokoomusta äänestäneet, joista väittämän kanssa samanmielisiä oli peräti 74 % vastaajista. Eniten asiaa vastustivat vasemmistoliittoa äänestäneet, mikä on luontevaa puolueiden yhteiskuntapoliittiset linjaukset huomioon ottaen.

Talouskasvu on hyvinvoinnin edellytys
Puoluekanta

Koulutustaustan suhteen jaoteltuna eroja ei ole juurikaan. Ylempi koulutus vähentää en osaa sanoa -vaihtoehdon valintaa. Erityisesti ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet olivat väitteen kanssa samaa mieltä, jos jokseenkin samaa mieltä -vaihtoehto lasketaan mukaan (heillä peräti 43 %). Ilmiö on sama kuin muissakin talouteen liittyvissä väitteissä.

"Talouskasvu tarkoittaa sitä, että ihmiset puuhaavat jotain, jolla on rahallinen arvo, ja puuhaavat sitä vielä vähän entistä enemmän. Eihän se sen kummempi juttu ole. Parempi puuhata kuin olla puuhaamatta. Tärkeää on tietysti, että puuha olisi jotenkin hyödyllistä! Ja kestävää kehitystä!"

2.2.5 Kaikki ihmiset ovat samanarvoisia

Jonkin asteinen epätasa-arvoisuus ihmisten välillä on hyväksyttävää
Kaikki vastaajat (n=1028)

Nuorille vahvin arvo on kyselytutkimuksemme mukaan ihmisten välinen tasa-arvo. Tämäkin juontanee juurensa pohjoismaiseen hyvinvointivaltioajatteluun, jossa tuloeroja on pyritty kaventamaan progressiivisella verotuksella. Jonkinasteisen epätasa-arvoisuuden hyväksyminen ihmisten välillä herätti kaikista esittämistämme väittämistä eniten vastustusta.

Tämä väittämä oli keskiarvoltaan ainoa, jossa täysin erimielisten osuus on suurin valituista vaihtoehdoista. Peräti neljännes vastaajista vastusti epätasa-arvoisuuden hyväksyntää. Väittämää vastustavien mielipiteiden osuus on suurempi kuin väittämälle myönteisten mielipiteiden osuus. Vain 10 % vastaajista hyväksyisi jonkinasteisen epätasa-arvon ihmisten välille.

Naisista liki kolmannes (32 %) oli täysin eri mieltä väitteen kanssa ja peräti 56 % täysin tai jokseenkin eri mieltä. Tämän voi nähdä niin, että naiset suhtautuivat epätasa-arvoon kriittisemmin kuin miehet. Miehistä väittämää vastusti 27 % (täysin ja jokseenkin eri mieltä vastanneiden yhteenlaskettu osuus). Nuorimmat vastaajat vastustivat väitettä eniten.

Puolueittain tarkasteltuna eniten samaa mieltä väitteen kanssa olivat perussuomalaisia kannattavat. Olisikin mielenkiintoista selvittää, mihin tämä tulos perustuu. Millainen epätasa-arvoisuus perussuomalaisia kannattavien nuorten mielestä olisi hyväksyttävää? Epätasa-arvon hyväksymistä vastustivat jyrkästi vasemmistoliiton kannattajat. Vastaukset muistuttivat muutoin varsin perinteistä arvopoliittista jakoa.

Jonkin asteinen epätasa-arvoisuus ihmisten välillä on hyväksyttävää
Koulutustaso

Jos väittämää tarkastellaan koulutustason mukaan, kiinnittyy huomio kahteen asiaan. Iän karttumisen lisäksi koulutustaso laskee tässä kyselytutkimuksessa kokemusta epätasa-arvoisuuden oikeutuksesta. Täysin eri mieltä olevien osuus on kaikissa ylemmissä koulutusluokissa peruskoulun käyneisiin tai tutkinnottomiin verrattuna pienempi, mistä voisi päätellä ehdottomuuden ehkä vähenevän koulutuksen myötä. Kuitenkin väittämän kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä olevien osuus on suurempi perus- tai ylioppilastutkinnon suorittaneiden keskuudessa. Yliopisto- tai ammatillisen tutkinnon suorittaneista kymmenesosa on väittämän kanssa täysin samaa mieltä.

"Ei kukaan ole syntynyt osattomaksi, köyhäksi tai sivistysoikeudettomaksi. Kaikki ihmiset ovat samanarvoisia."

2.3. Nuorten näkemyksiä poliittisesta toimintakulttuurista

2.3.1 Kaiken perusta on kyky tehdä yhteistyötä

Yhteistyökykyä tulee suomalaisessa yhteiskunnassa vahvistaa
Kaikki vastaajat (n=1028)

Suomalaiset nuoret näkevät vakavia ongelmia yhteiskuntamme yhteistyökyvyssä. Valitettavasti emme päässeet kyselytutkimuksessamme käsiksi näihin ongelmiin, mutta saimme nuorilta vahvan viestin, että yhteistyökykyä tulee parantaa. Väittämän kanssa samanmielisiä oli peräti kolme neljäsosaa vastaajista. Naisvastaajat olivat väittämän kanssa useammin samaa mieltä kuin miehet.

Väittämän tuloksia tulee tarkastella yhteiskunnallisen, päätöksentekoon liittyvän poliittisen kulttuurin murroksesta käsin. Poliittisen aikajänteen muutos, sosiaalisen median vahva rooli vaikuttamisen kanavana ja siellä esiintyvä vihapuhe ovat rapauttaneet yhteistyökykyä. Myös hallituskausien lyhentyminen (esimerkiksi Antti Rinteen ja Juha Sipilän hallitusten erot ja pääministerierot puolueen puheenjohtajavaihdosten yhteydessä) on nuorille merkki siitä, että jos yhteistyökykyä ei ole, ei ole myöskään hallitusten toimintakykyä.

Mitä nuorempia vastaajat olivat, sitä enemmän he valitsivat "ei samaa eikä eri mieltä" -vaihtoehdon, ja väittämän kanssa samanmielisyys kasvoi iän karttuessa. Molempia havaintoja selittänee se, että vanhemmat vastaajat ovat ehtineet jo nähdä perinteisempää ja rauhallisempaa poliittista kulttuuria ja tiedostanevat tapahtuneen muutoksen, josta on kirjoitettu viime vuosina paljon.

Yhteistyökykyä tulee suomalaisessa yhteiskunnassa vahvistaa

Puoluekannan mukaan samanmielisimpiä olivat vasemmistoliiton kannattajat, ja lähimpänä vastaajien keskiarvoa olivat perussuomalaisten kannattajat. Vaikuttaisi myös siltä, että koulutus lisää hienoisesti samanmielisyyttä niin, että yliopiston käyneet ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneet olisivat myönteisempiä väittämälle kuin toisen asteen tutkinnon suorittaneet.

2.3.2 Nuoret eivät suvaitse vihapuhetta

Sosiaalisen median vihapuheesta pitää rankaista nykyistä kovemmalla kädellä
Kaikki vastaajat (n=1028)

Yhteiskunnallisen toimintakulttuurin keskeinen osa on poliittinen diskurssi. Yhteiskunnallinen keskustelu on aina rakentunut vastakkainasettelulle niin hallitus-oppositioasetelman kuin arvoasetelmien vuoksi. Siellä, missä on ristiriitoja ja vaihtoehtoja, on tilausta myös politiikalle, ratkaisuille ja päätöksenteolle. Olennaista on keskustelukulttuurin henki ja ratkaisuhakuisuus.

Nostimme kyselytutkimuksessamme nk. kissan pöydälle ja kysyimme nuorten mielipidettä sosiaalisessa mediassa esiintyvästä vihapuheesta. Vihapuhe on kohtuullisen uusi keskusteluilmapiirin kiristymiseen liittyvä ilmiö. Perussuomalaisten suosion kasvettua vihapuheeksi nimitetystä viestinnästä on tullut mielipiteitä jakava asia.

Tasan puolet vastaajista oli sitä mieltä, että sosiaalisen median vihapuheesta pitäisi rankaista nykyistä kovemmalla kädellä. Toisaalta nuorten epävarmuus kahden ääripään välillä näkyy, sillä vajaa neljännes ei osannut ilmaista kantaansa.

Suhtautuminen vihapuheen rangaistavuuteen näkyy erityisesti sukupuolten välillä. Naisista peräti 66 % oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että vihapuheesta pitää rankaista nykyistä kovemmalla kädellä. Miehillä vastaava osuus oli 42 %. Lisäksi on huomionarvoista, että miehistä reilu neljännes ei lähtisi rankaisemaan kovemmin vihapuheesta, kun naisten osuus oli vastaavassa ryhmässä vain kymmenesosa.

Myös tämän tutkimuksen perusteella perussuomalaisia kannattavat miehet tukevat väitettä vähiten. Eniten väittämän kanssa samaa mieltä olivat vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajat, jotka tämänkin tutkimuksen mukaan ovat todennäköisemmin naisia kuin miehiä. Suurin ei samaa eikä eri mieltä olevien osuus on keskustan kannattajien joukossa: heistä peräti 35 % valitsi kyseisen vaihtoehdon.

Vihapuhe näyttäytyy sosiaalisen median ilmiönä, joka kohdistuu ennen kaikkea naisiin. On ymmärrettävää, että naiset haluavat vihapuheen suitsimista enemmän kuin miehet.

"Pitääkö törkypuheista rangaista nykyistä kovemmin? Auttaako se? Vai saako se törkyilijät vielä pahemmin vimmoihinsa? Entä myönteinen itsekasvatus? Mutta jos ne eivät halua? Voi voi, vaikeita kysymyksiä..."

Sosiaalisen median vihapuheesta pitää rankaista nykyistä kovemmalla kädellä
Puoluekanta

Sukupuolen ja iän mukaan

Ikä ei ole selkeä vaikuttava muuttuja tässä kysymyksessä, vaikka joitakin eroja löytyy. Ikä kasvattaa halukkuutta rangaista vihapuheesta. Alle 20-vuotiaat ovat väitteen kannalla harvemmin kuin yli 20-vuotiaat. On kuitenkin huomioitava, että melkein kaikissa ikäluokissa neljäs- tai viidesosa ei ollut väitteen puolesta tai vastaan, ja hieman yllättäen yli 27-vuotiaat olivat eniten täysin eri mieltä asiasta.

Hieman vastaavalta näyttää myös koulutustason vaikutus vastauksiin: Mitä korkeampi koulutusaste, sitä enemmän väitteen kanssa ollaan samaa mieltä, pois lukien ammatillinen koulutus, jossa samanmielisten osuus jää kokonaisuudessaan alle keskiarvon. Ammatillisen koulutuksen saaneista ei samaa eikä eri mieltä -valinnan tehneiden osuus on reilu neljännes eli 27 %.

Luvun 2.3. väittämien perusteella voidaan päätellä, että kyselyyn vastanneet nuoret haluavat mahdollistaa poliittisen toiminnan kansalaisyhteiskunnassa kaikille. Parempi yhteistyökyky ja mahdollisuus yhteiskunnalliseen keskusteluun ilman vihapuheen uhkaa saivat suuren siivun kannatusta.

Kyse on tahdosta ja kyvystä osallistumiseen. Vihapuhe on niitä molempia rajoittava tekijä. Nuoret luottavat kuitenkin kansalaisyhteiskuntaan ja haluavat pitää sen edelleen toimintakykyisenä. Lisäksi nuoret lähtökohtaisesti luottavat poliittisiin päättäjiin ja heidän hyviin aikomuksiinsa, mikä edistänee kansalaisyhteiskuntaan osallistumista ja luottamusta päätöksentekoa kohtaan.

2.4. Nuorten näkemyksiä omasta vastuusta

2.4.1 Sanoista teoiksi ilmastonmuutoksen hillitsemisessä

Esitimme nuorille myös arvoväittämiä, jossa peräänkuulutettiin nuorten omaa vastuuta ja toimintaa pelkän mielipiteen ilmaisun sijaan. Tiedustelimme kyselytutkimuksessamme muun muassa sitä, olisivatko nuoret valmiita tinkimään omista elintavoistaan ilmastonmuutoksen pysäyttämiseksi tai haluaisivatko he toimia kaupungistumisen hillitsemiseksi. Kysyimme myös, kokevatko nuoret, että heillä on velvollisuus puuttua ystävän tai naapurin asioihin, jos tämä ei itse siihen jostain syystä kykene niistä itse pitämään huolta.

Olen valmis tinkimään elintavoistani, jotta ilmastonmuutos saadaan pysäytettyä
Kaikki vastaajat (n=1028)

Vastaajista yli puolet oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että olisi valmis tinkimään elintavoistaan ilmastonmuutoksen pysäyttämiseksi. Tulos viestii solidaarisuutta tulevia sukupolvia kohtaan. Toisaalta joka viides vastaaja ei ollut samaa eikä eri mieltä väittämän kanssa.

Naispuoliset vastaajat olivat valmiimpia tinkimään omista elintavoistaan kuin miehet: naisista 30 % allekirjoitti väitteen täysin ja 36 % osittain. Miesten vastaavat prosentit olivat 14 ja 31 %.

Ikäjaottelun perusteella 21–23-vuotiaat olisivat eniten valmiita tinkimään elintavoistaan. Heistä täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli peräti 65 %. Tinkimistoimia myös vastustettiin tasaisesti kaikissa ikäluokissa, mutta vähiten samaa mieltä väittämän kanssa olivat kyselytutkimuksemme vanhin ikäluokka eli 27–29-vuotiaat. Heistä oli täysin tai jokseenkin eri mieltä viidennes. On syytä kuitenkin korostaa, että myös 27–29 vuotiaista yli 40 % olisi valmis tinkimään elintavoistaan (täysin tai jokseenkin samaa mieltä).

Tätä eroa voinee selittää esimerkiksi se, että nuoremmille sukupolville asiaa on todennäköisemmin alustettu jo koulussa. Heitä on opetettu suhtautumaan ilmastonmuutoksen vaatimuksiin jo pienestä pitäen, kun taas vanhemmat ikäryhmät ovat ehkä ehtineet elää kritiikittömämmin fossiiliseen energiaan perustuvaa elämää. Ilmastotietoisuus nousi laajempaan keskusteluun vasta 2010-luvulla. Vanhimman ikäluokan sisäistä jakautumista väitteen osalta kahteen voisi myös selittää perheellistyminen: vanhemmiksi tulleet ajattelevat myös lastensa tulevaisuutta.

Olen valmis tinkimään elintavoistani, jotta ilmastonmuutos saadaan pysäytettyä
Puoluekanta

"Jos jokin on varmaa, niin tämä: ilman luontoa ei ole ihmistäkään."

Puoluetausta tuo vertailuun merkittäviä, vaikkakin odotettuja, eroja. Perussuomalaisten kannattajat ovat vahvimmin väittämän kanssa eri mieltä. Täysin eri mieltä on 20 % ja jokseenkin eri mieltä niin ikään 20 % perussuomalaisten kannattajista. Vastustusta löytyy myös keskustan kannattajista.

Poliittisesti jaoteltuna ympäristötietoisten vihreiden kannattajista puolet on väitteen kanssa täysin samaa mieltä. Vasemmistoliiton kannattajat seuraavat hyvänä kakkosena perässä. Vihreiden kannattajista peräti 83 % olisi täysin tai jokseenkin valmis tinkimään elintavoista, jotta ilmastonmuutos saataisiin pysäytettyä. Äänestyskäyttäytymiseltään passiivisten joukossa väittämään suhtaudutaan kriittisemmin. 30 % heistä ei ollut väittämän kanssa samaa eikä eri mieltä, ja 15 % ei osannut ilmoittaa kantaansa.

Olen valmis tinkimään elintavoistani, jotta ilmastonmuutos saadaan pysäytettyä
Koulutustaso

Koulutustaustalla on suuri merkitys siihen, miten omilla elintavoilla on mahdollista vaikuttaa ilmastonmuutokseen. Peruskoulun jälkeen suosiollisuus väitteelle nousee lukioon ja yliopistoon mentäessä. Yliopistotutkinnon suorittaneet ovat tästä vaikuttamiskanavasta parhaiten tietoisia: heistä 72 % oli väittämän kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Heidän joukostaan löytyi vain 4 % vastaajia, jotka olivat väitteen kanssa täysin eri mieltä.

Ammatillisen koulutuksen käyneet ovat vähemmän samaa mieltä väitteestä kuin vaikkapa peruskoulun käyneet. Koulutus ja iän karttuminen lisännevät myönteistä suhtautumista oman elämän muutoksiin.

2.4.2 Keskustan ja perussuomalaisten kannattajat hillitsisivät kaupungistumiskehitystä

Kaupungistumista pitää hillitä Suomessa
Kaikki vastaajat (n=1028)

Kaupungistumiskehitys osoittautui nuorille vaikeaksi vastattavaksi, ja kysymys jakoi mielipiteitä. Kolmannes vastaajista ei ollut väittämän kanssa samaa eikä eri mieltä, ja liki kymmenes ei osannut kertoa kantaansa. Tilanteeseen saattoi vaikuttaa koronapandemiaan liittynyt uutisointi maallemuutosta. Tämä on voinut osaltaan hämmentää vastaajia.

Väittämän kanssa oli kuitenkin enemmän samanmielisiä kuin erimielisiä. Voidaankin sanoa, että 40 % suhtautui positiivisesti väittämään, 40 % ei ilmaissut kantaansa ja kielteisiä asialle oli loput vastaajista. Ikä ei tuonut merkittäviä eroja suhtautumiseen.

Kaupungistumista pitää hillitä Suomessa
Puoluekanta

Keskustan kannattajista reilu neljännes oli väittämän kanssa täysin samaa mieltä, mutta mikäli lasketaan mukaan myös jokseenkin samaa mieltä olevien osuus, väitteelle suotuisin ryhmittymä on perussuomalaisten kannattajat. Tämä kertoo keskustan ja perussuomalaisten historiallisesta arvopohjasta, jossa maaseudulla on ollut merkittävä rooli. Perussuomalaiset on toki nykypäivänä täysin eri puolue kuin sen edeltäjä Suomen Maaseudun Puolue oli aikoinaan.

Tuloksen voi nähdä alkiolaisittain yllättävänä: kaupungistumista hillitsisi vain vajaa puolet keskustan kannattajista. Keskustalaisuuteen kuitenkin liitetään voimakas kriittisyys keskittämistä kohtaan. Huomionarvoista on toki myös se, että vain keskustaa kannattavilla oli jokaisella asiasta jonkinlainen mielipide, eikä heidän joukossaan ollut EOS-vastaajia.

"Kyllähän kepulainen voi kaupungista tykätä, stadi on ihan jees! Parasta on sekä-että: mukavat, ihmiselle sopivat kaupungit ja kukoistava maaseutu. Mutta aina välillä: Minä lähden Pohjois-Karjalaan..."

Kriittisimpiä väitteelle olivat yliopistotutkinnon suorittaneet. Heistä vain noin viidennes (21 %) suhtautui väitteeseen myönteisesti, ja 37 % oli väitteen kanssa eri mieltä. Kysymys oli vaikea vastattava yliopistoissa opiskeleville ja yliopistotutkinnon suorittaneille, koska kaupungistuminen on tullut näiden nuorten elämään opintojen ja työelämän myötä. Siksi yhteys kotiseudulle on voinut katketa. Tämä näkyi kyselytutkimuksessamme siinä, että peräti 39 % ei ollut väitteen puolesta eikä vastaan. Ammattikorkeakoulu- tai opistotutkinnon käyneiden, väittämään myönteisesti suhtautuvien osuus oli selvästi suurin, yhteensä 52 % (18 % täysin ja 34 % jokseenkin samaa mieltä).

2.4.3 Lähimmäisestä huolen pitäminen on oikeus, mutta se ei voi olla velvollisuus

Jokaisella on velvollisuus puuttua ystävän tai naapurin asioihin, jos hän ei siihen itse kykene
Kaikki vastaajat (n=1028)

Jos läheinen ei kykene hoitamaan asioitaan, onko muilla velvollisuus puuttua tilanteeseen? Kysymys jakoi nuorten mielipiteitä. Kolmannes vastaajista ei ollut väitteen kanssa samaa eikä eri mieltä, ja 7 % ei osannut ilmoittaa kantaansa. Reilu kolmannes koki ystävän tai naapurin auttamisen velvollisuudeksi, jos hän ei itse kykene.

Naiset suhtautuivat väitteeseen vähemmän kielteisesti, vaikka suuria eroja ei sukupuolten välillä ollutkaan havaittavissa. Myöskään ikä ei selitä mielipide-eroja. Voidaan todeta, että kysymys oli haastavin nuorimmalle ikäluokalle. Iso osa heistä ei osannut ilmaista mielipidettään, ja vahvan kannan ottaminen oli vaikeaa. Myönteisimmin väitteeseen suhtautuivat 24—26-vuotiaat (täysin tai jokseenkin samaa mieltä 38 %) ja kielteisimpiä olivat 27—29-vuotiaat, joista reilu neljännes (28 %) oli väittämän kanssa täysin tai jokseenkin eri mieltä.

Jokaisella on velvollisuus puuttua ystävän tai naapurin asioihin, jos hän ei siihen itse kykene
Puoluekanta

"Missä kulkee raja huolenpidon ja päsmäröinnin välillä? Kiinnostuksen ja urkkimisen välillä? Naapuriavun ja naapuririiston välillä? Hyvän tahdon ja velvollisuuden välillä? Ilon ja pakon välillä?"

Puoluetaustoja vertaillessa todettiin, että eniten samanmielisiä väitteelle ovat SDP:n kannattajat. Kannatus oli vahvaa myös vihreillä ja perussuomalaisilla. Vasemmistoliiton kannattajista vain 3 % oli väittämän kanssa täysin samaa mieltä – toki, jos huomioidaan jokseenkin samaa mieltä olevat vastaajat, vasemmistoliiton kannattajien parissa väittämän kannatus nousee muiden puolueiden tasolle.

Vähiten puuttumisvelvollisuuden kannalla olivat kokoomuksen kannattajat. Heistä reilu kolmannes oli väittämän kanssa eri mieltä.

Jokaisella on velvollisuus puuttua ystävän tai naapurin asioihin, jos hän ei siihen itse kykene
Koulutustaso

Mitä korkeampi oli vastaajan koulutustaso, sitä vähemmän hän oli täysin samaa mieltä puuttumisvelvollisuudesta. Yliopiston käyneiden negatiivisesti suhtautuvien osuus oli vastaajista suurin. Tätä voisi selittää mahdollisuus siitä, että korkeimmin koulutetut sisällyttivät kysymykseen laajempia yhteiskunnallisia merkityksiä, ja käsitelleet sitä enemmän periaatteellisena kuin käytännöllisenä kysymyksenä. Myönteisimmin väitteeseen suhtautuivat peruskoulututkinnon käyneet tai vastaajat, joilla ei ollut tutkintoa.

Yhteen kooten voisi sanoa, että vastaajamme olivat yllättävän samanmielisiä. Useassa arvoväittämässä yli puolet vastaajista oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä, mikä kertoo väitteiden kuulumisesta omaan arvopohjaan. Selkeästi yhdistävimpiä asioita olivat esimerkiksi vaateet alueellisesta yhdenvertaisuudesta, ihmisten välisestä tasa-arvosta ja oikeudesta omistaa ja menestyä taloudellisesti.

Toisaalta ei samaa eikä eri mieltä olevien osuus vaihteli paikoin jopa kolmannekseen vastaajista, mikä kertoo arvoväittäminen "samantekevyydestä" – siis siitä, että enemmistölle tärkeiksi tulkittavat aiheet eivät liikuta kaikkia tai ovat haastavia ottaa kantaa. Osan elämään kaikki väitteet eivät vaikuta henkilökohtaisesti: esimerkiksi harvaan asuttujen alueiden palveluiden pohtiminen ei ehkä motivoi niitä nuoria, joilla ei ole aiheesta omaa kokemusta. Tämä selittäisi osaltaan eroavaisuuksia tai samantekevyyttä.

Vaikka vastauskeskiarvot antoivat ymmärtää kohtuullista yhteisymmärrystä, hajontaa tuloksissa tuottivat jaottelut erityisesti äänestyskäyttäytymisen ja koulutuksen perusteella. Luonnollisesti hajontaa löytyi myös ikämuuttujaa tarkastellessa niin, että osa eroista voisi selittyä kertyvällä elämänkokemuksella. Erityisesti viimeisimpään näkökulmaan voisi saada luotettavampia vastauksia esimerkiksi pitkittäistutkimuksella, eli seuraamalla samaa otosta jossain toisessa yhteydessä.

3. NUORI KANSA-LAISTOIMIJANA

LUKU 3

3.1 Aktiivinen kansalaisuus perustuu osallisuuteen

"Pointti on tämä: Ei ole yhtä tapaa olla hyvä ihminen. Jokainen voi löytää oman hyvän tapansa. Jokainen etsii oman tiensä, mutta on samalla osa yhteisöä. Semmoista se ihmisenä oleminen on."

3.1.1 Alkiolaisuus on osallisuutta

Kun puhutaan nuorista kansalaistoimijoina, riskinä on idealisointi – nuorten ikään kuin tulisi olla tietynlaisia, jotta parempi yhteiskunta olisi mahdollinen. Nuoriin kohdistuu monenlaisia vaatimuksia ja odotuksia: pitäisi olla kaunis, urheilullinen, kielitaitoinen, maailmankansalainen, sosiaalinen, aktiivinen, pärjätä koulussa ja työelämässä jne. Moni nuori kokee sekä ulkoisia että sisäisiä paineita.

Alkiolainen ihmiskäsitys sen sijaan on armollinen. Jokaisen nuoren tulee voida itse päättää, mitä "hyvä ihminen" hänen elämässään ja elämäntilanteessaan tarkoittaa.

Sama pätee aktiiviseen kansalaisuuteen, joka perustuu osallisuuden kokemukseen. Siinäkin ihmisen tulee säilyttää oma, itsenäinen arvosteluvapautensa. Ihmisen tulee kuulua ihmiskuntaan, yhteiskuntaan toimivana, elämään osaa ottavana jäsenenä. Hänen tulee etsiä toimintakentikseen yhteisöjä, joissa kokee mielipiteiden ja harrastusten yhdensuuntaisuutta.

Santeri Alkio arvosti nuoren itsenäistä toimintaa ryhmän jäsenenä. Alkiolaisuus on siis eräänlainen 1900-luvun alun suvaitsevaisuus- ja osallisuusoppi ja aktiivisen kansalaisuuden ilmentymä.

Meillä on 2020-luvulla käytössä hieno nuorten vaikuttamisen kanava eli nuorisovaltuustot. Niissä ja poliittisissa nuorisojärjestöissä nuoret pääsevät harjoittelemaan Santeri Alkionkin tärkeinä pitämiä vaikuttamisen tapoja.

Poliittinen elämä vaatii Alkion mukaan kypsiä ja lujia luonteita, jollaiseksi nuoren pitää saada rauhassa kasvaa. Kasvamisen tärkein elementti on ajattelu, tutkiskelu ja keskustelu. Hätäillen syntyy sutta.

Alkio varoitti liian varhain aloitetusta poliittisesta toiminnasta. Vaarana on nimittäin se, että nuori kasvaa epäluuloisuuteen ja ehdottomuuteen toisia ja toisten mielipiteitä kohtaan. Alkio muistutti myös, että harkinta ja vastuu omista teoista ovat aina ihmisellä itsellään.

Alkiolaisuus on aate tai elämänkatsomus, joka elää arjessa. Näin on myös kansalaistoimijuus. Jokaisen sukupolven on löydettävä omaan aikaansa sopivat yhteiskunnallisen toiminnan tavoitteet ja keinot. 2000-luvun nuoret elävät parhaillaan tätä etsikkoaikaa.

"Tärkeää on tämä: politiikassa kukaan ei ole kenenkään vihollinen, vaikka eri mieltä tietysti voidaan olla, ja pitääkin."

Edellisen luvun nuorten arvonäkemysten jälkeen on hyvä lähteä tarkastelemaan nuorten suhdetta yhteiskuntaan ja sen instituutioihin hieman tarkemmin. Näkökulmana kyselytutkimuksessamme oli nuorten oma rooli ja toiminta yhteiskunnassa sekä luottamus poliittiseen järjestelmään.

Kyselytutkimuksemme tulokset on tässä raportissa koottu kolmeen eri alalukuun, joissa tarkastellaan:

- nuorten kansalaispätevyyttä
- poliittista luottamusta ja
- nuorten osallistumisen tapoja.

3.1.2 Keskustaa kannattavat nuoret ovat yhteiskunnallisesti aktiivisimpia

Kysyimme kyselytutkimuksessamme 15—29-vuotiailta nuorilta, kokevatko he osallistuvansa tällä hetkellä jollain tasolla yhteiskunnalliseen päätöksentekoon tai muuhun yhteiskunnalliseen toimintaan. Vain 27 % vastaajista myönsi osallistuvansa. Lähes kolme neljäsosaa nuorista jää näin ollen täysin yhteiskunnallisen toiminnan ulkopuolelle.

Toki kyseessä on nuorten oma, subjektiivinen kokemus, eikä kyselyssä ole määritelty yhteiskunnallista toimintaa eikä päätöksentekoa tarkemmin. Siltikin – politiikan uudistumiskyvyn näkökulmasta tulos on surkea.

Koetko osallistuvasi tällä hetkellä jollain tasolla yhteiskunnalliseen päätöksentekoon tai muuhun yhteiskunnalliseen toimintaan?
Kaikki vastaajat (n=1028)

Miehet olivat sanojensa mukaan hieman naisia aktiivisempia osallistumaan yhteiskunnalliseen päätöksentekoon tai muuhun toimintaan. Sama koski yliopistossa opiskelevia. Yliopistotutkinnon suorittaneista tai yliopistossa opiskelevista 36 % oli mukana yhteiskunnallisessa toiminnassa. Aktiivisuuteen vaikutti hieman myös vastaajan ikä: 18—20-vuotiaat olivat kaikkein aktiivisin ikäryhmä 33 %:n osuudella.

Aktiivisuuteen näytti vaikuttavan myös puoluetausta. Keskustaa kannattavista nuorista peräti 35 % osallistui yhteiskunnalliseen toimintaan tai päätöksentekoon. Myös kokoomuksen kannattajien osuus oli iso, 33 %.

3.1.3 Osallistuminen kasaantuu

Niiltä, jotka kertoivat olevansa mukana yhteiskunnallisessa toiminnassa, kysyimme tarkennusta: missä toimit? Vastaajia ohjeistettiin niin, että toiminnalla tarkoitetaan muuta kuin pelkkää jäsenmaksun maksamista.

Missä seuraavista toimit tällä hetkellä? Toiminnalla tarkoitetaan tässä muuta kuin pelkän jäsenmaksun maksamista. Valitse kaikki vaihtoehdot.

Vastausten perusteella on helppo todeta, että nuorten kansalaistoiminta kohdistuu etupäässä harrastuksiin: nuoret toimivat kulttuuri-, liikunta- ja vapaa-aikayhdistyksissä tai niiden järjestämässä muussa toiminnassa. Tämä voi esimerkiksi tarkoittaa sekä lajiharrastusta että lajiin liittyvää yhdistystoimintaa.

Myös vaikuttamistyö, jolla tässä kyselyssä tarkoitetaan oppilaskunta-, nuorisovaltuusto- tai ammattiyhdistystoimintaa sekä poliittista toimintaa, oli kohtalaisen suosittua. Tämä tulos ei vastaa vakiintunutta oletusta nuorten vähäisestä osallistumisesta. Nuorisovaltuustojen toimintaan osallistui 13 % vastaajista. Poliittisessa nuorisojärjestössä oli mukana 10 % vastaajista ja kunnallisessa tai maakunnallisessa päätöksentekoelimessä peräti 8 %.

Suhteellisen suuri osuus selittyy muun muassa otoskoon pienuudella, eikä tämän perusteella voida tehdä yleispäätelmiä nuorten vaikuttamistoiminnasta. Moni vastaaja valitsi useamman kuin yhden vastausvaihtoehdon.

Nuoriin kansalaistoimijoihin pätee sama kuin varttuneempiin. Osallistuminen kasaantuu samoille henkilöille — kun annat politiikalle pikkusormen, vie se usein koko käden. Tämä kertoo ennen kaikkea nuorten aktiivisuudesta, mutta myös yhteiskunnallisten toimijoiden rakenteesta ja suomalaisesta edustuksellisen demokratian ja edunvalvonnan periaatteista.

Etenkin poliittisilla järjestöillä on edustuspaikat eri järjestöissä, ja moni päätöksentekoelin valitaan luottamukseen perustuvalla vaalilla. Tämä vaalimenettely on taannut maallikkovallan eli tavallisten ihmisten mahdollisuuden vaikuttaa omiin ja tärkeinä pitämiinsä asioihin.

Viime vuosina tätä rakennetta on kuitenkin romutettu ja poliittisten järjestöjen vaikutusvaltaa on heikennetty. Puoluetunnukset on hävitetty monen pankin, vakuutusyhtiön tai seurakunnan vaalilistoilta tavoitteena viedä demokraattista järjestelmäämme enemmän henkilöihin, ei puolue- tai aatetaustaan perustuvaksi.

Aatteiden alasajo luottamusperusteisessa yhteiskunnassa on alkanut. Moni organisaatio valitsee nykyisin päättäjät nk. kutsumenettelyllä. Näihin elimiin ei ole ikävä kyllä nuorilla mitään asiaa, vaan paikat jaetaan senioriteetin tai näyttöjen perusteella. Niihin eivät nuorten ikä tai lyhyehkö CV vielä riitä.

3.2 Pitäkää käsissänne edistyksen lippua — nuorten kansalaispätevyys

Yhteiskunnallisista asioista ja politiikasta kiinnostumisen havaitaan arvoja tarkastelemalla olevan yleensä yhteydessä demokratian, tasa-arvon, vapauden, rauhan, ihmisoikeuksien ja ympäristön kunnioittamisen kanssa (Nuorisobarometri 2018, 21). Koulutustaso ja nuorten perhetausta ovat edelleen merkittäviä tekijöitä yhteiskunnallisen kiinnostuksen heräämisessä. Mitä korkeampi koulutus nuorella tai hänen vanhemmillaan on, sitä todennäköisemmin nuori kokee politiikan kiinnostavaksi.

"Ajattelussa on sisäänrakennettuna uudistava voima."

Tiedämme yleisesti, että vaikuttaminen kasaantuu samoille nuorille (esim. Nuorisobarometri 2018, 35 ja Avonius & Kaunisvaara et.al 2016), kuten edellä esitettiin. Tiedämme myös, että kiinnostus politiikkaa kohtaan ei välttämättä tuota halua vuorovaikutukseen poliittisen järjestelmän kanssa, eikä se kanavoidu ainakaan ensisijaisesti äänestämiseen tai poliittiseen järjestötoimintaan (Nuorisobarometri 2018, 26), vaikka kyselytutkimuksessamme innokkaita äänestäjiä olikin. Kun kysyimme aikomusta äänestää kevään 2021 kuntavaaleissa, peräti 56 % vastaajista tekisi näin varmasti tai todennäköisesti, jos vain äänioikeus olisi. Mahdollisesti äänestävien osuus oli sekin iso eli 27 %, kun taas äänestämättä jättäisi varmasti vain 6 %.

Tässä luvussa tarkastelemme nuorten kansalaispätevyyttä ja sen syntyä. Kansalaispätevyydellä tarkoitamme sisäistä kompetenssia eli kyvykkyyttä aktiivisena kansalaisena toimimiselle. Kansalaispätevyys on joukko ihmisen sisäistämiä tietoja, taitoja, asenteita ja arvoja, joilla selviytyä monimutkaisessa ja monitasoisessa poliittisessa järjestelmässämme, ymmärtää politiikan vaikeaselkoistakin kieltä ja toimia osana järjestelmää. Kansalaispätevyys on myös poliittisen luottamuksen ehto.

Alkiolaisittain ilmaistuna kansalaispätevyyttä voisi verrata Santeri Alkion ehkä tunnetuimpaan vetoomukseen: "Pitäkää käsissänne edistyksen lippu." Vetoomuksen merkitys löytyy siihen sisältyvästä tunteesta: On tunnettava voivansa edistyä, toimia ja luoda uutta.

3.2.1 Koulutus lisää politiikkatuntemusta

Oli ilahduttavaa huomata kyselytutkimuksestamme, että poliittiset asiat eivät ole nuorillemme täysin vieraita. Poliittiseen päätöksentekoon liittyviä asioita tunsi puolet vastaajista. Mitä korkeampi koulutustaso, sitä tutumpia poliittiseen päätöksentekoon liittyvät asiat olivat.

Tunnen poliittiseen päätöksentekoon liittyviä asioita

Yli puolet vastaajista oli sitä mieltä, että koulu on antanut jokseenkin hyvät eväät kansalaisena toimimiseen. Koulun arvostus kasvoi iän ja koulutustason myötä.

Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?

Koulu on antanut minulle hyvät eväät kansalaisena toimimiseen

Koululla on merkittävä rooli paitsi lapsen ja nuoren kehityksessä, myös kansalaispätevyyden vahvistumisessa. Koulupolku, sen varrella rakentunut motivaatio, into oppimiseen sekä hyvinvointi ja edelleen siirtyminen näiden eväiden varassa seuraavaan koulutusvaiheeseen määrittävät ihmisen koko elämänkulkua (Ulmanen Nuorisotutkimuspäivien avauspuheenvuorossaan 5.11.2020) aktiiviseen toimijuuteen kansalaisyhteiskunnassa. Yhtäläisten koulutusmahdollisuuksien tarjoamisessa koko oppilasjoukolle suomalainen koulujärjestelmä on kuitenkin yhä vaikeamman tehtävän edessä. Viimeaikaiset tutkimukset antavat viitteitä sekä yksilöllisestä että alueellisesta eriarvoistumisesta.

"Sitä minä vain mietin, että riittääkö, että pontevasti ja rehvakkaasti uhotaan? Tosiseikoista ja teoista viis?"

Seuraavaksi on karun totuuden vuoro. Vaikka luottamus politiikkaan ja poliittiseen järjestelmään on Suomessa ollut perinteisesti muita Euroopan maita suurempaa, on suomalaisilla kuitenkin heikko kansalaispätevyys. Suomalaisten kansalaispätevyys ja ymmärrys politiikasta ovat eurooppalaisessa vertailussa pohjalukemissa.

Korkeasti koulutetut ja hyvätuloiset suomalaiset kyllä luottavat poliittiseen järjestelmään, mutta yhteiskunnassa heikommassa asemassa olevat ja vähemmän koulutetut kokevat heikkoa kansalaispätevyyttä ja sitä kautta myös epäluottamusta. (Bäck & Kestilä-Kekkonen, toim. 2019). Alhainen kansalaispätevyys heikentää poliittista luottamusta Suomessa. Tämä avaa tietä populistisen politiikan vaikuttavuudelle.

Heikko kansalaispätevyys näkyi myös meidän kyselytutkimuksessamme. Politiikan kieltä ei ymmärretä. Asiat ovat vaikeaselkoisia, rakenteet ovat monitahoisia, ja päätöksentekoa prosessina on vaikea ymmärtää. Peräti 37 % kyselytutkimuksemme nuorista, jotka eivät osallistuneet mihinkään yhteiskunnalliseen toimintaan tai päätöksentekoon, sanoivat syyn olevan siinä, että yhteiskunnalliset asiat tuntuvat liian monimutkaisilta ja vaikeilta.

Liki neljännes eli 23 % vastaajista sanoi suoraan, ettei usko omiin kykyihinsä tai omaan osaamiseensa. Kyselytutkimuksemme tulokset olivat tältä osin linjassa Sitran tuoreen selvityksen (Suomalaiset kansalaisvaikuttajina 2020, Ahonen 2020, 7) kanssa, jossa niin ikään käsiteltiin osallisuuden eriytymistä suhteessa kansalaistaitoihin.

Huolestuttavaa kyselytutkimuksessamme oli myös kansalaispätevyyden sukupuolittainen eriytyminen. Nuorista 15—29-vuotiaista naisista peräti 44 % kertoi, että yhteiskunnalliset asiat tuntuvat liian monimutkaisilta ja vaikeilta, eivätkä he sen takia osallistu yhteiskunnalliseen toimintaan. Nuorten miesten vastaava luku oli 24 %. Myös naisten luotto omiin kykyihinsä ja osaamiseen oli miehiä heikompaa (naiset 25 %, miehet 19 %).

3.2.2 Ystävät ja yhteisöllinen media muokkaavat nuorten mielipiteitä

Kysyimme tutkimuksessamme, mitä kautta nuoret muodostavat käsityksensä ja mielipiteensä yhteiskunnallisista asioista ja politiikasta. Rajoitimme vastausvaihtoehtojen määrän viiteen, koska halusimme selvittää myös merkittävimmät tavat seurata yhteiskunnallisia asioita.

Ystävien, kavereiden ja tuttavien tärkeä merkitys nuorten elämässä näkyy vastauksissa selvästi. Lähes puolet vastanneista muodosti käsityksensä politiikasta ystävien ja tuttavien kanssa keskustelemalla.

Nuoret saavat kosketuspintaa yhteiskunnallisiin asioihin ja omalle mielipiteelle myös internetin välityksellä. Sosiaalinen media mielipiteen muokkaajana on merkittävässä roolissa varsinkin nuorempien mielestä. Peräti 43 % kaikista nuorista muodostaa käsityksensä sosiaalisen median kautta. Luku on suurin 15–17-vuotiaiden ryhmässä (52 %). Lehtien ja muun median nettisivustot olivat myös suosittu kohde. Sen sijaan netin erilaiset keskustelu- ja kommenttipalstat eivät olleet nuorten suuressa suosiossa.

"Tämä mua nyt ihmetyttää suuresti. Miksi nuoret naiset pitävät yhteiskunnan asioita liian vaikeina, että niitä voisi ymmärtää ja niihin voisi osallistua? Mikä saa naiset uskomaan kykyihinsä vähemmän kuin miehet?

Minkä kautta muodostat käsityksesi ja mielipiteesi yhteiskunnallisista asioista ja politiikasta? Valitse korkeintaan viisi tärkeintä vaihtoehtoa.

Kyselymme toisti jo aiemmin tiedettyä: vaalikoneilla on kasvava merkitys äänestyspäätöksen ja mielipiteen muodostamisessa. Kolmannes vastaajista luotti vaalikoneisiin ja puolueiden nettisivuihin.

Vastaajien puoluetausta ei juurikaan näkynyt siinä, miten nuoret muodostavat mielipiteensä yhteiskunnallisista asioista. Vasemmiston ja vihreiden kannattajat hankkivat enemmän tietoa ja vahvistusta omille mielipiteilleen sosiaalisin perustein eli keskustelemalla ystävien ja tuttavien kanssa. Vasemmiston kannattajat olivat myös aktiivisempia hakemaan itse tietoa yhteiskunnallisista asioista esimerkiksi tietopohjaisen kirjallisuuden kautta. He seurasivat myös muita aktiivisemmin virallisten tahojen nettisivustoja tai muuta viestintää.

Ne henkilöt, jotka eivät aikoneet äänestää lainkaan, eivät juurikaan seuranneet yhteiskunnallisia asioita tai etsineet niistä tietoa. Heitä oli peräti 43 % eli hyvin merkittävä määrä.

Puoluekannan mukaan

Minkä kautta muodostat käsityksesi ja mielipiteesi yhteiskunnallisista asioista ja politiikasta? Valitse korkeintaan viisi tärkeintä vaihtoehtoa.	Kaikki vastaajat (n=1028)	PS	Vihreät	SDP	KOK	Kesk	Vas	EOS	En äänestäisi lainkaan
Keskustelemalla ystävien, kavereiden tai tuttavien kanssa.	45%	42%	58%	44%	51%	42%	69%	48%	15%
Sosiaalisen median kautta.	43%	38%	53%	45%	40%	34%	48%	50%	30%
Lehtien ja muun median nettisivustoilta.	35%	35%	42%	39%	36%	30%	34%	37%	25%
Vaalien alla vaalikoneista ja puolueiden kampanjoista.	33%	41%	45%	35%	35%	26%	44%	33%	8%
Perinteisistä sähköisistä tiedotusvälineistä (tv, radio)	31%	37%	32%	40%	32%	18%	27%	32%	25%
Hankkimalla itse aktiivisesti tietoa yhteiskunnallisista asioista (esimerkiksi lukemalla tietopohjaista kirjallisuutta).	30%	31%	40%	35%	32%	20%	48%	26%	13%
Keskustelemalla vanhempieni tai muiden sukulaisten kanssa.	28%	26%	30%	30%	34%	32%	26%	30%	5%
Koulun tai muun oppilaitoksen opetuksen ja toiminnan kautta.	23%	18%	22%	25%	18%	26%	16%	20%	13%
Seuraamalla järjestöjen, puolueiden ja viranomaisten nettisivuja ja viestintää.	22%	28%	24%	26%	25%	18%	39%	16%	3%
Perinteisiä sanoma- ja aikakauslehtiä (printti) lukemalla.	22%	23%	25%	22%	25%	34%	23%	22%	8%
Erilaisilta keskustelu- ja kommenttipalstoilta netissä.	19%	26%	14%	23%	12%	18%	26%	17%	10%
Toimimalla jossakin järjestössä, puolueessa tai puolueen nuorisojärjestössä.	9%	6%	8%	10%	11%	12%	3%	5%	8%
En juurikaan seuraa yhteiskunnallisia asioita enkä etsi niistä tietoa.	5%	2%	2%	2%	1%	2%	3%	7%	43%

Kyselytutkimuksemme tulos nostaa esiin ajankohtaisen huolen medialukutaidosta ja vaihtoehtoisista totuuksista, joita sosiaalinen media ja muu verkkoviestintä ovat pullollaan. Klikkiotsikoihin perustuva uutisointi, valemediat sekä mielipidevaikuttamisen ja poliittisen lobbauksen siirtyminen internet-ympäristöön muokkaavat myös perinteistä poliittista järjestelmäämme.

Se, joka huutaa ensimmäiseksi, kovimmin ja iskevämmällä viestillä ja puhuttelevalla kuvalla, saa poliittisen ilmatilan haltuunsa. Trolliarmeijoiden ja vihapuheen johdosta viisaat väistyvät ja jättävät pelikentän.

"On astuttava yhteiskunnallisesta agitatsionista selvitykseen, summakaupasta lasketujen tosiasiain pohjalle."

Asialliset keskustelut siirtyvät suljetuille areenoille suuren yleisön saavuttamattomiin. Tämä lisää vaihtoehtoisen totuuden vaikuttavuutta sekä sosiaalista eriytymistä — päästäkseen käsiksi punnittuun ja oikeaan tietoon on oltava sisäpiirissä tai prosessoitava tieto itse. Se, jos mikä, edellyttää vahvaa kansalaispätevyyttä.

3.3 Nuorten luottamus poliittiseen järjestelmään

Enemmistö nuorista luottaa nykyäänkin perinteisiin vaikuttamisen tapoihin. Tehokkaimpina keinoina nuoret pitävät tutkimusten mukaan (esim. Nuorisobarometri 2018) asettumista ehdolle vaaleissa, äänestämistä sekä toimimista järjestöissä tai nuorisovaltuustossa.

Myös meidän kyselytutkimuksessamme äänestämistä pidettiin mieluisimpana ja ehkä myös helppona tapana vaikuttaa (51 % vastaajista). Äänestäminen oli suositumpaa nuorten naisten keskuudessa (60 %) kuin nuorten miesten (49 %) keskuudessa. Äänestämisen suosio kääntyi iän myötä kasvuun, ja suosituinta se oli kyselyssämme 27—29-vuotiaiden nuorten parissa.

Tiedämme yleisesti, että poliittiset puolueet eivät juurikaan nauti nuorten keskuudessa luottamusta. Puolueilla ei ole nuorten elämässä sellaista merkitystä, jota niillä oli vielä esimerkiksi 1970-luvulla. Sitran selvityksen mukaan (Ahonen 2020, 16) yhteiskunnallisista instituutioista vähiten luottamusta saivat poliittiset puolueet (20 % vastaajista vastasi luottavansa vähän tai ei lainkaan) ja eniten poliisi ja eduskunta (59 % vastasi luottavansa paljon). Kyseessä voi olla elämänkaari-ilmiö (Aarnio 2017, 9) tai sitten periytynyt epäluottamus.

Ottaen huomioon nuorten merkityksen tulevaisuuden päättäjinä on tärkeää, että passiiviseen ja heikosti luottavaan väestöryhmään kiinnitetään enemmän huomiota tutkimuksessa. Tarkastelemme seuraavaksi sitä, mitä suomalaisten poliittisesta luottamuksesta yleisesti tiedetään verrattuna eurooppalaiseen. Miten luottamus syntyy? Mikä on osallistumisen ja luottamuksen välinen suhde? Tämän jälkeen tarkastelemme kyselytutkimuksen tulosten pohjalta nuorten luottamusta puolueisiin.

Parhaimmillaan poliittinen luottamus kiinnittää kansalaiset poliittiseen järjestelmään, antaa järjestelmälle sen tarvitsevan oikeutuksen eli legitimiteetin ja kannustaa ihmisiä toimimaan demokraattisen järjestelmän ylläpitämiseksi osallistumalla sen toimintaan aktiivisesti. Luottamuksen ilmapiirissä ihmiset kokevat yleisesti, että poliittiset instituutiot, toimijat ja puolueet vastaavat heidän normatiivisiin odotuksiinsa (esim. Hetherington 1998 ja Aarnio 2017, 17).

Mistä luottamus sitten syntyy?

Inhorealistista tai ei, mutta paras tae poliittiselle luottamukselle on luottajan paksu lompakko eli vakaa ja hyvä toimeentulo. Jos sitä ei kansalaisella ole, puolueilla on toinen keino vahvistaa kansalaisten tuntemaa poliittista luottamusta. Se on huomattavasti vaikeampi toteuttaa. Se keino on osallisuuden vahvistaminen.
Pohjoismaissa, kuten myös Suomessa, poliittinen luottamus on vakaata ja verrattain vahvaa. Santeri Alkion aikana luottamusta rakennettiin muun muassa nuorisoliikkeen kautta. Yhä edelleen suomalaiset luottavat institutionaaliseen poliittiseen järjestelmään.

"Ihmisten välinen luottamus on yhteiskuntaa koossa pitävä liima."

Suomalaisilla on kuitenkin muita pohjoismaalaisia matalampi sisäinen kansalaispätevyys. Suomalaisista selvästi suurempi osa kuin esimerkiksi ruotsalaisista pitää politiikkaa niin monimutkaisena ja vaikeana, että heidän on vaikea ymmärtää sitä. Peräti 70 % kaikista suomalaisista naisista kokee näin. Etenkin alle 34-vuotiaat kokevat ymmärtävänsä politiikkaa heikosti.

Tämä näkyi myös Ajatuspaja Alkion kyselytutkimuksessa. Sisäinen kansalaispätevyys on yhteydessä poliittiseen tietämykseen ja kiinnostukseen, mutta näillä mittareilla suomalaiset sijoittuvat verrattain korkealle tasolle. Tämän lisäksi suomalaisten poliittinen luottamus on korkeaa, mikä tekee suomalaisten sisäisen kansalaispätevyyden ja poliittisen luottamuksen välisestä suhteesta mielenkiintoisen verrattuna muihin maihin (Kestilä-Kekkonen 2015, 21).

Myös poliittisen osallistumisen ja luottamuksen välinen suhde on monimutkainen, sillä osallistuminen voi vaikuttaa luottamukseen monin eri tavoin. Voidaan ajatella, että osallistuminen, kuten esimerkiksi äänestäminen vaaleissa, on yhteydessä korkeampaan poliittiseen luottamukseen, mutta toisaalta myös epäluottamus voi olla motiivi osallistumiselle. Kun tarpeeksi sorretaan, noustaan vastarintaan ja barrikadeille. Tästä oli viitteitä kevään 2019 eduskuntavaaleissa (esim. Suuronen & Grönlund & Siren 2020 ja Borg 2020) myös nuorten osalta: nuorten äänestysaktiivisuus kasvoi edellisvaaleihin verrattuna. Yksi osatekijä olivat koulutusleikkaukset.

Nuorten poliittista luottamusta ja siihen vaikuttavia syitä ei ole juurikaan tutkittu Suomessa muutoin kuin osana eduskuntavaalitutkimusaineistoja ja osana nuorisobarometrejä sekä eurooppalaisia sosiaalibarometrejä. Tällöin poliittista luottamusta on mitattu puhtaasti institutionaalisena luottamuksena eduskuntaan tai presidenttiin. Näiden tutkimusten tuloksena voidaan sanoa, että vähäinen poliittinen kiinnostus on yhteydessä matalampaan poliittiseen luottamukseen.

Vastaavasti tyytyväisyys demokratian toimivuuteen lisää poliittista luottamusta. (Aarnio 2017, 58). Tässä kyselytutkimuksessa emme tarkastelleet institutionaalista luottamusta.

3.3.1 Nuoret eivät luota puolueisiin eivätkä päätöksentekijöihin

Esitimme kyselytutkimuksessamme 15—29-vuotiaille nuorille väitteen "Luotan siihen, että puolueet ja päätöksentekijät ajavat myös minun asiaani". Täysin samaa mieltä oli 9 % vastaajista ja jokseenkin samaa mieltä 38 %. Yhteensä luottamusta tunsi hieman vajaa puolet (47 %) vastaajista. Jokseenkin eri mieltä tai täysin eri mieltä oli viidennes vastaajista. Ei samaa eikä eri mieltä oli suhteellisen suuri osuus, neljännes vastaajista.

Nuorten välille syntyi eroja, kun tuloksia tarkasteli äänestyshalukkuuden ja nuorten puoluekannan mukaan. Epäluottamusta puolueisiin ja päätöksentekijöihin ilmeni niiden nuorten parissa, jotka eivät äänestäisi vaaleissa lainkaan, mutta myös niiden vastaajien joukossa, jotka eivät osanneet sanoa, luottavatko he puolueisiin ja päätöksentekijöihin vaiko eivät.

Epäluottamusta löytyi myös perussuomalaisia ja vasemmistoliittoa kannattavien nuorten joukosta. Perussuomalaisten kannattajista peräti 8 % oli väitteen kanssa täysin eri mieltä ja 23 % jokseenkin eri mieltä. Vasemmistoliittoa kannattavista nuorista 6 % oli väitteen kanssa täysin eri mieltä ja 23 % jokseenkin eri mieltä.

Luotan siihen, että puolueet ja päätöksentekijät ajavat myös minun asiaani.
Kaikki vastaajat (n=1028)

Luotan siihen, että puolueet ja päätöksentekijät ajavat myös minun asiaani.

Nuorten heikko luottamus puolueisiin ja päätöksentekijöihin ei ollut yllätys. Yksi epäluottamusta selittävä tekijä on kohtaanto-ongelma, joka selittyy heikon kansalaispätevyyden ja politiikan kielen kautta. Jos ei ymmärrä, miten voisi luottaa?

3.3.2 On puhuttava samaa kieltä

Nuorille on selvästi tärkeää se, miten puolueet puhuvat heille tärkeistä asioista. Puolueista vihreät nähtiin eniten nuoria puhuttelevana puolueena. Tätä mieltä oli peräti 45 % vastaajista. Keula seuraaviin puolueisiin oli iso.

Grafiikassa kannattaa kiinnittää huomiota neljään kärkipuolueeseen, joissa mitalisijoja pitävät vihreät sekä nk. perinteiset vasemmalla olevat puolueet. Puolueita yhdistävät arvopuolella ekologinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys sekä huolenpito heikoimmista. Nämä puolueet - vihreät, SDP ja vasemmistoliitto kilpailevat samoista äänestäjistä. Näiden kolmen puolueen jälkeen nuorille tärkeistä asioista puhuu perussuomalaiset 21 %:n osuudella.

Puolue puhuu nuorille tärkeistä asioista

Puoluekannan mukaan

Puolue puhuu nuorille tärkeistä asioista	Kaikki vastaajat (n=1028)	PS	Vihreät	SDP	KOK	Keskusta	VAS	En osaa sanoa	En äänestäisi lainkaan
Vihreät	46%	18%	83%	53%	46%	45%	68%	45%	17%
SDP	24%	16%	25%	59%	7%	22%	19%	21%	12%
Vasemmistoliitto	23%	6%	42%	27%	12%	18%	86%	16%	10%
Perussuomalaiset	21%	64%	4%	7%	8%	12%	3%	12%	32%
Kokoomus	19%	15%	10%	11%	55%	24%	6%	15%	12%
Keskusta	14%	12%	9%	12%	12%	47%	5%	12%	17%
Liike Nyt	8%	7%	3%	4%	10%	14%	2%	7%	17%
RKP	5%	4%	3%	6%	1%	4%	6%	2%	7%
KD	4%	3%	1%	2%	4%	4%	2%	3%	7%

Tulos kertoo nuorten arvoista. Nuorten arvot osuvat parhaimmin yksiin vihreiden ja vasemmistopuolueiden kanssa. Politiikantutkimuksessa puhutaan yleisesti "vasemmalla olevasta sukupolvesta" (vrt. Milburn 2019). Nämä puolueet ovat saaneet viestinsä läpi nuorten parissa.

Keskusta nojaa aatteessaan alkiolaisuuteen: köyhän asiaan eli heikoimmista huolehtimiseen. Se määrittelee yhteiskunnallisissa kysymyksissä itsensä enemmän sosiaaliseksi kuin mikään porvarilliseksi yleensä mielletty puolue. Keskustan näkökulmasta yllä kuvattu tilanne on kiusallinen. Kyselytutkimuksessa varmasti näkyy viime hallituskauden ja keskustan pääministeriyden taakka, mutta myös puolueen tavoitteiden ja keinojen epäsuhta. Sitä on, miltä näyttää -sanonta pätee politiikassa edelleen.

3.3.3 Nuoret toivovat yhteiskuntaa parantavia muutoksia

Kysyimme nuorilta myös sitä, miten he uskovat poliitikkojen ja puolueiden saavan aikaan yhteiskuntaa parantavia muutoksia. Kysyimme toisin sanoen poliitikkojen ja puolueiden toimintakykyä. Kyselyyn vastanneista nuorista vajaa viidennes oli täysin vakuuttunut siitä, että poliitikoilla ja puolueilla tällaisia kykyjä on, ja peräti 38 % oli jokseenkin vakuuttunut asiasta. Luottamus puolueisiin ja poliitikkoihin kasvoi vastaajien iän myötä.

Myös koulutustasolla oli merkitystä. Luottavaisempia olivat yliopistokoulutuksen saaneet tai yliopistoa käyvät nuoret. Heistä 22 % oli väittämän kanssa täysin samaa mieltä ja 44 % jokseenkin samaa mieltä. Puoluetaustan perusteella kriittisimpiä olivat perussuomalaisten ja keskustan kannattajat; heidän joukossaan väittämän kanssa oli täysin tai jokseenkin eri mieltä viidennes vastaajista.

Ei auta, vaikka puolue omasta mielestään olisi vaikka kuinka välittävä, huolehtiva, ekologinen ja sosiaalisesti vastuullinen, jos nuoret äänestäjät eivät tiedä sitä."

Uskon, että poliitikot ja puolueet voivat saada yhteiskuntaa parantavia muutoksia aikaan.

3.4 Nuorten osallistuminen ja vaikuttamisen tavat

"Nykynuoret ovat kasvaneet ulos perinteisestä politiikasta. Hyvä niin. Asioiden pitää muuttua."

Tutkimukset ovat osoittaneet, että kiinnostus poliittista toimintaa kohtaan on kuitenkin kasvanut erityisesti alle 20-vuotiaiden joukossa. Tämä olisi erinomainen asia. Äänestäminen (79 %) ja ostopäätöksillä vaikuttaminen (77 %) ovat liki yhtä suosittuja poliittisen osallistumisen tapoja nuorten keskuudessa, kun taas poliittisista asioista keskustelemiseen on osallistunut vain 37 % vastaajista. Järjestötoiminta taas ei nuoria enää nykyisenlaisena houkuttele. Vain neljännes nuorista sanoo joskus toimineensa jonkun järjestön kautta. Nämä tulokset ovat peräisin vuoden 2018 nuorisobarometristä (Nuorisobarometri 2018, 26).

Nuorten osallistuminen on muutoksessa. Vaikka osallistuminen olisi joillakin mittareilla vähenemässä, se on samaan aikaan toisaalta kanavoitumassa uusiin uomiin, joissa osallistumistavat monipuolistuvat (esim. Faucher 2015). Monet näistä uusista osallistumisen tavoista eivät näy poliittisen osallistumisen tavanomaisissa indikaattoreissa – kuinka mitata esimerkiksi somejakoja tai tykkäyksiä – ja siten lasku ei välttämättä olekaan laskua, vaan siirtymää toisenlaisiin vaikuttamistapoihin (Kestilä-Kekkonen & Korvela 2017, 9).

Tämä muutos luo kuitenkin jännitteitä edustuksellisen demokratian ja sen rinnalle ilmaantuneiden uusien osallistumistapojen välille. Näin ollen vanha väite siitä, että "vain äänestämällä voit vaikuttaa" ei enää päde 2020-luvulla. Se on keski-ikäisten propagandaa nuorten suuntaan.

Vaali- ja puolueosallistumisen rinnalle on syntynyt muita institutionaalisia osallistumismuotoja, kuten kansalaisaloite, sekä näiden lisäksi vielä joukko kansalaisten omaehtoisia ja esimerkiksi kertaluonteisia osallistumisen muotoja.

Politiikan teoriassa on herätelty keskustelua "demokratian osallistavasta käänteestä". Sillä on viitattu uusiin, enemmän suoran kuin edustuksellisen demokratian osallistumistapoihin (esim. Bherer, Dufour & Montambeault 2016, 225—230). Vaali- ja puolueosallistuminen ovat menettämässä suosiotaan verkostomaisille ja kertaluonteisille poliittisen osallistumisen muodoille.

Vanhan, perinteisen demokratian kriisin yhdeksi syyksi on sanottu, että puolueet eivät enää edusta äänestäjiään niissä kysymyksissä, joissa nämä toivoisivat edustusta. Tämä on pohdinnan arvoinen kysymys Ajatuspaja Alkion nuorisotutkimuksen varjossa.

Tämä ristiriita nähdään myös yhtenä syynä "edustuksellisuuden kuolleen kulman" syntymiselle, kun puolueiden tarjonta ei vastaa enää äänestäjäkunnan kysyntään (Thomassen 2012, Kestilä-Kekkonen & Korvela 2017, 13). Nuorten osalta voisi heittää kysymyksen: ovatko nuoret kasvaneet heti ulos perinteisestä politiikasta? Puolueet eivät kuulu nuorten vaikuttajien työkalupakkiin.

"Pitäisikö puolueiden kysyä ihmisiltä, missä asioissa he haluaisivat puolueiden heitä edustavan? Sohvalla istuen voi tähän vastata ihan hyvin!"

3.4.1 Vaikuttamisen pitää olla helppoa!

Kysyimme kyselytutkimuksessamme 15—29-vuotiailta nuorilta, millä tavalla he mieluiten vaikuttavat elinympäristönsä ja yhteiskunnan asioihin. Vastaajat saivat valita useampia vaihtoehtoja. Suosituimmaksi tavaksi nousi äänestäminen vaaleissa. Tätä mieltä oli yli puolet vastaajista.

Vastausten perusteella voi kuitenkin vetää saman johtopäätöksen, jonka Sitra teki jo kesällä 2020 Suomalaiset kansalaisvaikuttajina -projektissaan: suomalaisia puhuttelee eniten nk. sohvavaikuttaminen. Sohvavaikuttamisella tarkoitetaan helppoa tapaa olla teknisen apuvälineen avulla mukana yhteiskunnallisessa toiminnassa. Sohvavaikuttamiseen liittyy myös kertaluonteisuus ja valinnanvapaus: pystyt itse määrittelemään sen, mihin asiaan tartut ja mihin haluat vaikuttaa. Sohvavaikuttaminen ei edellytä vahvaa sitoutumista. Sitä voi harjoittaa niin keveästi tai niin vakavasti kuin nuori kulloinkin haluaa.

Kyselymme perusteella nuorten suosimia sohvavaikuttamisen tapoja ovat nettiadressien ja kansalaisaloitteiden allekirjoittaminen. Peräti 45 % nuorista piti näitä mieluisimpina tapoina vaikuttaa. Myös erilaiset kyselyt olivat suosittuja. Paikkariippumaton, verkkovälitteinen toiminta, jolla kyselyssä tarkoitettiin ennen kaikkea webinaareja ja muita virtuaalisia tilaisuuksia, sai nuorten keskuudessa suosiota, sillä reilu viidennes piti tätä tapaa mieluisimpana. Arkitason toiminnaksi se ei tosin kanavoitunut, koska vain noin joka kymmenes oli näihin tilaisuuksiin osallistunut viimeksi kuluneen vuoden aikana.

Ne nuoret, jotka pitivät tukikampanjointia mieluisimpana tapana vaikuttaa, myös tekivät niin. Näitä nuoria oli verrattain vähän eli vajaa viidennes vastaajista. Emme rajanneet tukikampanjointia millekään tietylle sektorille, vaan kysymyksenasettelussa korostettiin tuen osoittamista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Tukikampanjointi edustaakin vahvaa sitoutumista vaativaa osallisuutta ja vaikuttamista.

Millä tavalla mieluiten vaikuttaa/ Mihin toimintaan osallistunut

Kyselytutkimuksemme tulosten perusteella on helppo todeta, että nuoria ei kiinnosta mielipidekirjoituksen kirjoittaminen verkkoon tai lehteen, ei myöskään nettiadressin tai kansalaisaloitteen laatiminen itse. Pelkkä allekirjoittaminen on toki toinen juttu. Perinteistä yhteisöllistä vaikuttamista edustava talkootyö ei myöskään puhutellut nuoria.

Tulosten perusteella pääsimme tarkastelemaan nuorten eroja mieluisimmissa vaikuttamistavoissa niin sukupuolen, iän, koulutustason kuin puoluekannan mukaan. Naiset olivat selvästi miehiä aktiivisempia esimerkiksi äänestämään vaaleissa ja allekirjoittamaan nettiadresseja ja kansalaisaloitteita. Vähemmän heitä kiinnosti vastata kyselyihin tai osallistua ostoboikottiin tai talkoisiin. Nuoret miehet olivat naisia aktiivisempia osallistumaan verkkovälitteiseen, paikkariippumattomaan toimintaan.

Mielenkiintoisimmat erot syntyvät, kun vaikuttamistapoja tarkastelee puoluekannan mukaan. Äänestäminen vaaleissa kiehtoo eniten vasemmistoliiton ja vihreiden kannattajia. Ehdolle taas asettuisivat mieluiten keskustan ja vasemmistoliiton kannattajat. Vasemmistoliiton ja vihreiden kannattajat ovat aktiivisimpia nettiadressien ja kansalaisaloitteiden kirjoittajia sekä kyselyihin vastaajia. Kyselyihin vastaavat mieluusti myös keskustan kannattajat. SDP:n ja kokoomuksen kannattajat taas ovat passiivisimpia kirjoittamaan mielipidekirjoituksia.

Mihin toimintaan olet edellä mainituista osallistunut itse viimeisen vuoden aikana? valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

Uusista vaikuttamistavoista vloggaus, bloggaus tai instastoorin pitäminen houkutteli ennen kaikkea vasemmistoliiton ja kokoomuksen kannattajia, kun perinteiseen järjestötyöhön uskoivat enää vain vasemmistoliiton ja keskustan kannattajat.

Laiton tai lain rajoilla oleva toiminta — vaikka sen tavoite olisi nuorelle tärkeä — ei juurikaan houkuttanut kyselyyn vastanneita. Ainoastaan vasemmistoliiton ja perussuomalaisten kannattajat kokivat muita enemmän vetoa laittomaan toimintaan. Siihen ei kovin moni ollut kuitenkaan turvautunut viimeksi kuluneen vuoden aikana. Nuorison radikalisoitumisesta ei siis ollut merkkejä.

län ja sukupuolen mukaan

Millä tavalla mielui-ten vaikutat elinym-päristösi ja yhteis-kunnan asioihin? Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.	**Kaikki vas-taajat (n=1028)**	**Miehet**	**Naiset**	**15-17-vuo-tiaat**	**18-20-vuo-tiaat**	**21-23-vuo-tiaat**	**24-26-vuo-tiaat**	**27-29-vuo-tiaat**
Äänestäminen vaa-leissa	51%	49%	60%	38%	43%	63%	54%	65%
Nettiadressin tai kansalaisaloitteen allekirjoittaminen	45%	38%	59%	33%	37%	52%	58%	60%
Kyselyihin vastaami-nen	43%	38%	53%	34%	37%	49%	49%	56%
Paikkariippumaton, verkkovälitteinen toiminta kuten we-binaarit, verkkolive FB:ssa tms.	21%	25%	19%	17%	24%	22%	21%	18%
Kulutuslakot ja osto-boikotit	19%	17%	24%	13%	20%	24%	24%	21%
Samoin ajattelevien/ tekevien toiminta Tiktokissa, Youtubessa tms.	18%	14%	19%	35%	19%	17%	14%	12%
Kertaluonteiset ta-pahtumat: flash mo-bit, mielenilmaukset.	17%	13%	19%	27%	19%	17%	16%	14%
Tukikampanjointi (tuen ja yhteenkuulu-vuuden osoittaminen somessa, someryh-mät)	17%	14%	19%	21%	14%	21%	19%	17%
Talkoot tai muu konk-reettinen yhdessä tekeminen	15%	13%	17%	20%	12%	16%	18%	14%
Mielipidekirjoituksen laadinta verkkoon tai lehteen	13%	14%	11%	20%	16%	9%	9%	11%

"Paitsi valtavaa matkimishalua, on ihmisille, varsinkin nuoruusijälle ominaista kapinoimishalu. Taistelu kaikkea pakollista vastaan."

Puoluekannan mukaan

Millä tavalla mieluiten vaikutat elinympäristösi ja yhteiskunnan asioihin? Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.	Kaikki vastaajat (n=1028)	PS	Vihreät	SDP	KOK	Keskusta	VAS	En osaa sanoa	En äänestäisi lainkaan
Äänestäminen vaaleissa	51%	54%	71%	48%	66%	46%	79%	49%	17%
Nettiadressin tai kansalaisaloitteen allekirjoittaminen	45%	48%	61%	50%	52%	36%	80%	47%	22%
Kyselyihin vastaaminen	43%	40%	60%	43%	49%	50%	57%	43%	30%
Paikkariippumaton, verkkovälitteinen toiminta kuten webinaarit, verkkolive FB:ssa tms.	21%	26%	16%	30%	18%	22%	16%	18%	13%
Kulutuslakot ja ostoboikotit	19%	15%	33%	20%	16%	14%	44%	16%	8%
Samoin ajattelevien/tekevien toiminta Tiktokissa, Youtubessa tms.	18%	13%	15%	20%	14%	12%	23%	18%	13%
Kertaluonteiset tapahtumat: flash mobit, mielenilmaukset.	17%	11%	25%	18%	15%	16%	44%	11%	10%
Tukikampanjointi (tuen ja yhteenkuuluvuuden osoittaminen somessa, someryhmät)	17%	14%	26%	20%	11%	14%	34%	13%	8%
Talkoot tai muu konkreettinen yhdessä tekeminen	15%	11%	15%	11%	16%	16%	26%	18%	5%
Mielipidekirjoituksen laadinta verkkoon tai lehteen	13%	17%	10%	11%	10%	14%	13%	11%	5%
Nettiadressin tai kansalaisaloitteen laatiminen	13%	12%	8%	15%	14%	14%	13%	10%	15%
Säännöllinen kerho/yhdistys/harrastustoiminta viikoittain osallistujana	12%	13%	13%	18%	16%	10%	7%	7%	10%
Keskustelutilaisuudet	11%	13%	11%	13%	9%	12%	13%	8%	3%
Instastoorin pitäminen/ Bloggaus/vloggaus	11%	8%	12%	13%	15%	10%	18%	7%	5%
Yhteiskunnallinen/poliittinen vaikuttamistyö järjestön kautta	8%	8%	11%	10%	8%	14%	15%	4%	8%
Verkkokeskustelut teemaryhmissä	6%	5%	5%	11%	4%	10%	10%	3%	3%
Pitämällä yhteyttä poliitikkoihin ja virkamiehiin	6%	7%	5%	3%	7%	4%	10%	1%	5%
En halua vaikuttaa elinympäristöni tai yhteiskunnan asioihin	5%	4%	2%	2%	3%	6%	0%	9%	28%
Laiton tai lain rajoilla oleva toiminta, jos sen tavoite on minulle tärkeä.	5%	8%	4%	2%	4%	2%	13%	2%	5%
Asettuminen ehdolle vaaleissa	4%	4%	2%	3%	3%	8%	7%	3%	3%

3.4.2 Aatteet ja arvot ajavat nuoria osallistumaan

Kyselytutkimuksessamme halusimme selvittää myös nuorten motiiveja ja esteitä osallistumiselle. Kysyimme kaikilta yhteiskunnallisessa toiminnassa mukana olevilta (n=253), mitkä tekijät heitä ovat motivoineet mukaan.

Suurin motivaattori nuorille on halu vaikuttaa itselle tärkeisiin aatteisiin ja arvoihin. Tätä mieltä oli lähes puolet vastaajista. Vastauksista näkyi hyvin myös nuorten yhteiskunnallinen perspektiivi: oman elämän lisäksi tärkeiksi koettiin paikalliset, oman asuinalueen, oman kotikunnan tai -kaupungin ja koko Suomen asiat.

Sosiaaliset perusteet, kuten halu tavata uusia ihmisiä ja saada kavereita sekä toiminnan hauskuus ja mielekkyys, olivat tärkeitä noin neljännekselle vastaajista. Jakauma vastauksissa ei kuitenkaan sulje toisiaan pois, sillä vastaajalla oli mahdollisuus valita useita vaihtoehtoja. Arvojen ja aatteiden edistäminen tuo usein sosiaaliseen piiriin myös samanmielisiä ystäviä, joiden kanssa viettää vapaa-aikaa.

Tulosten analysoinnissa on myös syytä pitää mielessä, että koska vastaajajoukko oli pieni, vain 253 nuorta, tuloksia ei kannata liiaksi yleistää.

Mitkä tekijät motivoivat sinua osallistumaan? Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

Osallistumisen motiiveissa oli hieman eroja sukupuolittain ja ikäryhmittäin. Naiset, varsinkin yli 24-vuotiaat, motivoituvat selvästi miehiä enemmän aatteista ja arvoista, kun taas nuoremmat 15—17- vuotiaat naiset motivoituvat paikallisista, oman asuinalueen asioista (kylä, lähiö tms). Nuorimmatkin naiset olivat näistä selvästi miehiä motivoituneempia. Nuorille miehille tärkein osallistumisen motiivi on halu vaikuttaa oman kunnan tai kaupungin sekä koko Suomen asioihin.

Naiset ajattelevat osallistumispolkua myös urakehityksen näkökulmasta. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen on väylä edetä opinto- ja työuralla reilulle viidennekselle naisista. Halu päästä vaikutusvaltaiseen asemaan yhteiskunnassa toimi motivaattorina 15 prosentille naisista.

Nuorimmalle ikäluokalle, jota kyselytutkimuksessamme edustivat 15—17-vuotiaat, tärkeimpiä osallistumisen motiiveja olivat halu vaikuttaa paikallisiin, oman asuinalueen sekä oman kunnan tai kaupungin asioihin. Tässä viiteryhmässä oli motiivien tasolla läsnä myös halu vaikuttaa koko maailmaa ja Eurooppaa koskeviin asioihin.

29 % nuorimmista vastaajista koki myös, että osallistuminen toimii negatiivisen tunteen, kuten ahdistuksen tai pelon, käsittelyssä. Tällä tuloksella on itseisarvoa.

län ja sukupuolen mukaan

Mitkä tekijät motivoivat sinua osallistumaan? Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.	Kaikki vastaajat (n=1028)	Miehet	Naiset	15-17-vuotiaat	18-20-vuotiaat	21-23-vuotiaat	24-26-vuotiaat	27-29-vuotiaat
Haluan edistää minulle tärkeitä aatteita ja arvoja	47%	30%	58%	38%	39%	43%	51%	56%
Halu vaikuttaa paikallisiin, oman asuinalueeni asioihin (kylä, lähiö tms.)	43%	34%	48%	67%	44%	35%	34%	47%
Halu vaikuttaa koko Suomea koskeviin asioihin	41%	37%	44%	33%	37%	52%	39%	43%
Halu vaikuttaa oman kuntani tai kaupunkini asioihin	39%	38%	39%	48%	32%	45%	34%	43%
Halu vaikuttaa koko maailmaa koskeviin asioihin	32%	21%	39%	38%	24%	38%	37%	31%
Haluan edistää jotain yksittäistä, minulle tärkeää asiaa tai jonkun ihmisryhmän asiaa	28%	17%	36%	38%	21%	30%	31%	29%
Halu vaikuttaa Euroopan asioihin	27%	20%	32%	33%	16%	40%	25%	28%
Haluan ratkaista ongelmia, jotka koskettavat läheisiä ja/tai minua itseäni	26%	19%	32%	14%	26%	32%	29%	25%
Haluan tavata uusia ihmisiä ja saada kavereita	26%	19%	31%	33%	24%	30%	20%	29%
Halu vaikuttaa oman kotiseutuni ja maakuntani asioihin	25%	23%	27%	38%	19%	25%	24%	28%
Toiminta on hauskaa ja mielekästä	23%	16%	29%	33%	16%	22%	24%	26%
Se on väylä edetä opinto- ja työuralla	17%	10%	22%	14%	18%	22%	10%	19%
Yritän käsitellä negatiivista tunnetta (esim. ahdistusta tai pelkoa)	13%	13%	13%	29%	10%	17%	7%	14%
Halu päästä vaikutusvaltaiseen asemaan yhteiskunnassa	12%	8%	15%	14%	11%	15%	10%	13%
Haen osallistumisellani sosiaalista hyväksyntää ja arvostusta	9%	9%	10%	10%	11%	8%	10%	8%

3.4.3 Arvostelun pelko on este osallistumiselle

Kyselytutkimuksemme huolestuttavin viesti tuli, kun kysyimme nuorilta, mitkä ovat esteitä yhteiskunnalliselle osallistumiselle. Kohdistimme tämän kysymyksen kaikille niille, jotka ilmoittivat, etteivät ole yhteiskunnallisesti aktiivisia. Vastaajina oli 756 nuorta.

Yhteiskunnallisen osallistumisen suurimmaksi esteeksi koettiin se, että nuorilla ei ole halua olla julkisesti esillä tai muiden arvosteltavana. Tämä asenne oli erittäin vahvasti läsnä erityisesti naisilla. Naisista reilu puolet oli väittämän kanssa samaa mieltä. Nuorista miehistä näin koki reilu kolmannes.

Toiseksi yleisin este yhteiskunnalliselle osallistumiselle on se, että yhteiskunnalliset asiat tuntuvat liian monimutkaisilta. Reilu kolmannes kyselyyn vastanneista oli tätä mieltä. Tämänkin kysymyksen vastauksissa oli eroja sukupuolten välillä. Naisista näin koki peräti 44 %, kun nuorten miesten luku oli vajaa neljännes vastaajista.

Osallistumisen yksi tärkeä este kyselyssämme oli myös tietoisuus siitä, että nuori ei ole vielä löytänyt itselleen mieluista tapaa osallistua. Tämä haastaa kaikkia kansalaistoimijoita ja järjestöjä pohtimaan omaa toimintaansa ja sen mielekkyyttä.

Nuoret ovat kyselytutkimuksemme perusteella kiireisiä: Neljännes nuorista koki, että aktiivinen osallistuminen vaatii aikaa, jota heillä ei ole. Liki neljännes ei luottanut omiin kykyihinsä tai osaamiseensa yhteiskunnallisten asioiden hoidossa.

Arvioi, mitkä ovat esteitä yhteiskunnalliselle osallistumisellesi. Voit valita kaikki sopivat vaihtoehdot.

län ja sukupuolen mukaan

Arvioi, mitkä ovat esteitä yhteiskunnalliselle osallistumisellesi. Voit valita kaikki sopivat vaihtoehdot.	**Kaikki vastaajat (n=1028)**	**Miehet**	**Naiset**	**15-17 -vuotiaat**	**18-20 -vuotiaat**	**21-23 -vuotiaat**	**24-26 -vuotiaat**	**27-29 -vuotiaat**
En halua olla julkisesti esillä tai muiden arvosteltavana	46%	37%	51%	35%	39%	43%	50%	50%
Yhteiskunnalliset asiat tuntuvat liian monimutkaisilta ja vaikeilta	37%	24%	44%	34%	37%	48%	37%	30%
En ole löytänyt itselleni mieluista tapaa osallistua	33%	26%	37%	31%	26%	36%	34%	36%
En usko, että osallistumisellani on merkitystä	26%	27%	26%	16%	21%	25%	26%	31%
Aktiivinen osallistuminen vaatii aikaa, jota minulla ei ole	25%	20%	28%	23%	21%	25%	26%	31%
En usko omiin kykyihini ja osaamiseeni	23%	19%	25%	23%	19%	27%	26%	20%
Toimintakulttuuri ja päätöksenteko eivät ole itselleni mieluisia	19%	25%	15%	11%	16%	18%	20%	20%
Aktiivinen osallistuminen vaatii rahaa, jota minulla ei ole	15%	13%	16%	10%	13%	16%	15%	16%
Osallistuminen vaatii matkustusta/palvelut ovat liian kaukana	9%	10%	9%	16%	7%	9%	8%	10%
Olen luonteeltani saamaton tai laiska osallistumaan mihinkään yhteiseen toimintaan	9%	10%	9%	6%	8%	9%	12%	9%
Minulla on kaikki jo hyvin enkä tarvitse osallistuvaa toimintaa	9%	8%	9%	21%	10%	9%	5%	8%
Yhteiset asiat eivät kiinnosta minua	8%	12%	7%	23%	13%	10%	7%	3%
En saa osallistumisesta haluamaani korvausta	6%	7%	5%	8%	2%	6%	6%	7%
Minua ei ole otettu mukaan toimintaan / Mukaan pääseminen on vaikeaa	5%	7%	4%	5%	4%	5%	5%	6%
Minulla on sairaus tai vamma, joka estää osallistumisen	4%	3%	4%	3%	2%	4%	2%	5%
Ystäväni tai perheeni eivät halua minun osallistuvan aktiivisesti	1%	3%	1%	2%	3%	1%	2%	0%

Joidenkin näkemysten mukaan sosiaalinen eriytyminen, kuten myös kansalaisaktiivisuus alkavat yläkouluiässä noin 8. luokalla. Tästä syystä on syytä tarkastella 15—17-vuotiaiden esteitä yhteiskunnalliselle osallistumiselle hieman tarkemmin.

Ei ole yllätys, että tuossa iässä yhteiskunnalliset asiat koetaan vaikeiksi tai monimutkaisiksi. Tätä mieltä oli kyselymme mukaan ikäryhmästä hieman reilu kolmannes. Muita merkittäviä esteitä olivat haluttomuus olla julkisesti esille muiden arvosteltavana (35 %) sekä se, ettei mieluista osallistumisen tapaa ole vielä löytynyt. 23 % näistä nuorista ilmoitti myös suoraan ja rehellisesti, etteivät yhteiset asiat kiinnosta heitä.

Tämän tai muidenkaan kyselytutkimusten tulosten arvoa ei mitata niinkään luotettavuudella tai yleistettävyydellä, vaan sillä, mitä toimenpiteitä tuloksista seuraa eli mihin tietoa käytetään. Miten estää varhain alkava eriytyminen osallisuudessa? Miten vahvistaa nuorten kansalaispätevyyttä?

Nämä kysymykset haastavat ennen kaikkea koulujen opetussuunnitelmia ja puolueiden toimintatapoja. Lienee yhteiskunnallisen suunnanmuutoksen ja poliittisen toimintakulttuurin uudistamisen paikka, jotta nuoret uskaltautuvat mukaan yhteiskunnalliseen toimintaan. Sosiaalisen median vihapuhe, henkilöön menevä arvostelu ja tikunnokkaan nostaminen eivät edistä yhteiskunnan uudistumista, koska tällä menolla pian loppuvat tekijät. Tämän päivän nuoret ovat huomisen päättäjiä. Myös puolueiden toimintatapojen on muututtava vastaamaan nykypäivän tarpeita.

"Eikö tämä nyt ole tullut jo kaikille selväksi! Nuoret eivät halua kokouksia, vaaliteltoja eivätkä muuta perinteistä puoluemeininkiä! Eivätkä vaikeita puheita. Nyt, kun tämä tiedetään, on aika toimia! Hopi hopi!"

"Politiikka on taistelua syvien rivien ihmisarvosta."

4. NUORTEN PUOLUENÄKEMYKSET JA PUOLUEARVOT

Nuorten suosituin puolue on erilaisten mittausten mukaan jo pitkään ollut vihreät. Kakkossijaa on pitänyt pitkään kokoomus (Nuorisobarometri 2018, 42). Vaalien alla järjestettävissä nuorten varjovaaleissa ovat suosituimmat puolueet olleet niin ikään vihreät ja kokoomus vuoron perään.

Keskusta on pitänyt pitkään kolmossijaa, vaikka kannatus on lähtenyt alamäkeen jo vuonna 2007, kuten alla oleva Nuorisobarometrin kuvio osoittaa. Sosiaalidemokraatit ovat olleet jo pidempään kauempana kärjestä. Sosiaalidemokraattien nuorisokannatusta on syönyt puolueen vanhahtava imago. Perussuomalaisten kannatuksessa oli piikki vuonna 2010, ja maltilliseen nousuun kannatus lähti jälleen vuonna 2016.

Nuorisobarometriin 2018 kootusta grafiikasta on helppo nähdä nuorten, alle 30-vuotiaiden puoluekannatuksen kehitys aikavälillä 1996-2018.

Kysyimme tutkimuksessamme 15—29-vuotiailta nuorilta heidän näkemyksiään suomalaisista puolueista. Rajasimme kyselyn koskemaan eduskuntapuolueita eli mukana olivat keskusta, kokoomus, kristillisdemokraatit, liike nyt, perussuomalaiset, RKP, SDP, vasemmistoliitto sekä vihreät. Puoluenäkemyksiä kartoitettiin niin poliittisen toimintakulttuurin eli puolueen viestinnän, toiminnan ja vaikuttavuuden näkökulmasta kuin myös puolueisiin liitettävillä arvoväittämillä.

Kyselyyn vastanneet nuoret kokivat itselleen läheisimmiksi vihreiden arvot. Tätä mieltä oli peräti reilu kolmannes vastaajista. Perussuomalaiset oli tässä mittauksessa kakkonen ja SDP kolmas. Kokoomus, yksi nuorten perinteisemmistä suosikkipuolueista, jäi sijalle neljä vajaan neljänneksen kannatuksella. Keskusta oli viides. Keskustan arvoja piti itselleen läheisinä 16 % vastaajista.

"Vihreiden arvot puhuttelevat nuoria."

Puolueen arvot ovat lähellä minun arvojani

Sukupuoli toimi arvokysymyksessä erottelevana tekijänä. Naisille läheisiä puolueita olivat vihreät, SDP ja vasemmistoliitto. Nuorten miesten arvomaailma taas on lähellä perussuomalaisten arvoja. Myös kokoomus kiinnostaa nuoria miehiä.

Vihreiden kannatuksessa ei ollut juurikaan ikäluokkakohtaisia eroja. SDP:n kohdalla kannatus alkaa kasvaa vasta 21. ikävuoden jälkeen, ja keskustan kannatus on nuorten parissa suurimmillaan 21—23 vuoden iässä.

Puolueen arvot ovat lähellä omiani	**Kaikki vastaajat (n=1028)**	**Miehet**	**Naiset**	**15-17-vuo-tiaat**	**18-20-vuo-tiaat**	**21-23-vuo-tiaat**	**24-26-vuo-tiaat**	**27-29-vuo-tiaat**
Vihreät	36%	21%	53%	36%	36%	42%	44%	40%
Perussuomalai-set	30%	40%	20%	27%	23%	23%	26%	29%
SDP	28%	26%	34%	19%	27%	32%	31%	31%
Kokoomus	23%	30%	17%	22%	22%	19%	15%	26%
Vasemmistoliitto	18%	13%	25%	15%	12%	26%	22%	21%
Keskusta	16%	18%	14%	18%	14%	21%	10%	13%
Liike Nyt	7%	9%	6%	6%	8%	4%	6%	8%
KD	5%	5%	4%	7%	2%	5%	3%	5%
RKP	5%	5%	5%	2%	2%	8%	4%	6%

"SDP ei ole enää työtä tekevien asialla."

Nuorten puoluenäkemyksiä tarkastelemalla nähdään hyvin koulutustaustan tuomat erot puoluearvo-kysymyksessä. Vihreiden arvot puhuttelevat eniten yliopistotutkinnon suorittaneita tai yliopistossa opiskelevia, ylioppilaita sekä ammattikorkeakoulu- tai opistotason tutkinnon suorittaneita.

On kuitenkin syytä korostaa, että vihreiden arvot puhuttelevat nuoria ylipäätään: peräti 36 % vain peruskoulun suorittaneista tai peruskoulua vielä käyvistä piti vihreiden arvoja sellaisena, joihin voi samaistua. Perussuomalaiset arvot puhuttelivat kyselytutkimuksemme mukaan eniten ammatillisen koulutuksen suorittaneita tai ammattikoulutuksessa olevia sekä peruskoulussa opiskelevia tai ilman tutkintoa olevia nuoria.

SDP:n kannatus taas oli tasaista koulutustaustasta huolimatta. Merkille pantavaa on, että kannatuksessa on pieni notkahdus peruskoulun suorittaneiden tai peruskoulusssa opiskelevien ryhmässä sekä ammatillisen koulutuksen hankkineilla nuorilla. Ainakin tämän kyselyn perusteella SDP on menettämässä perinteistä vahvaa kannattajakuntaansa, esimerkiksi teollisuustyötä tekeviä. SDP:n perälauta vuotaa.

Kokoomuksen arvoja eivät tunteneet omakseen peruskoulussa opiskelevat eivätkä ammatillista koulutusta suorittavat tai sen jo suorittaneet nuoret. Yliopisto-opiskelijoiden ja yliopistotutkinnon suorittaneiden keskuudessa kokoomuksen kannatus oli täsmälleen yhtä suurta kuin SDP:n kannatus. Tämä kertonee ehkä kuitenkin enemmän pääministeri Sanna Marinin suosiosta. Pääministerin suosio nuorena poliittisena henkilönä on vahva nuorten keskuudessa, mikä vaikuttaa tuloksiin.

Vasemmistoliiton arvot koki itselleen läheisiksi liki viidennes vastaajista. Suosio oli suurinta yliopistossa opiskelevien ja ylioppilastutkinnon suorittaneiden keskuudessa. Keskustan arvot puhuttelivat ammattikorkeakoulussa tai opistossa opiskelevia tai näistä valmistuneita nuoria.

Nuorten puoluekannan ja puolueiden arvojen perusteella voidaan tehdä johtopäätös siitä, että iso osa nuorista kokee itselleen läheiseksi vihreät ja perinteisellä poliittisella jaolla vasemmistoon kuuluvat arvot. Tämä näkyy hyvin oheisesta taulukosta. Vihreistä koetaan vetoa vasemmistoliittoon ja SDP:hen, SDP:stä vihreisiin ja vasemmistoliittoon ja vasemmistoliitosta vihreisiin ja SDP:hen päin.

Puolueen arvot ovat lähellä omiani	**Kaikki vastaajat (n=1028)**	**Peruskoulu tai ei tutkintoa**	**Ylioppilas**	**Ammatillinen koulutus**	**AMK- tai opistotutkinto**	**Yliopisto**
Vihreät	36%	36%	49%	27%	38%	58%
Perussuomalaiset	30%	32%	17%	36%	26%	15%
SDP	28%	18%	38%	26%	33%	33%
Kokoomus	23%	15%	22%	13%	27%	33%
Vasemmistoliitto	18%	16%	24%	17%	17%	28%
Keskusta	16%	13%	14%	14%	23%	9%
Liike Nyt	7%	5%	8%	5%	9%	6%
KD	5%	4%	5%	2%	5%	5%
RKP	5%	3%	3%	3%	4%	12%

Perussuomalaisilla on yhteys — tosin yllättävän heikko — kokoomukseen päin, mutta kokoomuksesta taas ei tunneta juuri ollenkaan vetoa perussuomalaisiin. Kokoomustaustaisten suosikkipuolue on vihreät. Keskustaa kannattavista nuorista keskustan arvot allekirjoittaa vain 80 %, kun vastaava luku muiden puolueiden kohdalla on jopa 87—95 %. Samaa ongelmaa näyttää olevan SDP:llä, tosin maltillisemmin.

Taulukosta pystyy tekemään muitakin mielenkiintoisia havaintoja. Ne vastaajat, jotka eivät osanneet kyselyssä kertoa puoluetaustaansa eli mitä puoluetta äänestäisivät vaaleissa, tuntevat kuitenkin vetoa vihreiden arvoihin. Myös SDP ja Sanna Marin houkuttelevat näitä nuoria. Ne nuoret, jotka vastasivat ky-

selyymme, että eivät aio äänestää lainkaan, kokevat viehtymystä perussuomalaisten arvoihin. Toki myös vasemmistoliiton arvoihin tunnetaan vetoa.

On syytä ottaa huomioon se, että nuoret saivat itse vastatessaan määritellä kyselyssä olevien eduskuntapuolueiden arvot — emme siis kyselyssä kuvailleet puolueiden arvoja mitenkään saatikka pyrkineet selittämään, mitä kukin puolue toiminnallaan tavoittelee. Osa vastaajista on varmasti vastannut kysymykseen lähinnä mielikuviensa perusteella. Tämä vähentää luonnollisesti tiedon hyödynnettävyyttä ja tulkintaa nuorten täsmällisemmistä puoluearvoista.

Puolueen arvot ovat lähellä omiani	**Kaikki vastaajat (n=1028)**	**Ps**	**Vihreät**	**SDP**	**KOK**	**Keskusta**	**VAS**	**En osaa sanoa**	**En äänestäisi**
Vihreät	36%	8%	95%	38%	22%	10%	67%	37%	15%
Perussuomalaiset	30%	90%	5%	13%	9%	18%	2%	18%	41%
SDP	28%	7%	33%	87%	11%	16%	38%	26%	15%
Kokoomus	23%	18%	9%	5%	89%	31%	0%	18%	12%
Vasemmistoliitto	18%	2%	38%	20%	1%	4%	90%	14%	20%
Keskusta	16%	6%	6%	5%	17%	80%	5%	21%	15%
Liike Nyt	7%	8%	2%	2%	7%	6%	2%	7%	5%
KD	5%	2%	1%	2%	4%	2%	0%	5%	7%
RKP	5%	3%	3%	2%	5%	0%	8%	4%	2%

"Kääk! Keskustaa kannattavista nuorista vain 80 % kannattaa keskustan arvoja! Ihme porukkaa!"

4.1 Nuorten puoluekannatus

Jos eduskuntavaalit olisivat nyt, minkä puolueen ehdokasta äänestäisit? Tämä monista gallupeista eli mielipidekyselyistä tuttu kysymys esitettiin elo — syyskuun vaihteessa 2020 myös 1028 iältään 15—29-vuotiaalle nuorelle. Suurin osa vastaajista eli 22 % ei osannut nimetä sopivaa puoluetta. Tämä on merkittävä määrä vastaajia, mutta ymmärrettävissä, koska vastaajista oli peräti 18 % alle äänestysiän. Heille kysymys ei ollut ajankohtainen.

Suurimmaksi puolueeksi tässä nuorten kyselytutkimuksessa nousi perussuomalaiset, joita äänestäisi 19 % vastaajista. Monista kyselyistä tuttu nuorten suosikkipuolue vihreät jäi hopeasijalle 15 %:n kannatuksella. SDP kiri kyselyssämme kolmanneksi 12 %:n kannatuksella, ja nuorten pitkäaikainen suosikkipuolue kokoomus jäi SDP:n taakse 11 %:n kannatuksella. Keskustaa äänestäisi 6 % ja vasemmistoliittoa 5 % kyselyyn vastanneista. Kokonaan äänestämättä aikoi jättää 5 % vastaajista.

Jos eduskuntavaalit olisivat nyt, minkä puolueen ehdokasta äänestäisit?

4.1.1 Nuoret miehet ovat oikealla ja nuoret naiset vasemmalla

Perussuomalaisten kannatuksessa on havaittavissa samaa ilmiötä kuin oikeistopopulististen kannatuksessa muuallakin Euroopassa. Perussuomalaiset kiinnostavat erityisesti nuoria miehiä, joilla on matala koulutus- ja/tai tulotaso.

Kyselytuloksemme perusteella voidaan sanoa, että perussuomalaisilla on kannatusta ammatillisessa koulussa opiskelevien tai ammattiin valmistuneiden keskuudessa. Niin ikään yliopisto-opiskelijoista tai yliopistotasoisen tutkinnon suorittaneista 13 % sanoi äänestävänsä perussuomalaisia.

Puoluekannatus eriytyy sukupuolen mukaan. Perussuomalaisten lisäksi nuoret miehet kokevat vetoa kokoomukseen, kun taas naiset äänestäisivät mieluiten vihreitä tai sdp:tä. Tämän tuloksen perusteella voi esittää, että miehet äänestäisivät mieluummin oikealla olevia puolueita, kun naiset taas ovat janan toisessa päässä vasemmalla. On huomattavaa, että reilu neljännes naisista ei osannut sanoa, mitä puoluetta äänestäisi.

Yliopistossa opiskelevien tai sieltä valmistuneiden nuorten suosikkipuolueita ovat vihreät, kokoomus ja perussuomalaiset. Ammattikorkeakoulu- tai -opistotutkinnon mukaan tarkasteltuna nuoret äänestäisivät

perussuomalaisia, vihreitä tai SDP:tä. Vaikka keskustan kannatus tässä kyselytutkimuksessa on vain 6 %, keskustalla on kuitenkin hieman enemmän kannattajia ammattikorkeakoulu- tai opistotutkinnon suorittaneiden parissa.

Ikäluokittain tarkasteltuna puoluekannatusarviot eivät juurikaan yllätä. Epävarmimpia ovat 15—17-vuotiaat nuoret, jotka ovat varmasti ainakin osittain perustaneet vastauksensa mielikuviinsa puolueista. Tämä näkyy SDP:n kohtalaisen suurena kannatuksena, jota Sanna Marin -ilmiö osaltaan ruokkii. Vahvan mediajulkisuuden koronan myötä saanut pääministeri Sanna Marin voi olla monelle 15—17-vuotiaalle nuorelle ainoa tuttu kasvo, johon nuori osaa yhdistää sekä nimen että puolueen.

Puoluekannatus koulutustason mukaan

Jos eduskuntavaalit olisivat nyt, minkä puolueen ehdokasta äänestäisit?	Kaikki vastaajat (n=1028)	Peruskoulu tai ei tutkintoa	Ylioppilas	Ammatillinen koulutus	AMK- tai opistotutkinto	Yliopisto
Perussuomalaiset	19%	16%	11%	22%	19%	13%
Vihreät	15%	18%	23%	11%	15%	31%
SDP	12%	10%	14%	14%	15%	6%
Kokoomus	11%	7%	10%	9%	6%	17%
Keskusta	6%	4%	5%	4%	8%	4%
Vasemmistoliitto	5%	3%	6%	6%	7%	9%
KD	2%	3%	2%	0%	1%	0%
Liike Nyt	2%	0%	3%	1%	2%	2%
RKP	1%	1%	1%	1%	2%	1%
En äänestäisi lainkaan	5%	8%	3%	5%	4%	0%
En osaa sanoa	22%	28%	21%	25%	20%	16%

Puoluekannatus ikäluokkien ja sukupuolen mukaan

Jos eduskuntavaalit olisivat nyt, minkä puolueen ehdokasta äänestäisit?	Kaikki vastaajat (n=1028)	Miehet	Naiset	15-17-vuotiaat	18-20-vuotiaat	21-23-vuotiaat	24-26-vuotiaat	27-29-vuotiaat
Perussuomalaiset	19%	29%	10%	11%	15%	16%	15%	20%
Vihreät	15%	8%	24%	11%	21%	24%	19%	14%
SDP	12%	12%	13%	15%	12%	8%	14%	13%
Kokoomus	11%	14%	8%	11%	12%	9%	8%	10%
Keskusta	6%	6%	4%	7%	6%	6%	4%	4%
Vasemmistoliitto	5%	3%	7%	2%	3%	5%	8%	8%
KD	2%	2%	1%	0%	2%	1%	3%	1%
Liike Nyt	2%	2%	1%	0%	2%	1%	3%	1%
RKP	1%	1%	2%	0%	1%	3%	2%	1%
En äänestäisi lainkaan	5%	5%	3%	6%	4%	4%	4%	4%
En osaa sanoa	22%	16%	26%	34%	21%	22%	20%	23%

4.1.2 Asuinpaikka ei ratkaise puoluevalintaa

Asuinpaikalla ei ole juurikaan vaikutusta nuorten puoluevalintoihin äänestyspäätöstä tehdessä. Myytin siitä, että pienet kunnat ja kaupungit olisivat keskustalle helpon kannatuksen aluetta, voi unohtaa. Alle 10 000 asukkaan kunnassa elävät nuoret äänestäisivät perussuomalaisia, SDP:tä ja vihreitä. Keskustan kannatus pikkukunnissa oli 8 %. Se oli samalla tasolla myös 50 000—100 000 asukkaan kaupungeissa.

Perussuomalaiset voi etsiä nuoria kannattajia ja järjestötoimijoita jatkossa 10 000—49 999 asukkaan kaupungeista, koska puolueen kannatus oli pienissä kaupungeissa peräti 25 %. Vihreille ominta maaperää taas ovat isot, yli 100 000 asukkaan kaupungit. SDP puolestaan on tasavahva kuntakoosta riippumatta. Kokoomuksen kannattajat ovat selvästi pääkaupunkiseudulla, kuten myös vasemmistoliiton kannattajat. Liike nyt puolestaan on puhutellut alle 10 000 asukkaan kunnissa asuvia nuoria, koska puolueen kannatus on siellä liki kolminkertainen valtakunnalliseen kannatukseen verrattuna.

Jos eduskuntavaalit olisivat nyt, minkä puolueen ehdokasta äänestäisit?	**Kaikki vastaajat (n=1028)**	**Pk-seutu**	**Muu yli 100 000 asukkaan kaupunki**	**50 000-100 0000 asukkaan kaupunki**	**10 000-49 999 asukkaan kaupunki**	**Alle 10 000 asukkaan kunta**
Perussuomalaiset	19%	13%	14%	17%	25%	14%
Vihreät	15%	20%	24%	17%	12%	11%
SDP	12%	13%	12%	12%	12%	14%
Kokoomus	11%	13%	9%	9%	7%	9%
Keskusta	6%	3%	3%	8%	5%	8%
Vasemmistoliitto	5%	10%	5%	5%	5%	1%
KD	2%	1%	2%	1%	3%	0%
Liike Nyt	2%	2%	1%	1%	1%	5%
RKP	1%	2%	1%	2%	2%	1%
En äänestäisi lainkaan	5%	2%	3%	5%	6%	5%
En osaa sanoa	22%	19%	25%	22%	22%	29%

4.2 Nuorten näkemyksiä puolueista

Seuraavaksi luomme tarkemman silmäyksen tässä kyselyssä viiteen suurimpaan puolueeseen eli perussuomalaisiin, vihreisiin, SDP:hen, kokoomukseen ja keskustaan. Pyysimme kyselytutkimuksessamme nuoria arvioimaan, miten hyvin eri väittämät sopivat eri puolueisiin. Osa väittämistä liittyi puolueiden toimintakulttuuriin eli toimintatapoihin ja viestintään, kun taas osa keskittyi poliittisiin sisältöihin. Tavoitteenamme on kuvata, millaisina puolueiden profiilit tai imagot nuorten silmissä näyttävät.

Yhteenveto puolueväittämistä

Arvioi, miten seuraavat väittämät sopivat eri puolueisiin. Valitse jokainen väittämään sopiva puolue.	**SDP**	**PS**	**Kok**	**Kesk**	**Vihr**	**Vas**	**RKP**	**KD**	**Liike Nyt**
Puolueen arvot ovat lähellä minun arvojani	28%	30%	23%	16%	36%	18%	5%	5%	7%
Puolue toimii yhteiskunnan ristiriitoja sovitellen	35%	22%	22%	21%	24%	20%	7%	5%	7%
Puolue puhuu nuorille tärkeistä asioista	24%	21%	19%	14%	46%	23%	5%	4%	8%
Puolue on yhteiskuntaa uudistava	24%	24%	22%	16%	41%	19%	7%	4%	11%
Puolueella on tarvittaessa rohkeutta tehdä vaikeita ja epäsuosittuja asioita ja päätöksiä	23%	42%	24%	18%	25%	18%	5%	6%	8%
Puolue ajaa koko maan kannalta tärkeitä asioita	35%	30%	28%	21%	33%	21%	8%	7%	10%
Puolue kertoo rehellisesti tavoitteistaan	25%	41%	21%	15%	29%	21%	9%	9%	10%
Ymmärrän, mitä puolue puhuu	31%	36%	28%	21%	38%	23%	10%	9%	11%
Puolue on osaava toimija kansainvälisissä asioissa ja Eurooppa-politiikassa	30%	21%	34%	19%	25%	15%	6%	4%	4%
Puolue pystyy löytämään ratkaisuja, joissa ihmisen toiminta ja ympäristön kestävyys ovat tasapainossa	21%	21%	18%	17%	44%	17%	6%	3%	5%
Puolue pystyy hoitamaan Suomen taloutta vastuullisesti	31%	29%	32%	20%	20%	16%	7%	5%	7%
Puolue ottaa huomioon myös yhteiskunnan vähemmistöryhmät	31%	21%	16%	14%	38%	33%	13%	8%	6%
Puolueen viestintä ja muu toiminta on nykyaikaista ja nuoriin vetoavaa	20%	25%	18%	12%	42%	24%	6%	4%	10%
Puolue on kymmenen vuoden päästä Suomen kolmen suurimman puolueen joukossa	31%	32%	30%	17%	32%	12%	3%	2%	5%

4.2.1 Perussuomalaisissa kiinnostaa politiikan tekemisen tapa

Perussuomalaiset erottuvat väittämien perusteella muista puolueista siinä, että perussuomalaisiin liitetään eniten nk. poliittiseen toimintakulttuuriin liittyviä asioita. Nuoret näkevät perussuomalaiset rohkeana, rehellisenä ja ymmärrettävänä poliittisena toimijana.

Perussuomalaiset oli nuorille ykkönen seuraavissa väittämissä:

- Puolueella on tarvittaessa rohkeutta tehdä vaikeita ja epäsuosittuja asioita ja päätöksiä.
- Puolue kertoo rehellisesti tavoitteistaan.

Nuoret myös ymmärtävät, mitä perussuomalaiset puhuvat. Perussuomalaisten nähtiin myös olevan kymmenen vuoden päästä Suomen kolmen suurimman puolueen joukossa.

Asiasisällöistä perussuomalaisten profiiliksi nousi koko Suomen puolue ja vastuullinen taloudenhoito. Sen sijaan kyky tavoittaa nuoria puhumalla heille tärkeistä asioista jäi monen muun puolueen kuten vihreiden, SDP:n ja vasemmistoliiton varjoon. Ympäristöarvot ja ekologinen kestävyys eivät ole puolueen toiminnan keskiössä, eikä yhteiskunnan vähemmistöryhmiä juurikaan huomioida perussuomalaisten puoluepolitiikassa.

Arvioi, miten seuraavat väittämät sopivat eri puolueisiin. Valitse jokainen väittämään sopiva puolue.

4.2.2 Vihreät on nuorten yleispuolue

Nuorten arvot ovat eniten yhteneväiset vihreiden arvojen kanssa. Vihreiden nähdään

- puhuvan nuorille tärkeistä asioista
- pystyvän löytämään ratkaisuja, joissa ihmisen toiminta ja ympäristön kestävyys ovat parhaiten tasapainossa
- viestivän ja muuten toimivan nykyaikaisesti sekä nuoriin vetoavasti
- olevan yhteiskuntaa uudistava puolue.

Nuoret kokevat vihreiden retoriikan myös ymmärrettävänä. Vihreiden katsottiin parhaiten huomioivan yhteiskunnan vähemmistöryhmät, ja puolueen nähtiin olevan kymmenen vuoden päästä kolmen suurimman puolueen joukossa.

Vihreiden puolueprofiili on siis sekä toimintatavoiltaan ja viestinnältään että arvoiltaan tämän hetken nuorille sopiva. Haasteita vihreillä on kuitenkin nuorten mielestä vastuullisessa taloudenhoidossa.

4.2.3 SDP:n suosio on yhden naisen harteilla

Nuorten kolmanneksi suosituimman puolueen eli SDP:n yllä oli tässä kyselyssä selkeä hallitusviitta. Tasaista kannatusta ja nuorten suhtautumista SDP:hen selittää ennen kaikkea suosittu pääministeri.

Kyselytutkimuksessamme SDP oli nuorten mielestä eniten

- ristiriitoja sovitteleva puolue
- koko maan kannalta tärkeitä asioita ajava puolue.

Molemmat ovat tärkeitä ominaisuuksia hallitusvastuussa olevalla puolueelle.

Nuoret mielsivät SDP:n myös viestinnältään ymmärrettävänä sekä vastuullisena taloudenhoitajana. Puolue huomioi yhteiskunnan vähemmistöryhmät ja on nuorten mielestä myös kolmen suurimman puolueen joukossa kymmenen vuoden päästä.

Puolueen toiminta ja viestintä eivät kuitenkaan näyttäytyneet nuorille kovin nykyaikaisina tai nuoriin vetoavina, vaikkakin viidennes vastaajista oli sitäkin mieltä.

4.2.4 Kokoomus on osaava, mutta vanhoillinen

Aiemmista nuorisobarometreistä ja nuorisovaaleista tuttu suosikkipuolue kokoomus on säilyttänyt vastuullisen asiainhoitajan roolinsa nuorten mielikuvissa. Kokoomus on nuorten mielestä osaavin toimija

- kansainvälisissä asioissa ja Eurooppa-politiikassa
- Suomen taloudenhoidossa.

Kokoomuksella näyttää todella olevan puolueista vakain kannattajakunta, koska nuoristakin kolmannes uskoo vahvasti siihen, että kokoomus on kymmenen vuoden päästä Suomen kolmen suurimman puolueen joukossa.

Kokoomus näyttäytyy nuorille arvokonservatiivisena puolueena. Vain 16 % nuorista uskoi, että puolue ottaa huomioon myös yhteiskunnan vähemmistöryhmät. Niin ikään nuorten usko siihen, että kokoomus pystyisi tekemään ekologisesti kestävää politiikkaa, oli vähäistä. Myös puolueen toimintatavoissa ja viestinnässä petrattavaa, jotta se puhuttelisi nuoria paremmin.

4.2.5 Keskusta kamppailee nuorten mielikuvia vastaan

Keskusta oli vuoteen 2004 nuorten suosituin puolue eri mittausten ja tutkimusten perusteella. Tässä kyselytutkimuksessamme keskusta oli viides 6 %:n kannatuksella.

On viitteitä siitä, että keskustan huono imago ja matala kannatus ovat vaikuttaneet nuorten mielikuvien kautta kyselytutkimusten tuloksiin samaan tapaan kuin SDP on saanut Marin-ilmiöstä ylimääräistä nostetta. Keskusta oli nimittäin puolueväittämien osalta tasaisen huono kaikissa. Vaihteluväli vahvimman ja heikoimman väitteen välillä oli keskustalla vain 9 prosenttiyksikköä, kun se muilla puolueilla oli 18—26 prosenttiyksikköä. Myös SDP:llä vaihteluväli oli vain 15 %.

Keskusta ei päässyt loistamaan missään väittämässä, mutta se nähtiin kuitenkin vastuullisena poliittisena toimijana ja siihen liitettiin seuraavia määreitä:

- Keskusta ajaa koko maan kannalta tärkeitä asioista.
- Keskusta toimii yhteiskunnan ristiriitoja sovitellen.
- Keskusta pystyy hoitamaan Suomen taloutta vastuullisesti.

"Hetkinen! Jos 21 % nuorista ymmärtää keskustan viestin, tarkoittaako tämä, että 79 prosenttia ei ymmärrä? "

Vain viidennes nuorista myös ymmärsi keskustan viestin.

Keskustan suurimmat haasteet nuorten mielestä ovat viestinnän ja toiminnan saattaminen vastaamaan nykypäivää ja nuorten tarpeita, sekä yhteiskunnan vähemmistöryhmien ja nuorten asioiden edistäminen politiikassaan. Vain 15 % nuorista uskoi puolueen kertovan rehellisesti tavoitteistaan.

Profiiliin on varmasti vaikuttanut keskustan hallitusvastuu. Ensin keskusta oli pääministeripuolueena 2015 alkaen ja sen jälkeen hallituksen kakkospuolueena vuodesta 2019 alkaen. Hallituksessa keskusta on joutunut tekemään nuorten kannalta epäedullisia päätöksiä.

4.3 Mitä nuoret odottavat puolueilta?

Jotta puoluetoiminta kiinnostaisi nuoria enemmän, on puolueilla paljon petrattavaa. Toiminnallista ja arvopohjaista vajausta oli nähtävissä edellisessä luvussa monen väittämän kohdalla. Puolueiden ei juurikaan nähty puhuvan nuorille tärkeistä asioista. Poikkeus oli vihreät, joka erottui tässä edukseen. Puolueiden profiileista eivät myöskään nousseet esiin ihmisen toiminnan ja ekologisen kestävyyden yhteensovittaminen eivätkä yhteiskunnan vähemmistöryhmät, poikkeuksena tässäkin vihreät.

Kysyimme kyselytutkimuksessamme suoraan nuorilta, mitä puolueiden pitäisi tehdä, että niiden toiminta kiinnostaisi nuoria enemmän. Pyysimme nuoria valitsemaan enintään 5 heille tärkeintä asiaa.

4.3.1 Suomen ongelmat on hoidettava ensin

Yli puolet eli 53 % kyselyyn vastanneista nuorista oli sitä mieltä, että puolueiden tulisi keskittyä etsimään ratkaisuja Suomen suuriin ongelmiin ja haasteisiin. Emme kyselyssämme kysyneet emmekä liioin antaneet nuorille tarkkaa määritelmää, mitä nämä ongelmat ja haasteet olisivat.

Tiedämme kuitenkin esimerkiksi Nuorten tulevaisuuskuvat 2067 -raportin perusteella, mitä nuoret tulevaisuudelta odottavat ja mitä epävarmuustekijöitä he tulevaisuuteen liittävät. Raportti antoi äänen nuorille itselleen: Muun muassa sosiaalinen eriytyminen, huoli omasta toimeentulosta ja hyvinvoinnista sekä turvattomuus miellettiin nuorten näkökulmasta Suomen epävarmuustekijöiksi (Heikkilä & Nevala & Ahokas & Hyttinen & Ollila 2017).

4.3.2 Kaikilla puolueilla on itsetutkiskelun paikka

Suomalainen puoluekenttä näyttäytyy nuorille hahmottumattomana. Perinteistä jakoa oikeisto- ja vasemmistopuolueisiin ei enää ole, nuorten arvot ovat liberalisoituneet eikä puolueista voi tehdä eroa edes pääoman tai työtätekevien näkökulmasta.

Perinteisen kaksinapaisuuden poistuminen ja poliittisen keskustan paisuminen ovat edesauttaneet nuorten vahvaa viestiä siitä, että puolueiden pitäisi pystyä tuomaan selkeämmin esille omat, muista puolueista erottuvat tavoitteensa. Puolueväittämien perusteella nuorille oli selkeää lähinnä vain se, että perussuomalaiset on rohkea ja rehellinen retoriikassaan ja toiminnassaan, kun taas vihreät pyrkii edistämään ihmisen toiminnan ja ympäristön kestävyyden välistä suhdetta.

Kaikilla puolueilla on tämän kyselytutkimuksen perusteella viestinnällisen itsetutkiskelun paikka. Nuoret kaipaavat selkeää ja ymmärrettävää viestintää ja puolueiden tavoitteista kertomista.

Kuten luvussa 3 sivuttiin, tällä viestinnällisellä selkeydellä on yhteys siihen, miten kiinnostaviksi nuoret kokevat yhteiskunnalliset asiat. Kiinnostavuuteen liittyy myös luottamus poliittista järjestelmää kohtaan sekä nuorten oma kansalaispätevyys. Koska eriytyminen alkaa jo yläkouluiässä, Suomessa ei ole varaa siihen demokraattisen järjestelmän rappioon, että asioista päättäisivät tulevaisuudessa muut kuin ne, joita asiat koskevat.

Nuoret kaipaavat puolueilta politiikan agendalle myös nuoria koskevia asioita ja ennen kaikkea ratkaisuja niihin. Tätä mieltä vastaajista oli reilu kolmannes (35 %).

Politiikka on keskittynyt viime vuosina lähinnä talouden kantokykyyn, palvelurakenneuudistukseen ja väestön ikääntymiseen liittyviin teemoihin. Opintotukijärjestelmän muutos tai ajokortin myöntäminen perustellusta syystä jo 17-vuotiaana eivät ole puhutelleet nuoria – koulutusleikkauksista puhumattakaan.

"Vai että nuoria koskevia asioita ja ratkaisuja politiikan agendalle. Minusta tuo on kyllä ihan kohtuullinen toive."

4.3.3 Globaalit haasteet ovat läsnä nuorten arjessa

Omaa elämäänsä koskevien asioiden rinnalle nuoret odottavat puolueilta ratkaisuja koko maailman suuriin ongelmiin ja haasteisiin.

Kyselyssämme emme pyytäneet yksilöimään näitä ongelmia tai haasteita. Muusta tutkimuksesta tiedetään, että nuorten suurimpia globaaleja huolenaiheita ovat ilmastonmuutos, turvallisuusasiat ja terrorismi sekä maailmanpoliittinen tilanne (Myllyniemi 11.11.2020 ja Piispa & Myllyniemi 2019, 61—69).

4.3.4 Nuorilla on toive osallistavammasta demokratiasta

Liki neljännes vastaajista (23 %) oli huolissaan kansalaisten ja puolueiden välisestä yhteydenpidosta ja mielipiteenvaihdosta. Nämä vastaajat toivoivat puolueilta erilaisia alustoja, kyselyitä ja äänestyksiä mielipiteen ilmaisua varten. Tämä toive on osa laajempaa ilmiötä, jota politiikan teoriassa on alettu kutsua "demokratian osallistavaksi käänteeksi". Sillä tarkoitetaan uusia, enemmän suoran kuin edustuksellisen demokratian osallistumistapoja. Näitä ovat esimerkiksi aloitejärjestelmät ja kyselyt (esim. Bherer, Dufour & Montambeault 2016, 225—230).

Maailmalla suoran demokratian tarve on jo synnyttänyt uusia puoluetoiminnan käytäntöjä. Esimerkiksi australialainen Flux-puolueen ideologia perustuu virtaavaan demokratiaan (engl. liquid democracy), jossa äänestäjä voi suoran demokratian mukaisesti äänestää asioista itse tai delegoida äänensä toiselle henkilölle, esimerkiksi ammattipoliitikolle. Flux tavoittelee tällä päätöksentekojärjestelmän uudistuksella kansalaisten osallistumisen lisäämistä päätöksenteossa. Eturyhmien vaikutusvalta vastaavasti vähenee, mutta asiantuntijoiden näkemyksiä hyödynnetään osana päätöksentekoa. Flux on ottanut käyttöön SecureVote-sovelluksen, joka mahdollistaa myös jatkuvan kommentoinnin. Vastaavan tyylisiä alustoja ja sovelluksia on jo Euroopassakin mm. Italiassa ja Islannissa. Islannissa Citizens-puolueen Your Priorities -digifoorumi on pisimmälle viety politiikan crowdsourcing eli joukkoistamisen alusta, jossa kansalaiset voivat osallistua ideoiden keräämiseen ja kehittämiseen. (Byckling et. al. 2019, 11 ja 29).

Kyselyssämme puolueiden toimintatavat näyttäytyvät nuorille vaikeaselkoisina ja monimutkaisina. Tätä näkemystä selittävät varmasti osin kyselyyn vastaajien ikä sekä puolueiden organisoituminen. Valtaosa suomalaisista puolueista on rakennettu vähintään kolmiportaiselle alueelliselle organisaatiorakenteelle, jonka rinnalla on vielä teemoittaisia yhdistyksiä tai emopuoluetta lähellä olevia rinnakkaisjärjestöjä, kuten nuoriso- ja naisjärjestöjä.

Sananvalta ja vaikuttaminen perustuvat suomalaisissa puolueissa jäsenyyteen ja edustuksellisuuteen. Ainoastaan perussuomalaiset on puolue, jossa äänivalta määräytyy puoluekokoustasolla pelkän jäsenyyden perusteella. Suoraan vaikuttamiseen ja sohvavaikuttamiseen mieltyneet nuoret, jotka haluavat sitoutua enintään vähän tai hetkeksi, eivät koe nykyisten puolueiden toimintaa houkuttelevana.

Toimintatapoihin liittyen nuoret toivovat, että puolueet jalkautuisivat sinne, missä nuoret jo luonnostaan ovat: sosiaaliseen mediaan, harrastuspaikoille, kouluihin jne. Tämän toiveen toteutuminen ei ole kiinni ainoastaan puolueiden tahdosta vaan eri toimijoiden välisestä yhteistyöstä ja luottamuksesta.

Vaikka nykyiset opetussuunnitelmat mahdollistaisivat ilmiöperusteisen, kokemukseen perustuvan, omaehtoisen oppimisen, monessakaan kunnassa puolueilla ei ole enää pääsyä kouluihin esittelemään toimintaansa, kuten muilla yhteiskunnan toimijoilla. Puolueet on eristetty lasten ja nuorten elämästä aikuisuuden maailmaan. Puolueet jäävät salaperäisiksi, vain vaalien alla toimiviksi organisaatioiksi, jotka näkyvät nuorten arjessa kiivaiden vaalikeskustelujen, päivänpoliittisten kiivaiden näkemyserojen ja kohujen kautta. (kåpl-vaihto tähän väliin) Puolueet ovat erityisasemassa myös aikuisten maailmassa, ja joita eivät koske samat säännöt kuin muita julkisia tai yksityisiä toimijoita. Puolueilta voidaan periä markkinoille ja kauppakeskuksiin muita suuremmat osallistumismaksut poliittisuuden perusteella. Tämä tarve eristää puolueet arjesta – sieltä missä ihmiset luontaisesti liikkuvat – ei edistä luottamusta poliittiseen järjestelmäämme.

4.3.5 Nuoret esiin politiikassa

17 prosenttia vastaajista näki, että puolueiden tulisi nostaa esiin enemmän nuoria poliitikkoja ja vaikuttajia. Tämä haaste on varmasti kaikkien puolueiden yhteinen.

Haaste on suuri etenkin vaikuttamisuraansa aloittelevien nuorten näkökulmasta. Paikallis- ja aluetason politiikassa nuoria kyllä halutaan mukaan ehdokaslistoille, mutta paikkajaoissa heille jäävät hyvästä vaalituloksesta huolimatta usein toissijaiset paikat — tai ei niitäkään, koska politiikkaa ohjaa edelleen nk. senioriteettiperuste, jossa kokemuksella on keskeinen rooli.

4.3.6 Nuoret haluavat nopeaa, vaikuttavaa ja suoraa toimintaa

Puolueilta odotetaan myös mahdollisuuksia nopeaan vaikuttamiseen silloin, kun käsillä on ajankohtainen, tärkeä yksittäinen asia. Samoin puolueilta odotetaan sellaisen toiminnan järjestämistä, jossa voi tutustua puolueeseen ilman sitoutumista sen toimintaan tai jäsenyyteen. Tämä kertoo nuorten nk. heikosta sitoutumisesta, mutta myös sukupolvien välisestä eriytymisestä yhdistystoiminnassa. Asioihin pitää pystyä vaikuttamaan ilman jäsenyyttä tai vuosien yhteyttä johonkin järjestöön.

Kansalaistoiminnan näkökulmasta nuorten toive, että puolueet tarjoaisivat väylän kansalaisaktivismille lain puitteissa, kertoo suoran toiminnan tarpeesta. 10 % piti kansalaisaktivismia tärkeänä, jotta puolueiden toiminta kiinnostaisi nykyistä enemmän.

Kyselytutkimuksessamme kävi ilmi myös, että erityisesti vasemmistoliiton (13 %) ja perussuomalaisten (8 %) kannattajat voisivat turvautua laittomaan tai lain rajoilla olevaan toimintaan, jos sen tavoite olisi itselle tärkeä. Tämä kertonee siitä, että osalle nuorista ei riitä puolueiden usein pitkissä kantimissa oleva vaikuttamistoiminta, vaan edustuksellisen, puheeseen ja yhteistyötaitoihin perustuvan politikoinnin rinnalle tarvitaan myös suoran toiminnan keinoja.

Mitä puolueiden pitäisi tehdä, että niiden toiminta kiinnostaisi sinua nykyistä enemmän? Valitse enintään 5 sinulle tärkeintä asiaa.

Puolueiden toiminta ja tehtäväkenttä määritellään puolue- ja yhdistyslaissa sekä puolueiden säännöissä. Yhteiskunnallisen ja poliittisen vaikuttamistyön sekä vaalityön lisäksi puolueiden tehtäväkenttään kuuluu kiinteästi henkilöiden tukeminen heidän vaikuttamistyössään. Tämä tapahtuu järjestämällä koulutustoimintaa sekä kutsumalla ihmisiä yhteen asian ja aatteen äärelle erilaisiin tilaisuuksiin.

Nuoret eivät koe näitä toimintatapoja enää kiinnostaviksi. Ainoastaan 6 % nuorista kiinnostuisi puoluetoiminnasta puolueiden järjestämien perinteisten poliittisten keskustelu- ja toritilaisuuksien vuoksi. Vain 8 % piti tärkeänä puolueiden toimintaa siksi, että sen kautta voisi kehittää omaa yhteiskunnallista osaamista.

Vaikka politiikka henkilöityy koko ajan, puolueiden puheenjohtajavalinnoilla on nuorille vähäinen merkitys. Ainoastaan 7 % oli sitä mieltä, että puolueiden tulisi valita mielenkiintoiset ja houkuttelevat johtajat, jotta niiden harjoittama politiikka ja toiminta kiinnostaisivat nuoria.

5. JOHTO-PÄÄTÖKSET

LUKU 5

Kolme neljästä nuoresta ei osallistu yhteiskunnalliseen toimintaan tai poliittiseen päätöksentekoon. Suurin syy on julkisen arvostelun pelko ja se, ettei nuori halua olla esillä. Ongelmana on siis henkilöön kohdistuva vihapuhe tai sen pelko. Myös nuorten kokema heikko kansalaispätevyys omista vaikuttajataidoistaan, politiikan vaikeaselkoinen kieli ja monimutkainen päätöksentekorakenne ajavat nuoria syrjään yhteisten asioiden hoitamisesta.

Nykyiset puolueet eivät nykyisellä viestillään ja toiminnallaan vastaa nuorten kysyntään. Kuitenkin nuoret haluavat olla osa kansalaisyhteiskuntaa, vaikuttaa itselleen tärkeisiin asioihin ja ilmaista mielipiteitään. Osallistuminen tapahtuu uusia vaikuttamiskanavia käyttäen kotisohvalta käsin.

Nuorten arvomaailma on tämän kyselytutkimuksen perusteella hyvin alkiolainen. Nuoret haluavat turvata peruspalvelut koko maassa ja maksaa progressiivisen verotuksen hengessä veronsa, jotta hyvinvointivaltio ja maanlaajuiset palvelut saadaan rahoitetuksi. Talouskasvun eli taloudellisen toimeliaisuuden nuoret näkevät hyvinvoinnin edellytyksenä, eräänlaisena kollektiivisena pääomana. Kaikki ihmiset ovat tasa-arvoisia, ja myös mahdollisuus menestykseen ja omistamiseen kuuluvat kaikille. Valtio edustaa nuorille turvaa, johon nojautua, jos oma turvaverkko tai toimeentulo pettää.

Nuoret ovat turhautuneita ennen kaikkea puoluejärjestelmään. Puolueet eivät puhu nuorille tärkeistä asioista, ja yhteistyökyky on hukassa. Puolueet eivät käy nuorten ja kansalaisten kanssa oikeaa vuoropuhelua tai se jää sosiaalisen median vihapuheen jalkoihin.

Mutta osallisuus ei ole vain kuulluksi tulemista. On eri asia tulla kuulluksi kuin se, että itse vaikuttaisi yhteiskunnalliseen todellisuuteen ja tulevaisuuteen.

Yksi asia kuitenkin nostaa nuoretkin sohvalta vaikuttamaan. Ilmastonmuutoksen torjumiseksi nuoret ovat valmiita muuttamaan omia elintapojaan.

Tähän ilmastotietoisuuteen perustuu myös vihreiden suosio nuorten keskuudessa. Nuoret jakavat vihreiden arvomaailman ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävästä Suomesta.

Lisäksi on joukko nuoria, jotka ovat ennen kaikkea kiinnostuneita politiikan tekemisen tavasta. He kaipaavat retorisesti selkeää mielipiteenilmaisua, aitoa, kursailematonta ja rehellistä puhetta suomalaiselta suomalaiselle. "Asiat ovat niin kuin ne sanotaan, perskeles!" Tätä miesvoittoista nuorisojoukkoa puhuttelee perussuomalaiset.

Näitä nuoria yhdistää kuitenkin erilaisista katsontakannoista huolimatta yksi asia. Se on Suomi ja suomalaisten asiat.

Tällaisessa todellisuudessa elävät 15—29-vuotiaat nuoret syksyllä 2020 kyselytutkimuksemme perusteella.

Johdannossa kysyimme, miten muuttaa kansalaisyhteiskuntamme rakenteita, poliittista päätöksentekoa ja puolueiden toimintaa, jotta meillä olisi aktiivisia kansalaisia ja päätöksentekijöitä myös tulevaisuudessa. Miten lisäisimme nuorten osallisuutta?

Kysyimme myös, millä foorumilla, millä perusteilla ja kenen toimesta yhteisistä asioista tulevaisuudessa päätetään, jos kolme neljäsosaa nuorista asemoi itsensä jo tässä vaiheessa ulos yhteiskunnallisesta toiminnasta ja päätöksenteosta. Onko edessä siirtymä edustuksellisesta demokratiasta suoraan, peukutuksiin perustuvaan huutoäänestykseen vaiko toimitusministeristöihin, joissa suurinta valtaa käyttävät virkamiehet? Vai muutammeko politiikan toimintakulttuuria? Rajaammeko sananvapautta ja kansalaisoikeuksia? Entä tasa-arvokysymykset edustuksellisessa demokratiassa? Miten saada nuorten naisten ääni kuuluviin?
Demokratia eli kansanvalta on tuhansia vuosi vanha poliittinen järjestelmä, joka kaipaakin päivittämistä. Demokratia nähdään pelkkänä hallinnollisena päätöksentekotapana – vaalina. Poliittinen tila on kaventunut, vaihtoehdottomuus on saanut jalansijaa, ja vallalla on ajatus ikään kuin kerran valmiista demokratiasta, joka pitäisi palauttaa äkkiä ennalleen.

Hallituspolitiikasta on tullut hallintopolitiikkaa. Äänestäjiltä saatua valtakirjaa, mandaattia, ei uskalleta käyttää, koska massat ovat valistumattomia ja tietämättömiä — siksi hallituksen tulee päättää myös toisten parhaasta ja johtajien tehtävä on säädellä demokratiaa yhdessä asiantuntijoiden kanssa. Oikeasti demokraattinen päätöksenteko kielletään, jotta ei vain tulisi huonoja päätöksiä.

"Meikäpojan ajatuksissa on siis tolkkua edelleen!"

Valta on valunut kansalta asiantuntijoille ja valituille. Kuunnellaanpa vaikka ministerien puheita vuonna 2020 ja kolmekymmentävuotta sitten, vuonna 1990. Nyt puhe on puhdasta absoluuttista totuutta: sivistyssana, pilkku, sivistyssana, pilkku, tilasto, pilkku . . . Kolmekymmentä vuotta sitten valtioneuvoston edustajat antoivat vaihtoehdot ja puitteet toiminnalle, joista keskusteltiin ja neuvoteltiin. Poliittisesta vastuusta on tullut nyt pelkkää poliittista pätemistä, joka syrjäyttää edustuksellisen demokratian. Tässä on myös oikeistopopulistien harjoittaman vihapuheen siemen.

"Demokratiaa suoraan sohvalta... miksi ei! Demokratian on jatkuvasti uudistuttava, koska toinen vaihtoehto on sen näivettyminen. Nyt uusia ideoita kehiin!"

Esitimme jo johdannossa demokratian kriisin lääkkeeksi tekemistä. Nuoret, ja kansalaiset laajemminkin, tulee ottaa mukaan tekemiseen, ei ainoastaan päätöksenteon tai kuulemisen kohteeksi. Juha Sipilän aktiivimallissa oli oikeanlaista yritystä, osallistamista. Samaa mieltä olivat myös kyselyyn vastanneet nuoret. Kansalaisuus lähtee nuorten mielestä osallisuudesta. Sosiaaliturvan saamiseksi pitää osoittaa omaakin aktiivisuutta.

Poliittinen järjestelmämme, edustuksellinen demokratia, on perustunut johtajuuteen, siihen, että asioita hallitaan ylhäältä alaspäin. Järjestelmän tulisi perustua edustajuuteen, jossa viesti – epäkohdat, aloitteet ja päätösesitykset – kulkevat alhaalta ylöspäin. Tämä vaatimus haastaa ennen kaikkea puolueita. Millä mekanismilla luodaan kollektiivinen mielipide, jota joku sitten joissain pöydissä vie eteenpäin keskusteluun ja päätöksentekoon?

Puolueissa on tällä hetkellä enemmän johtajuutta ja vähemmän edustajuutta, mikä vieraannuttaa kansalaiset puoluetoiminnasta. Nuoret eivät useimmiten edes ymmärrä vaatia edustajuutta, vaan aloite tulee pienestä piiristä, puolue-eliitiltä, eikä keskeneräisistä asioista puhuta.

Tekemisen demokratiassa kaikki osallistetaan mukaan myös asioiden valmisteluun varhaisessa vaiheessa. Tämä sitouttaa ihmisiä mukaan yhteiseen asiaan. Pitkälle edennyt digitalisaatio tarjoaa tähän oivia mahdollisuuksia myös sohvavaikuttamiseen tottuneelle nuorelle vaikuttajasukupolvelle.

On kuitenkin hyvä muistaa puoluetoimintaa kehitettäessä Maalaisliiton perustajan Santeri Alkion sanat: "Tutkikaa kaikki ja pitäkää se, mikä hyvää on." Kaikkea vanhaa ei edistyksen ja uudistuksen nimissä tarvitse korvata. Keskusta voi siis pitää massoja liikuttavia puoluekokouksia jatkossakin.

Tämän päivän itsestäänselvyydet ovat eilisen utopioita. Tämä lause on hyvä meidän jokaisen muistaa. Se pitää sisällään kaiken, minkä haluamme tutkimusraportillamme sinulle viestiä. Santeri Alkio sanoisi saman toisin: Pitäkää käsissänne edistyksen lippua. Nuoret ovat politiikan tulevaisuus.

5.1 Kymmenen kohdan huoneentaulu päätöksentekijöille

Yhteiskunnan rakentamiseen tarvitaan havaintoja, kysymyksiä, tutkimista, kritiikkiä, vastauksia ja ideoita. Kaikki lähtee ajatuksesta, mielipiteenvaihdosta ja keskustelusta. Ajatuksia tarvitsevat niin aktiiviset politiikan toimijat kuin myös muut kansalaiset. Ajatuksista jalostuu politiikkaa: punnittuun tietoon perustuvaa pitkäjänteistä työtä meidän kaikkien hyväksi.

Ajatuspaja Alkion tehtävänä on tuottaa käyttökelpoista tietoa päätöksentekijöiden hyödynnettäväksi. Tehtävämme on tehdä selvityksiä, joita tämä tutkimusraportti "Taistelua valosta – nuoret ja politiikan tulevaisuus" edustaa, mutta myös konkreettisia toimenpide-ehdotuksia.

Tästä alta löydät huoneentaulumme ja toimenpide-esityksemme päättäjille. Se on koottu kyselytutkimuksemme ja siitä käytyjen raportointitilaisuuksien keskustelujen pohjalta.

Huoneentaulun tarkoitus on turvata edustuksellisen demokratian tulevaisuus, parantaa nuorten osallisuutta yhteiskunnallisessa toiminnassa ja päätöksenteossa sekä kehittää puolueiden toimintaa ja poliittista keskustelukulttuuria nykyajan ja nuorten tarpeita vastaavaksi.

Asiat eivät muutu sanoilla, vaan teoilla. Siihen tarvitsemme kaikkien panosta.

I Yhteiskunnallinen keskustelukulttuuri kuntoon – STOP vihapuheelle!

Yhteiskunnan tärkein peruspilari on keskinäinen luottamus. Tarvitsemme toistemme ymmärtämisen ja yhteistyökyvyn vahvistamista. On keskusteltava avoimesti oikeasta ja väärästä, jotta ymmärrämme, miten meidän on kohdeltava toisiamme. Tarvitsemme jatkuvaa sivistystyötä, jotta epäluulot ja pelot eivät johda vihaan.

Kaiken perusta on toista ihmistä kunnioittava käytös ja asiallinen keskustelukulttuuri.
Vihapuheesta ja maalittamisesta pitää rangaista.

II Edustuksellinen demokratia kunniaan

Kansalaisilla pitää olla mahdollisuus vaikuttaa myös vaalien välillä. Kansalaisten mielipiteet, aloitteet, kannanotot ja esitykset tulee ottaa valmistelutyössä joka tasolla huomioon. Kehitetään olemassa olevia malleja (esimerkiksi kansalaisaloite.fi ja otakantaa.fi), mutta myös uusia, helppoon käytettävyyteen perustuvia vaikuttamisen välineitä. Huomioidaan nuorten tarpeet ja yhteisöllinen media.

Puolueet huomioivat edustuksellisen demokratian paremmin omassa toiminnassaan.

III Poliittiseen valmisteluun ja kuulemisiin on varattava aikaa ja resursseja

Kaiken yhteiskunnallisen, edustukselliseen demokratiaan perustuvan toiminnan on oltava avointa ja läpinäkyvää. Valmistelulle ja kuulemisille on varattava riittävästi resursseja. Aina on vaihtoehtoja ja aikaa. Kiire on huono peruste päätöksenteolle.

Nuoret ovat verkottuneita, mutta nuorten järjestökenttä on kovin sirpaleinen eikä uusien toimijoiden ääni kuulu. Kuulemisissa huomioidaan myös uudet, innovatiiviset toimijat. Edunvalvonnan tulee olla mahdollisimman laajaa.

Miten saada hiljaisempien äänet kuuluviin?

IV Palautetaan puolueiden kunnia – puoluetoiminta näkyväksi sinne, missä ihmiset luontaisesti ovat

Puolueiden maine on huono, koska puolueet mielletään liittyviksi vain vahvoihin omiin intresseihin, jäsenistön edunvalvontaan ja vaalitoimintaan. Puolueet toimivat kuitenkin myös vaalien välillä.

Puolueita tulee koskea näkyvyyden ja toiminnan osalta samat periaatteet kuin muita kansalaistoimijoita, yrityksiä tms. Jos puolue haluaa tulla mukaan esim. festareille, tämän on oltava mahdollista eikä puolueilta saa periä osallistumisesta korotettua hintaa. Puolueiden on voitava olla siellä, missä muutkin ovat.

V Puolue- ja järjestötoiminta osaksi yläkoulujen valinnaisainetarjontaa

Nuorten heikko kansalaispätevyys ja kyky hoitaa omia asioita aloitteellisesti kaipaa vahvistamista. Myös yhteisöllisyys ja vapaaehtoistyö ovat kärsineet inflaatiota. Tarjotaan yläkoulun oppilaille valinnaisaineeksi järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa. Järjestöissä ja puolueissa tapahtuva vapaaehtoistyö soveltuu hyvin ilmiömuotoiseen oppimiseen yhteiskunnasta.

VI Nuorisovaltuuston edustajille läsnäolo- ja puheoikeus kunnanvaltuuston, kunnanhallituksen ja lautakuntien kokouksiin

Nuorisovaltuuston asemaa tulee vahvistaa kuntalaissa. Nuorisovaltuuston edustajille tulee antaa läsnäolo- ja puheoikeus kunnanvaltuuston, kunnanhallituksen ja lautakuntien kokouksiin. Nuorten äänen tulee kuulua kuntapäätöksenteossa.

VII Puolueiden toimintaa on avattava myös muille kuin puolueen jäsenille

Puoluejäsenyys ei ole se yhteiskunnallisen toiminnan muoto, johon nuoret haluavat sitoutua. Puolueiden toiminta on avattava myös muille kuin puolueen jäsenille. Puolueiden tulisi järjestää toimintaa, joka on suunnattu laajoille kohderyhmille pelkkien omien kannattajien ja jäsenten sijaan tai lisäksi. Kokeilujäsenyys on tehtävä mahdolliseksi kaikissa puolueissa.

VIII Puolueiden toimintatapoja on uudistettava

Puolueiden toimintaa on kehitettävä vastaamaan nykypäivän tarpeita. Digitalisaation tarjoamat mahdollisuudet on käytettävä paremmin hyödyksi. Nuoret on otettava mukaan toiminnan suunnitteluun ja tekemiseen tasavertaisina toimijoina.

Puolueiden senioriteettiperiaatteet mm. paikkajaoissa on haudattava ja luottamushenkilöpaikkoja on kierrätettävä, jotta nuoretkin saavat vastuuta.

IX Kestävän kehityksen ja ylisukupolvisuuden arviointi osaksi poliittista päätöksentekoa

Kaikessa yhteiskunnallisessa, julkisessa päätöksenteossa on otettava huomioon kestävä kehitys ja ylisukupolvisuuden arviointi jo valmisteluvaiheessa. Ovatko päätökset kestäviä vielä 10—30 vuoden päästä? Miten päätöksissä huomioidaan ekologinen, sosiaalinen, kulttuurinen ja taloudellinen kestävyys?

X Naiset ja nuoret erityisen huomion kohteiksi

Naisten ja nuorten kansalaistaidot on otettava erityisen huomion kohteiksi yhteiskunnassa. Vapaalle sivistystyölle on tarjottava lisäresursseja nuorten ja naisten kansalaispätevyyden kasvattamiseksi järjestämällä mm. opintopiirejä, tarjoamalla tiloja harrastetoimintaan, panostamalla selkokielisyyteen ja maahanmuuttajien kielitaitoon. Erityisesti maahanmuuttajanaiset ja nuoret maahanmuuttajamiehet syrjäytyvät helposti suomalaisesta yhteiskunnasta.

"Me saatamme voida hyvin, mutta meidän tulee pyrkiä siihen, että jokainen kelpo kansalainen tässä maassa voi hyvin ja tuntee itsensä kodistuneeksi täällä."

Mitä mieltä sinä olet? Tule mukaan keskustelemaan kanssamme!

Ajatuspaja Alkio

MAASEUDUN SIVISTYSLIITTO

6. LÄHTEET

Lähteet

Aarnio, Anna-Riikka: Miten luottamus rakentuu? Tutkimus suomalaistan nuorten poliittisesta luottamuksesta. Pro gradu-tutkimus. Tampereen yliopisto, Johtamisen korkeakoulu 2017.

Ahonen, Tiina: Nuorten demokratiaa ja osallisuutta vahvistamassa. Pizzademokratia-päivän malli. Sitra muistio 3.4.2020.

Avonius, Marja & Kaunisvaara, Johanna & Koivisto, Tuomas & Leinonen, Nelli & Rantala, Ville & Ruotsalainen, Taru & Tiihonen, Aino & Vahvelainen, Saana & Kestilä-Kekkonen, Elina ja Westinen, Jussi: Koulutusalan yhteys yliopisto-opiskelijoiden poliittiseen orientaatioon. Politiikka 58(1), 2016: 7-26.

Bherer, Laurence & Dufour, Pascale & Montambeault, Francoise: The Participatory Democracy Turn: An Introduction. Journal of Civil Society 12:3, 2016: 225-230.

Borg, Sami: Asiakysymykset ja äänestäjien liikkuvuus. Artikkeli teoksessa Borg, Sami & Kestilä-Kekkonen, Elina & Wass, Hanna (toim): Politiikan ilmastonmuutos. Eduskuntavaalitutkimus 2019. Oikeusministeriön julkaisuja 5/2020. OM, Helsinki 2020.

Borg, Sami & Kestilä-Kekkonen, Elina & Wass, Hanna (toim.): Politiikan ilmastonmuutos. Eduskuntavaalitutkimus 2019. Oikeusministeriön julkaisuja 5/2020. OM, Helsinki 2020.

Byckling, Lauri & Heasman, Lia & Aavikko, Pekka ja Tolonen, Ella: Puolue- ja järjestötoiminnan malleja maailmalla. Kuinka osallistaa, aktivoida ja innostaa ihmisiä. Sitran muistio 1.8.2019.

Bäck, Maria & Kestilä-Kekkonen, Elina (toim.): Poliittinen ja sosiaalinen luottamus. Polut, trendit ja kuilut. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2019:31. VM, Helsinki 2019.

Faucher, Florence: New Forms of Political Participation. Changing Demands or Changing Opportunities to Participate in Political Parties? Comparative European Politics 13:4, 2015: 405-429.

Gidengil, Elisabeth & Lahtinen, Hannu & Wass, Hanna ja Erola, Jani: The Role of Grandparents in the Intergenerational Transmission of (Non-)Voting. Artikkeli lehdessä Political Research Quarterly, SAGE Publications 16.11.2020.
Verkkojulkaisu: https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1065912920971715

Heikkinen, Katariina & Nevala, Tuulia & Ahokas, Ira & Hyttinen, Liisa & Ollila, Johanna: Nuorten tulevaisuuskuvat 2067. Näkökulma suomalaisen yhteiskunnan kehittämiseksi. Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen TuTu- julkaisuja 6/2017. Turun yliopisto.

Hetherington, Marc: The Political Relevance of Political Trust. Artikkeli julkaisussa The American Political Science Review 92(4) 1998: 791-808.

Hyssälä, Liisa & Backman, Jouni: Kansanvallan peruskorjaus. Kaikki voimavarat käyttöön. Sitran työpaperi 23.2.2018.

Kelan kotisivut https://www.kela.fi/perustulokokeilu (8.12.2020)

Kestilä-Kekkonen, Elina: Suomalaisten poliittinen kiinnittyminen. Artikkeli julkaisussa Borg, Sami & Kestilä-Kekkonen, Elina & Westinen, Jussi (toim): Demokratiaindikaattorit 2015, ss. 52.63. Selvityksiä ja ohjeista 56/2015. OM.

Kestilä-Kekkonen, Elina & Korvela, Paul-Erik (toim): Poliittinen osallistuminen. Vanhan ja uuden osallistumisen jännitteitä. SoPhi, Jyväskylä 2017.

Kuisma, Juha: Keskustalaisuudesta. Maahenki Oy, 2019.

Kuisma, Juha & Niemelä, Seppo: Santeri Alkio – Ituja. Kirjayhtymä, Helsinki 1983.

Milburn, Keir: Generation Left. PolityBooks, Great Britain 2019.

Pekkarinen, Elina & Myllyniemi, Sami (toim): Nuorisobarometri 2018. Tietoa nuorista. Vaikutusvaltaa Euroopan laidalla. Nuorisotutkimusseura.
Ladattavissa verkkojulkaisuna osoitteesta: https://tietoanuorista.fi/nuorisobarometri/nuorisobarometri-2018/

Piispa, Mikko & Myllyniemi, Sami: Nuoret ja ilmastonmuutos. Tiedot, huoli ja toiminta nuorisobarometrien varjossa. Artikkeli lehdessä YHTEISKUNTAPOLITIIKKA 84 (2019):1, 61-69.

Stubager, Rune: Education Effects on authoritarian-libertarian values: a question of Socialization. British Journal of Sociology 59:2, 2008: 327-350.

Suuronen, Aleksi & Grönlund, Kimmo & Sirén, Rasmus: Puolueiden äänestäjät. Artikkeli teoksessa Borg, Sami & Kestilä-Kekkonen, Elina & Wass, Hanna (toim): Politiikan ilmastonmuutos. Eduskuntavaalitutkimus 2019. Oikeusministeriön julkaisuja 5/2020. OM, Helsinki 2020.

Thomassen, Jacques: Blind Corner of Political Representation. Artikkeli julkaisussa Representation 48:1, 2012: 13-27.

Ulmanen, Sanna: Koulu ja eriarvoistuva 2020-luvun nuoriso. Puheenvuoro Nuorisotutkimuspäiville 5.11.2020.